

ATASKAITA

dėl žmogaus teisių padėties
Priėmimo ir integracijos agentūros
Pabradės priėmimo centre ir Valstybės
sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus
reikalų ministerijos Užsieniečių
registracijos centre

2026 m. birželio 4 d. Nr. NKP-2025/1-3

Vilnius

Turinys

I. Nacionalinė kankinimų prevencija ir bendra informacija apie atliktus patikrinimus	3
II. Esminiai pastebėjimai, išvados	6
1. Dėl užsieniečių laikymo režimų ir jiems taikomų judėjimo laisvės ribojimų:	6
2. Dėl užsieniečių materialinių gyvenimo sąlygų, aprūpinimo asmens higienos priemonėmis ir sezoniniais drabužiais:	8
3. Dėl fizinės aplinkos ir informacijos pritaikymo asmenims su negalia:.....	8
4. Dėl asmenų pažeidžiamumo ir specialiųjų poreikių identifikavimo ir užtikrinimo:.....	9
5. Dėl asmens sveikatos priežiūros ir psichologinių paslaugų prieinamumo:	9
6. Dėl teisės į informaciją užtikrinimo:.....	10
7. Dėl teisės teikti skundus, prašymus ir kitus kreipimusis užtikrinimo ir jų nagrinėjimo procedūrų:	11
8. Dėl užimtumo užtikrinimo:.....	12
9. Dėl teisės į tinkamą maitinimą užtikrinimo:	12
10. Dėl bendravimo su išorės pasauliu užtikrinimo:.....	13
11. Dėl laisvės išpažinti savo religiją ar tikėjimą:.....	13
III. Patikrinimų metu nustatytos aplinkybės ir kita su patikrinimais susijusi informacija	17
1. Užsieniečių laikymo režimai ir jiems taikomi judėjimo laisvės ribojimai	17
2. Materialinių sąlygų užtikrinimas, aprūpinimas asmens higienos priemonėmis ir sezoniniais drabužiais	30
3. Fizinės aplinkos ir informacijos pritaikymas asmenims su negalia	37
4. Asmenų pažeidžiamumo ir specialiųjų poreikių identifikavimas ir užtikrinimas	42
5. Asmens sveikatos priežiūros ir psichologinių paslaugų prieinamumas	48
6. Teisės į informaciją užtikrinimas	55
7. Teisės teikti skundus, prašymus ir kitus kreipimusis užtikrinimas ir jų nagrinėjimo procedūros	63
8. Užimtumo užtikrinimas	68
9. Teisės į tinkamą maitinimą užtikrinimas	74
10. Bendravimo su išorės pasauliu užtikrinimas	81
11. Laisvės išpažinti savo religiją ar tikėjimą užtikrinimas	86
IV. Rekomendacijos	90
1. Priėmimo ir integracijos agentūros Pabradės priėmimo centrui	90
2. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centrui	97
3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	99

I. Nacionalinė kankinimų prevencija ir bendra informacija apie atliktus patikrinimus

Pagal Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą 2 straipsnio 1 dalį, prie šios konvencijos prisijungusios valstybės yra įsipareigojusios imtis veiksmingų įstatymų leidybos, administracinių, teisminių arba kitų priemonių, kad būtų užkirstas kelias kankinimo veiksams bet kurioje jų jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje. Pagal šios konvencijos 16 straipsnio 1 dalį, valstybės įsipareigoja bet kurioje jų jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje užkirsti kelią ir kitoms žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudimo veikoms, kurios neprilygsta kankinimui, kai tokias veikas padaro valdžios pareigūnas ar kitas oficialias pareigas einantis asmuo arba kai jos padaromos jam kurstant arba sutinkant ar jo tyliu pritarimu.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 3 straipsnio 3 punktu ir 19¹ straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai įgalioti tikrinti, kaip užtikrinamos laisvės apribojimo vietose esančių asmenų žmogaus teisės ir laisvės vykdant nacionalinės kankinimų prevencijos laisvės apribojimo vietose funkcijas pagal Jungtinių Tautų konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą fakultatyvų protokolą. Pagal šio įstatymo 19¹ straipsnio 3 dalį, laisvės apribojimo vieta yra bet kuri Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausanti ar jos kontroliuojama vieta, kurioje asmenų laisvė yra arba gali būti apribota, vadovaujantis valdžios įstaigos sprendimu ar jai paraginus arba su jos pritarimu ar sutikimu, įskaitant užsieniečių registracijos centrą.

Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 4 dalies 9 punktu, Seimo kontrolieriai turi teisę pavesti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams gauti visą informaciją apie elgesį su asmenimis, kurių laisvė apribota, apie jų laikymo sąlygas, taip pat apie tokių asmenų skaičių, apie laisvės apribojimo vietų skaičių ir jų buvimo vietą, nuolat tikrinti, kaip laisvės apribojimo vietose elgiamasi su asmenimis, kurių laisvė apribota, patekti į visas laisvės apribojimo vietas ir visas jose esančias patalpas, susipažinti su jų įrengimu ir infrastruktūra, be liudininkų apklausti asmenis, kurių laisvė apribota, taip pat bet kokius kitus asmenis, kurie galėtų suteikti reikiamos informacijos.

Pagal Nacionalinės kankinimų prevencijos vykdymo laisvės apribojimo vietose tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos vadovo 2022 m. rugpjū-

čio 31 d. įsakymu Nr. 1V-47 „Dėl Nacionalinės kankinimų prevencijos vykdymo laisvės apribojimo vietose tvarkos aprašo patvirtinimo“, 3 punktą, nacionalinės kankinimų prevencijos tikslas – nustatyti galimas kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudimo priežastis, rizikas ir požymius laisvės apribojimo vietose, gerinti elgesį su asmenimis, kurių laisvė yra apribota, šių asmenų laikymo sąlygas, taip pat užkirsti kelią kankinimui ir kitokiam žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui ar baudimui. Viena šio tvarkos aprašo 7 punkte numatytų patikrinimų laisvės apribojimo vietose rūšių – nuodugnus patikrinimas, kurio metu vertinami įvairūs su žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimu laisvės apribojimo vietoje susiję aspektai, netinkamo elgesio su asmenimis, kurių laisvė yra apribota, rizikos veiksniai, pagrindinės problemos užtikrinant šių asmenų teises ir laisves, taip pat geroji praktika, susijusi su nustatytais veiksmingo žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo pavyzdžiais.

Siekdama vykdyti kankinimų prevencijos funkcijas ir išsiaiškinti, kaip Priėmimo ir integracijos agentūros (toliau – PIIA) Pabradės priėmimo centre (toliau – PPC) ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT) Užsieniečių registracijos centre (toliau – URC) yra užtikrinamos juose laikomų asmenų žmogaus teisės, Seimo kontrolierių įstaigos vadovė Seimo kontrolierė Erika Leonaitė 2025 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 11P(e)-32 ir 2025 m. spalio 29 d. įsakymu Nr. 11P(e)-34 o Seimo kontrolierę Eriką Leonaitę pavaduojanti Seimo kontrolierė Jolita Miliuvienė 2026 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. 11P(e)-8 pavedė Žmogaus teisių biuro vedėjai Aurelijai Baltikauskaitei, Žmogaus teisių biuro vyresniosioms patarėjoms Faustai Viktorijai Osičnaitėi ir Sonatai Mickutei, Žmogaus teisių biuro patarėjoms Godai Jurevičiūtei ir Justinai Karaliūtei, Žmogaus teisių biuro vyriausiajai specialistei Gretai Bylaitei 2025 m. spalio 20 d., lapkričio 7 d. ir 2026 m. balandžio 27 d. atlikti patikrinimus PPC ir URC.

Atliekant patikrinimus bendrauta su lankytojų įstaigų administracijos atstovais, jose dirbančiais pareigūnais ir darbuotojais, socialiniais darbuotojais, asmens sveikatos priežiūros specialistais, psichologais ir jose laikomais užsieniečiais. Taip pat analizuoti patikrinimų metu pateikti ir vėliau gauti dokumentai, kiti surinkti duomenys.

PPC bei URC įsikūrusios vienoje teritorijoje. Siekiant užtikrinti sklandžią abiejų įstaigų veiklą ir kokybišką paslaugų teikimą, veikla vykdoma skirtinguose pastatuose, taip pat pasidalijama atsakomybė už konkrečių paslaugų teikimą. URC atsakinga už sulaikytų užsieniečių priežiūrą, kuri vykdoma Sulaikytų moterų ir Sulaikytų asmenų bendrabučiuose. Tuo tarpu šiuose pastatuose maitinimo, sveikatos priežiūros, materialinio aprūpinimo ir užimtumo paslaugas teikia PPC. Kituose pastatuose – Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje, Prieglobs-

čio prašančių asmenų bendrabutyje, Migrantų multifunkcinio centro A korpuse ir Užsieniečių priėmimo pastate – užsieniečių priežiūrą pagal nustatytą režimą ir paslaugų teikimą užtikrina PPC.

II. Esminiai pastebėjimai, išvados

Apibendrinusi patikrinimų metu surinktus duomenis, susijusius su PPC ir URC laikomų užsieniečių žmogaus teisių padėtimi, Seimo kontrolierė Erika Leonaitė nustatė šias aplinkybes:

1. Dėl užsieniečių laikymo režimų ir jiems taikomų judėjimo laisvės ribojimų:

- nei URC, nei PPC nebuvo patvirtinta užsieniečių, kurie laikomi karantino sąlygomis (izoliuojami nuo kitų asmenų), apgyvendinimo tvarka, kurioje, be kita ko, būtų reglamentuotas asmenų laikymo režimas ir užsieniečių teisės (tarp jų, teisė pasivaikščioti lauke, nepriklausomai nuo to, ar asmenys rūko ar ne, teisė susisiekti su artimaisiais ir pan.);
- užsieniečiai, kurie laikomi karantino sąlygomis, buvo rakinami kambariuose be galimybės išeiti pasivaikščioti į lauką, o izoliavimo laikotarpis ne vienu atveju truko ilgiau nei 48 val.;
- tarp užsieniečių, kurie buvo laikomi karantino sąlygomis užrakinti kambariuose kelias dienas, buvo asmenų, kurie teigė esantys nepilnamečiai ir vizualiai atrodė jaunesni nei 18 metų;
- nors, pagal Užsieniečių registracijos centre laikomų užsieniečių darbotvarkę, sulaikyti užsieniečiai, kurie nėra izoliuoti ar sulaikyti iki 48 val., turėtų turėti galimybę išeiti pasivaikščioti į lauką 3 kartus per dieną po 2 val., o izoliacijoje laikomi užsieniečiai ir sulaikyti iki 48 val. asmenys per dieną 2 val. pabūti lauke, tačiau visi kalbinti sulaikyti užsieniečiai, kurie nėra izoliuojami nuo kitų asmenų, teigė, kad jie į lauką pasivaikščioti gali išeiti tik 1 val. per dieną;
- visi Migrantų multifunkcinio centro A korpuse apgyvendinti užsieniečiai, kuriems teismo paskirta Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) 115 str. 2 d. 5 p. numatyta alternatyva sulaikymui arba kurių judėjimo laisvė ribojama Migracijos departamento ar VSAT atitinkamai pagal UTPĮ 140⁸ 3 d.¹ ar 140⁸ 4 d.² priimtus sprendimus, savarankiškai, be palydos galėjo judėti

¹ UTPĮ 140⁸ 3 dalyje numatytomis aplinkybėmis Migracijos departamentas gali priimti sprendimą laikinai apgyvendinti prieglobsčio prašytoją, pateikusį prašymą suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punkte, tranzito

tik pastato viduje (dalis – tik savo aukšto teritorijoje) ir patekti į vidinį, tvora aptvertą kiemelį;

- skirtingų patikrinimų metu Migrantų multifunkcinio centro A korpuse apgyvendintiems užsieniečiams taikytų judėjimo apribojimų intensyvumas nuolat keitėsi (vieno iš patikrinimo metu didžioji dalis gyventojų ne tik nebuvo išleidžiami už PPC teritorijos ribų, jiems nebuvo suteikiama teisė ir išeiti pasivaikščioti į vidinį kiemelį);
- didžioji dalis Migrantų multifunkcinio centro A korpuse apgyvendintų asmenų niekada nebuvo išėję už PPC teritorijos ribų, nes jiems arba nebuvo suteikti leidimai išeiti, arba jie nebuvo tinkamai informuoti, kokiomis sąlygomis jiems šie leidimai galėtų būti suteikti;
- fiksuoti atvejai, kai visiems užsieniečiams galimybė išeiti už PPC teritorijos ribų buvo apribota kaip kolektyvinė bausmė;
- patikrinimų metu nebuvo tinkamai pildomas Užsieniečių, kuriems nesuteikta teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje arba teismo paskirta alternatyvi sulaukymui priemonė – apgyvendinti užsienietį laikino apgyvendinimo vietoje nustatant pareigą neišvykti iš laikino apgyvendinimo vietai priklausančios teritorijos be laikino apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimo, laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietos ir grįžimo į ją registracijos žurnalas.

zonoje ar netrukus po neteisėto Lietuvos Respublikos valstybės sienos kirtimo, priėmimą užtikrinančios įstaiigos paskirtoje laikino apgyvendinimo vietoje, nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki priimamas sprendimas jį įleisti į Lietuvos Respubliką. Šis teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje ribojimas negali būti taikomas ilgiau kaip 5 mėnesius, o nelydimam nepilnamečiam prieglobsčio prašytojui, kai yra pagrįstų abejonių dėl užsieniečio nurodyto amžiaus, – iki bus nustatytas jo amžius, bet ne ilgiau kaip 28 dienas nuo prieglobsčio prašytojo užregistravimo Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje dienos.

² Vadovaujantis UTPĮ 140⁸ straipsnio 4 dalimi, VSAT nustačius, kad yra UTPĮ 113 straipsnio 5 dalyje nurodytos aplinkybės, kurioms esant užsienietis gali pasislėpti, VSAT gali priimti sprendimą užsienietį, kuris į Lietuvos Respublikos teritoriją pateko neteisėtai kirtęs Lietuvos Respublikos valstybės sieną ir kuris nėra prieglobsčio prašytojas, iki bus įvykdytas galutinis sprendimas dėl užsieniečio grąžinimo ar išsiuntimo arba išduotas užsieniečio registracijos pažymėjimas, apgyvendinti laikino apgyvendinimo vietoje, nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šis teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje ribojimas negali būti taikomas ilgiau kaip 5 mėnesius nuo užsieniečio užregistravimo Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje dienos.

2. Dėl užsieniečių materialinių gyvenimo sąlygų, aprūpinimo asmens higienos priemonėmis ir sezoniniais drabužiais:

- nors dauguma gyvenamųjų kambarių, higienos patalpų ir virtuvių buvo tvarkingos ir aprūpintos baldais bei prietaisais, nustatyta nepakankamo vėdinimo ir apšvietimo atvejai, be to, kai kuriose izoliacinėse patalpose neužtikrintos tinkamos sanitarinės sąlygos;
- dalyje apgyvendinimo ir izoliacinių patalpų neužtikrintas privatumas (kai kuriose higienos patalpų dušo kabinose ir linkusiems žalotis asmenims skirtose patalpose), taip pat izoliacinėse patalpose nebuvo laiko orientacijos priemonių (laikrodžių);
- nustatytas klaidinantis patalpų, skirtų asmenims su judėjimo negalia, ženklavimas;
- užsieniečiai nebuvo laiku aprūpinami viršutiniais ir kitais drabužiais bei avalyne pagal teisės aktų nustatytą tvarką;
- Sulaikytų asmenų bendrabučio pirmame aukšte įrengta apgyvendinimo patalpa buvo suformuota sujungus du kambarius, iš kurių viename buvo įrengtos aštuonios miegamosios vietos, neatitinkančios tarptautiniuose standartuose ir nacionaliniuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

3. Dėl fizinės aplinkos ir informacijos pritaikymo asmenims su negalia:

- ne visų korpusų išorės infrastruktūra pritaikyta asmenims su judėjimo negalia – įėjimai į Sulaikytų asmenų bendrabutį ir judėjimą lauko erdvėse apribojantys bortai riboja galimybes savarankiškai judėti;
- nepritaikyta pastatų vidaus infrastruktūra – nėra įrengtų liftų ar keltuvų, ne visos higienos patalpos ar jų įranga buvo prieinamos asmenims su judėjimo negalia, įskaitant Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio pirmo aukšto izoliatorių higienos patalpas ir užimtumo, poilsio, sporto erdves;
- Įstaigos teritorijoje nepakako aiškių ir visuotinai suprantamų piktogramų, kuriomis būtų pateikta informacija apie pastatų paskirtis ar pastatuose esančio personalo patalpų, aktualių užsieniečiams, žymėjimą, taip pat visas įstaigos planas-žemėlapis su pažymėtais teritorijoje esančių pastatų pavadinimais buvo pateiktas tik lietuvių kalba;
- informacinės lentos ir skundų bei pasiūlymų dėžutės buvo įrengtos asmenims su judėjimo negalia nepasiekiamame aukštyje;

- užsieniečiams aktualūs teisės aktai ir informacija, taip pat dienos valgiaraščiai nėra pateikiami lengvai suprantama kalba;
- Įstaigos darbuotojai nedalyvauja mokymuose, seminaruose ar kituose kvalifikacijos kėlimo užsėmimuose, susijusiuose su aplinkos pritaikymu ir lengvai suprantamos kalbos taikymu.

4. Dėl asmenų pažeidžiamumo ir specialiųjų poreikių identifikavimo ir užtikrinimo:

- pažeidžiamumo vertinimo dokumentai ir asmens bylos buvo tvarkomi netvarkingai ir nenuosekliai: SNVA anketos pildytos fragmentiškai ar neišsamiai, kai kuriose bylose trūko individualių pagalbos planų ar kitų tolimesnius veiksmus pagrindžiančių dokumentų;
- pažeidžiamais pripažintų asmenų individualūs pagalbos planai buvo pildomi šabloniškai ir konkrečius asmenų individualius poreikius paminėtus SNVA anketose, medicininėse apžiūrose ar psichologinės būklės vertinimuose. atliepė tik iš dalies;
- ne visais atvejais buvo laikomasi nustatyto pažeidžiamumo vertinimo procedūrų eiliškumo: kai kuriais atvejais psichologinės būklės vertinimas atliktas po specialiųjų poreikių vertinimo, o SNVA anketose ne visada atsižvelgta į medicininėse pažymose pateiktą informaciją;
- 2025 m. PIIA darbuotojai nedalyvavo mokymuose, susijusiuose su darbu su pažeidžiamais užsieniečiais, o ankstesniais metais tokiuose mokymuose dalyvavo tik dalis darbuotojų;
- ne visada buvo užtikrinamas bendravimas su užsieniečiais jiems suprantama kalba: kai kuriose bylose nebuvo nurodyta vertinimo kalba ar vertėjo dalyvavimas, be vertinimo programėlių vertimui pasitelkti kiti PPC gyventojai, kuriems vertimo metu gali būti atskleidžiama privati ir jautri vertinamo asmens informacija.

5. Dėl asmens sveikatos priežiūros ir psichologinių paslaugų prieinamumo:

- medicininė pagalba užsieniečiams buvo teikiama, buvo atliekami tyrimai, skiriamas gydymas, prireikus užsieniečiai buvo vežami į gydymo įstaigas už centro ribų. Vis dėlto dalis kalbintų užsieniečių nurodė, kad apsiribojama simptomų slopinimu, o ne realiu gydymu, į užsieniečių sveikatos nusiskundimus nesigilinama. Nepaisant to, fiksuoti atvejai, kai kalbinti gyventojai dalį medicinos paslaugų gavo pas gydytojus

specialistus ir buvo vežami į gydymo įstaigas už centro ribų (įskaitant psichiatrines ligonines);

- šeimos gydytojų kabineto darbo laikas ne visais atvejais užtikrino paslaugų prieinamumą reikiamu metu ir neatitinka CPT rekomendacijų, kuriose nurodyta, kad užsieniečių centruose kasdien turi dirbti bent slaugos kvalifikaciją turintis asmuo;
- naujai atvykusiems užsieniečiams buvo atliekama pirminė sveikatos apžiūra, tačiau nustatyta atvejų, kai ji atlikta nepakankamai operatyviai. Tai ypač aktualu, nes dalis asmenų atvyksta išsekę, patyrę traumų ar turėdami kitų sveikatos nusiskundimų;
- sveikatos priežiūros ir psichologinių paslaugų kokybę riboja kalbos barjeras. Vertėjai buvo pasitelkiami retai, dažnai su užsieniečiais bendrauta rusų ar anglų kalbomis, naudotasi internetinėmis vertimo programėlėmis arba kitų užsieniečių pagalba. Tokia praktika neužtikrina paslaugų kokybės ir gali pažeisti asmens privatumą;
- psichologinė pagalba PPC ir URC buvo teikiama, tačiau informacija apie ją ne visiems užsieniečiams buvo aiški ir prieinama, pavyzdžiui, Užsieniečių priėmimo pastate karantino režime laikomiems užsieniečiams neprieinama rašytinė informacija apie galimybę gauti psichologų paslaugas. Taip pat ne visi užsieniečiai nurodė žinoję apie galimybę gauti psichologo konsultacijas.

6. Dėl teisės į informaciją užtikrinimo:

- užsieniečiams kyla iššūkių, kai nepavyksta skubiai rasti vertėjo, informaciją galinčio išversti iš tam tikros užsienio kalbos į lietuvių kalbą ir atvirkščiai. Patikrinimo metu kai kurie užsieniečiai apgailėstavo, kad dėl vertėjų, pavyzdžiui, mokančių farsi kalbą, trūkumo jiems sudėtinga susikalbėti su PPC ir URC darbuotojais, be to, kai kurių darbuotojų įgytas tokių užsienio kalbų kaip anglų ar rusų žinių lygis nėra pakankamas, kad jie galėtų sklandžiai susikalbėti su šias kalbas mokančiais užsieniečiais;
- gyvenamuosiuose pastatuose įrengtose informacinėse lentose buvo gausu įvairiomis kalbomis parengtos užsieniečiams aktualios informacijos, tačiau buvo ir informacijos tik lietuvių kalba, pavyzdžiui, viešojo transporto tvarkaraštis, be to, informacija užsieniečiams skirtose informacinėse lentose nebuvo skelbiama sistemingai, nes skirtinguose gyvenamuosiuose pastatuose ir jų aukštuose informacija skyrėsi – kai kur jos buvo pateikta daugiau, kai kur trūko informacinių pranešimų ar plakatų, kurie buvo prieinami kituose pastatuose ar jų aukštuose;

- informacijos, kuri turėtų būti pasiekama per informacinėse lentose pateiktus QR kodus su nuoroda „Informacija užsieniečiams“ (8 kalbomis), prieinamumas nėra tinkamai užtikrintas. Patikrinimo metu nustatyta, kad dalis QR kodų neveikė, o atsivėrusioje nuorojoje informacijos apimtis ir prieinamumas skirtingomis kalbomis buvo nevienodi: kai kuriomis kalbomis pateikta tik ribota informacija, o dari ir lingalų kalbomis nuorodos apskritai neatsidarė;
- naujai atvykusiems karantino arba sulaikymo sąlygomis laikomiems užsieniečiams trūko jiems suprantama kalba pateiktos informacijos apie URC ir PPC galiojančią tvarką, jų laikymo pagrindą, dalomosios raštu parengtos informacijos jie teigė negavę;
- užsieniečiai ne visada gebėjo identifikuoti jiems aktualią informaciją arba su ja buvo susipažinę. Pavyzdžiui, dalis kalbintų užsieniečių nežinojo apie galimybę gauti informaciją naudojantis mobiliąja programėle „InfoDesk App“, nors apie tai buvo skelbiama informacinėse lentose. Tai rodo, kad vien rašytinės informacijos pateikimas ne visais atvejais užtikrino jos veiksmingą pasiekiamumą ir supratimą praktikoje.

7. Dėl teisės teikti skundus, prašymus ir kitus kreipimusis užtikrinimo ir jų nagrinėjimo procedūrų:

- URC arba PPC priėmus sprendimą nenagrinėti ar netenkinti užsieniečio pateikto kreipimosi, apie tai užsieniečiai dažnai informuojami tik žodžiu, jiems raštu nepaaiškinti tokio sprendimo motyvai ir jų netenkinančio sprendimo apskundimo tvarka, be to, ne vienas patikrinimo metu kalbintas užsienietis informavo, kad daug kartų yra kreipęsis į URC arba PPC raštu, tačiau atsakymo nesulaukė net žodžiu;
- PPC patalpose užsieniečiams buvo skelbti pranešimai, kuriuose pateikta informacija sudarė klaidingą įspūdį, jog iki 12 val. dienos gali būti atsisakoma priimti užsieniečio kreipimąsi ir jo nenagrinėti vien dėl jo pateikimo laiko, nors jis ir sutampa su PPC darbuotojų darbo laiku;
- PPC ir URC neužtikrintas aiškus ir atsekamas kreipimąsi apskaitos bei jų nagrinėjimo rezultatų fiksavimas dokumentų valdymo sistemoje ar kitu būdu;
- naujai atvykusiems ir karantino sąlygomis laikytiems užsieniečiams nebuvo užtikrintos kanceliarinės priemonės, skirtos teikti kreipimusis raštu.

8. Dėl užimtumo užtikrinimo:

- dėl socialinių darbuotojų darbo krūvio ir šios pareigybės etatų trūkumo PPC, šio centro darbuotojų organizuojamų užimtumo veiklų užsieniečiams nepakanka, todėl pasitelkiami nevyriausybinų organizacijų savanoriai, kurie padeda užtikrinti papildomą užsieniečių prasmingą užimtumą; tačiau toks užimtumo veiklų organizavimo modelis labai priklauso nuo savanorių galimybių ir iniciatyvos, todėl negali užtikrinti nuoseklaus, reguliaraus ir visiems užsieniečiams vienodai prieinamo užimtumo;
- užsieniečių užimtumo tvarkaraštyje numatytu bibliotekos, įrengtos Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje, darbo laiku, ši patalpa buvo užrakinta ir užsieniečiams neprieinama;
- užsieniečių lankomumas užimtumo veiklose nėra žymimas, todėl informacija apie jų aktyvumą skirtingose veiklose nerenkama ir nesisteminama, o tai gali turėti įtakos planuojant užsiėmimus, vertinant jų poreikį, efektyvumą ir atitiktį užsieniečių interesams ir individualiems poreikiams;
- užimtumo veiklų planavimas buvo nenuoseklus, nes nebuvo patvirtinto užimtumo veiklų plano;
- sulaikytų asmenų bendrabutyje pakabintame tvarkaraštyje nurodytu laiku užsieniečiui nesudaryta galimybė naudotis laisvalaikio patalpa.

9. Dėl teisės į tinkamą maitinimą užtikrinimo:

- užsieniečių maitinimo laiku valgyklos skelbimų lentoje valgiaraštis (menu) nebuvo skelbiamas nė vieną iš patikrinimų dienų, todėl užsieniečiai neturėjo galimybės sužinoti, kokie patiekalai tą dieną bus tiekiami pagal kiekvieną iš trijų maitinimo tipų;
- valgykloje užsieniečiams tiekiamo maitinimo paros energinė vertė nėra pakankamai lanksti, kad atitiktų sveikatos apsaugos ministro rekomenduojamas paros maistinių medžiagų ir energijos normas, nustatytas atsižvelgiant į skirtingus asmenų fiziologinius poreikius, priklausančius nuo amžiaus, lyties ir fizinio aktyvumo;
- ne visose gyvenamuosiuose pastatuose įrengtose virtuvėlėse buvo veikiantys elektriniai virduliai, trūko maisto gaminimui ir vartojimui skirtų įrankių bei indų, o dalis turimų priemonių buvo nusidėvėjusios;
- naujai atvykusiems užsieniečiams nesudarytos galimybės nedelsiant pasirinkti maitinimo tipą, taip sudarant prielaidas pažeisti teisę išpažinti religiją.

10. Dėl bendravimo su išorės pasauliu užtikrinimo:

- sulaikytiems užsieniečiams galimybė pasinaudoti mobiliuoju telefonu suteikiama tik vieną valandą kas antrą dieną; be to, jie nėra tinkamai informuojami apie šią teisę bei galimybę prašyti pasinaudoti mobiliojo ryšio priemonėmis dažniau;
- sulaikytiems užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, ribojama galimybė susitikti su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios teikia teisinės paslaugas;
- tiek URC, tiek ir PPC naujai atvykę izoliacijoje laikomi asmenys nėra informuojami apie galimybę su artimaisiais susiekti Lietuvos Raudonojo Kryžiaus telefonu;
- užsieniečiams, kilusiems iš valstybių, kuriose ribojama prieiga prie interneto, nesudaromos galimybės susisiekti su artimaisiais alternatyviais būdais.

11. Dėl laisvės išpažinti savo religiją ar tikėjimą:

- URC Sulaikytų asmenų bendrabučio bendrose laisvalaikiui skirtose patalpose, kuriose islamą išpažįstantys asmenys kasdien meldžiasi, nebuvo bendro naudojimo maldos kilimėlių, todėl dalis užsieniečių meldėsi pasikloję patalynės užvalkalus;
- PPC patalpose kai kurie maldos kambariai buvo užrakinti ir neprieinami.

Atsižvelgdama į nustatytas aplinkybes, aktualius tarptautinius standartus bei Lietuvos Respublikoje galiojančius teisės aktus Seimo kontrolierė daro šias išvadas:

1. Užsieniečiams, kurie laikomi karantino sąlygomis, taikomi griežtesni judėjimo laisvės apribojimai nei sulaikytiems asmenims – asmenys yra rakinami kambariuose be galimybės išeiti pasivaikščioti į lauką, o izoliavimo laikotarpis net ir tiems asmenims, kurie nerodo jokių akivaizdžių užkrečiamų ligų simptomų, gali trukti ilgiau nei 48 val.
2. Didžiąjai daliai užsieniečių, kuriems teismo paskirta UTPĮ 115 straipsnio 2 dalies 5 punkte numatyta alternatyva sulaikymui arba kurių judėjimo laisvė ribojama Migracijos departamento ar VSAT priimtais sprendimais atitinkamai pagal UTPĮ 140⁸ straipsnio 3 dalį ar 140⁸ straipsnio 4 dalį ir kurie patikrinimų metų buvo apgyvendinti Migrantų multifunkcinio centro A kor-puse, taikytų intensyvių judėjimo laisvės apribojimų visuma prilygo de facto sulaikymui, o kai kuriais atvejais (kai buvo ribojama galimybė išeiti pasivaikščioti net

net į vidinį kiemelį), šie ribojimai buvo intensyvesni nei taikomi teismo sprendimu sulaikytiems asmenims.

3. Bendros užsieniečių materialinės gyvenimo sąlygos ir aprūpinimas higienos priemonėmis bei metų sezoną atitinkančiais drabužiais yra užtikrinami tik iš dalies. Įstaigos valgyklos patalpos ir maisto ruošimo erdvė buvo tvarkingos ir švarios, maisto sandėliavimo sąlygos taip pat užtikrinamos tinkamai. Dauguma gyvenamųjų kambarių ir higienos patalpų buvo tvarkingi, aprūpinti reikiama baldais, taip pat dauguma įstaigos bendro naudojimo virtuvių buvo tvarkingos ir aprūpintos maisto gaminiams. Tačiau patikrinimo metu pastebėti trūkumai: perregimos dušų pertvaros, nepakankamas vidaus patalpų oro vėdinimas, švaros trūkumas ir nepakankamas apšvietimas bendro naudojimo patalpose, neužtikrinamos galimybės naudotis užimtumo patalpomis ir dalyvauti prasmingose užimtumo veiklose, neužtikrinamos tinkamos sanitarinės ir privatumo sąlygos izoliacinėse patalpose. Higienos priemonių davinyje trūko dezodoranto ar antiperspiranto, o užsieniečiai nebuvo tinkamai aprūpinti sezoną atitinkančiais drabužiais. Šie trūkumai gali lemti nepagrįstą ir perteklinę izoliaciją ir sudaryti prielaidas pažeisti teisę į privatumą, informaciją ir orumą.

4. Aplinkos ir informacijos asmenims su negalia prieinamumo užtikrinimas nėra pakankamas. Patikrinimo metu nustatyti trūkumai: ne visa įstaigos korpusų išorės ir vidaus infrastruktūra yra pritaikyta, informacinės lentos ir skundų bei pasiūlymų dėžutės įrengtos asmenims su judėjimo negalia nepasiekiamame aukštyje, užsieniečiams aktualūs teisės aktai ir kita informacija bei valgiaraščiai nėra pateikiami lengvai suprantama kalba. Be to, nėra užtikrinamas įstaigos darbuotojų kvalifikacijos kėlimas aplinkos pritaikymo ir lengvai suprantamos kalbos srityse. Šie trūkumai gali lemti asmenų su judėjimo, psichosocialine ir (ar) kita negalia teisės į prieinamą aplinką, saugumą ir informaciją pažeidimus.

5. Asmenų specialiųjų poreikių ir pažeidžiamumo vertinimas pagal teisės aktų nustatytą tvarką buvo įgyvendinamas tik iš dalies. Patikrinimų metu nustatyti psichologinės būklės vertinimo, medicininės apžiūros, specialiųjų poreikių ir pažeidžiamumo vertinimo, individualaus pagalbos plano sudarymo procedūrų eiliškumo trūkumai, taip pat fragmentiškai ir nenuosekliai pildomų SNVA anketų, netvarkingai vedamų asmens bylų iššūkiai, nuosekliai ir reguliariai netobulinamos darbuotojų kompetencijos užsienio kalbų ir darbo su pažeidžiamais asmenimis srityse gali lemti netikslų galimai pažeidžiamų asmenų pažeidžiamumo ir specialiųjų poreikių įvertinimą, apsunkinti nuoseklų individualios pagalbos

planavimą bei riboti galimybes laiku ir tinkamai suteikti būtinas pagalbos priemones.

6. Bazinės sveikatos priežiūros ir psichologinės pagalbos paslaugos užsieniečiams buvo užtikrinamos, vis dėlto, užsieniečių teigimu, jos ne visada buvo kokybiškos ir savalaikės. Kita stebėta problema – kalbos barjeras, todėl paslaugos ne visada buvo suteiktos kokybiškai. Psichologinių paslaugų kokybė negalėjo būti užtikrinta atvejais, kai nebūdavo pasi-
telkiami vertėjai.

7. Užsieniečių teisė į informaciją apie jų teises ir pareigas, URC ir PPC galiojančią vidaus tvarką ir kitą užsieniečiams aktualią informaciją nėra užtikrinama pakankamai veiksmingai. Nustatyti tam tikri trūkumai, pavyzdžiui, PIIA interneto svetainėje skelbiamos informacijos apimtis ir prieinamumas skirtingomis kalbomis yra nevienodas, užsieniečiams kyla sunkumų bendraujant su URC ir PPC darbuotojais dėl nepakankamo jų užsienio kalbų mokėjimo lygio, užsieniečiams nepakankamai aišku, kur ir kokia informacija jiems yra prieinama; tai rodo, kad informacijos prieinamumas tobulintinas, siekiant sudaryti dar geresnes sąlygas užsieniečiams visapusiškai ir patogiai gauti jiems aktualią informaciją.

8. Teisė teikti skundus, prašymus ir kitus kreipimusis bei užtikrinti jų tinkamą nagrinėjimą URC ir PPC nebuvo įgyvendinama tinkamai: neužtikrintas aiškus ir atsekamas kreipimūsi apskaitos bei nagrinėjimo rezultatų fiksavimas, o kai kurie sprendimai netenkinti prašymų užsieniečiams perteikiami tik žodžiu. Taip pat ne visada pateikiami motyvuoti rašytiniai atsakymai, kuriuose būtų nurodyta sprendimo apskundimo tvarka. Kai kurie užsieniečių kreipimaisi nepriimami PPC darbo laiku, motyvuojant tuo, kad prašymas pateiktas pavėluotai.

9. PPC ir URC neužtikrinamas pakankamas individualius užsieniečių poreikius atitinkantis užimtumas. PPC organizuojamų užimtumo veiklų pasiūla užsieniečiams buvo ribota, nepakankamai įvairi ir jos planavimas nenuoseklus, nes PPC nebuvo patvirtinto užimtumo veiklų plano ir nebuvo vykdoma dalyvavimo užimtumo veiklose stebėseną; dažniausiai organizuojant veiklas pasikliaujama nevyriausybinių organizacijų, paslaugas teikiančių savanoriškais pagrindais, pagalba, kalbinti užsieniečiai vieningai nurodė prasmingos veiklos trūkumą PPC ir URC.

10. Maitinimas PPC ir URC laikomiems užsieniečiams iš esmės organizuojamas tinkamai, tačiau nustatyti tam tikri trūkumai. Naujai atvykusiems užsieniečiams nesudaryta galimybė pasirinkti maitinimo tipą nedelsiant, užsieniečiai su aktualiais valgiaraščiais supažindinami

ne kiekvieną dieną, sudarant valgiaraščius nėra atsižvelgiama į didesnės nei 2500 kcal paros energinės vertės poreikį, kuris gali priklausyti nuo asmens amžiaus, lyties ir fizinio aktyvumo. Gyvenamuosiuose pastatuose įrengtose virtuvėlėse trūko maisto gaminimui ir vartojimui skirtų įrankių ir indų, dalis turimo inventoriaus buvo nusidėvėjusi, ne visose virtuvėlėse buvo elektrinių virdulių, puodelių. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba 2024–2025 m. patikrinimo PPC valgykloje neatliko, todėl nėra nustatyta, ar užsieniečiams valgykloje tiekiamas maistas ir geriamas vanduo atitinka privalomus maisto kokybės, saugos ir tvarkymo reikalavimus.

11. Asmenų, kurie nėra sulaikyti, teisė palaikyti ryšius su išore iš esmės yra užtikrinama, o sulaikytų asmenų teisė palaikyti šiuos ryšius užtikrinama tik iš dalies. Sulaikytiems užsieniečiams galimybė pasinaudoti mobiliuoju ryšio įrenginiu suteikiama tik vieną valandą kas antrą dieną. Tačiau apie šią teisę ir galimybę prašyti dažniau naudotis mobiliojo ryšio įrenginiais, pagrindus papildomą poreikį, sulaikyti užsieniečiai nėra tinkamai informuojami. Be to, sulaikytiems užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, yra ribojama galimybė susitikti su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios teikia teisinės paslaugas.

12. Teisė išpažinti savo tikėjimą ar religiją užsieniečiams iš esmės yra užtikrinama. Vis dėlto patikrinimo metu nustatyti tam tikri trūkumai: URC patalpose užsieniečiams neprieinamos religinės knygos, islamą išpažįstantiems sulaikytiems asmenims kyla sunkumų nusistatant meldimosi kryptį, trūksta bendro naudojimo maldos kilimėlių, pirmų dviejų patikrinimų metu tiek URC, tiek PPC patalpose iškabinti maldos laikai buvo pasenę (neaktualūs), o kai kuriose PPC patalpose maldos kambariai buvo užrakinti. Be to, vieno iš patikrinimo metu nustatyta, kad naujai atvykusiems islamą išpažįstantiems asmenims buvo patiektas maitinimas su kiauliena, nesuteikiant galimybės pasirinkti alternatyvų ar vegetarinį maitinimą. Šie trūkumai gali lemti teisės išpažinti savo tikėjimą ar religiją pažeidimus.

III. Patikrinimų metu nustatytos aplinkybės ir kita su patikrinimais susijusi informacija

1. Užsieniečių laikymo režimai ir jiems taikomi judėjimo laisvės ribojimai

1.1. Dėl užsieniečiams, kurie laikomi karantino sąlygomis, taikomų judėjimo laisvės apribojimų

Nei PIIA, nei URC nepateikė patvirtintos tvarkos, pagal kurią užsieniečiai yra apgyvendinami karantino sąlygomis. PIIA, vietoje patvirtintos tvarkos, pateikė informacinį lapą „Dėl galimos izoliacijos“, kurioje užsieniečiams glaustai pateikiama informacija, kodėl jie yra izoliuojami, ko siekiama izoliacija, kada ji yra reikalinga, kokie veiksmai yra atliekami ir kada laikoma, kad izoliacija baigėsi. PIIA administracijos teigimu, šis informacinis lapas apie izoliaciją pateikiamas kiekvienam atvykusiam asmeniui. Šiame informaciniame lape nurodoma, kad „izoliacija gali būti taikoma, kai asmeniui pasireiškia galimos užkrečiamosios ligos simptomai. Tai yra viena iš pagrindinių visuomenės sveikatos apsaugos priemonių, kurios tikslas – sustabdyti infekcijos plitimą ir apsaugoti aplinkinius“. Informaciniame lape nurodoma, kad izoliacija gali trukti skirtingai, priklausomai nuo ligos, kuria serga asmuo. Užsieniečiai taip pat informuojami, kad „Izoliacija nėra bausmė“.

Patikrinimų metu nustatyta, kad tiek URC, tiek ir PIIA administruojamuose pastatuose apgyvendinami asmenys pirmiausiai yra laikomi karantino sąlygomis, t. y., izoliuoti nuo kitų užsieniečių. Kaip nurodė darbuotojai, šiuo izoliavimu siekiama atlikti pirminį sveikatos patikrinimą ir nustatyti, ar užsieniečiai neturi akivaizdžių užkrečiamųjų ligų simptomų. Nesant simptomų, užsieniečiai iš patalpų, kuriose vykdoma izoliacija, perkeliama, apgyvendinant juos su kitais užsieniečiais. Pasak darbuotojų, įprastinėmis sąlygomis izoliavimas trunka 1-3 dienas, tačiau padaugėjus gyventojų jis gali trukti ir ilgiau.

URC izoliavimui skirtos patalpos yra Sulaikytų asmenų bendrabučio 1 a., kur bendroje patalpoje yra 12 lovų. 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu, URC izoliavimui skirtose patalpose apgyvendinti užsieniečiai buvo iškeliami iš izoliavimo patalpų ir perduodami PIIA žinion. Pagal Užsieniečių registracijos centre laikomų užsieniečių darbotvarkę, patvirtintą Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro viršininko 2025 m. gegužės 9 d., o taip pat ir diena po

2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo priimtu 2026 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 15K-1922, izoliuojamiems užsieniečiams (užsieniečiams laikomiems atskirai nuo kitų užsieniečių), turėtų būti galima į lauką išeiti 3 kartus per dieną, iš viso 2 val. (9.30–10 val.; 15–16 val.; 18.30–19 val.) Perkeliama asmenys nurodė, kad jie izoliavimo patalpose buvo laikomi užrakinti 2 dienas. Per šį laikotarpį jie niekur už patalpų ribų negalėjo išeiti, nei karto nebuvo palydėti į lauką.

Į PIIA perkeliama asmenys įprastai pirmiausia apgyvendinami („karantinuojami“) Užsieniečių priėmimo pastate. Pastate yra 6 patalpos, kuriose apgyvendinami užsieniečiai, kuriems taikoma izoliacija. Iš viso šiose patalpose telpa 19 asmenų. Pastate taip pat yra vidiniai kiemeliai, į kuriuos turėtų būti išleidžiami rūkantys asmenys.

2025 m. lapkričio 7 d. vizito metu Užsieniečių priėmimo pastate buvo apgyvendinti 4 asmenys. Jie buvo atvežti 2026 m. lapkričio 6 d. vakare ir vizito metu jau buvo priimti sprendimai užsieniečius „apgyvendinti Priėmimo ir integracijos agentūros Pabradės priėmimo centre nesuteikiant teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje“. Pasak kalbintos individualios priežiūros darbuotojos, šie asmenys patikrinimo dieną turėjo būti perkelti į Migrantų multifunkcinio centro A korpusą. Migrantų multifunkcinio centro A korpuse kalbinti apgyvendinti asmenys nurodė, kad jiems pirminė izoliacija buvo taikyta 1-2 dienas.

2026 m. balandžio 27 d. vizito metu Užsieniečių priėmimo pastatas buvo visiškai užpildytas – jame buvo apgyvendinta 19 asmenų, iš jų 3 buvo izoliuojami dėl niežų. Kai kurie kalbinti asmenys, kuriems taikyta pirminė izoliacija, nurodė, kad jie izoliuojami jau 4-5 dienas (šią informaciją patvirtino ir individualios priežiūros darbuotoja), nors jie ir neturi užkrečiamų ligų požymių. Medicinos personalas nurodė, kad tokių atvejų gali pasitaikyti, nes Migrantų multifunkcinio centro A korpuse nėra vietos, todėl asmenys Užsieniečių priėmimo pastate laikomi iki tol, kol tokia vieta atsilaisvins. Pastebėtina, kad 2026 m. balandžio 27 d. vizito metu Migrantų multifunkcinio centro A korpuse dirbantis individualios priežiūros darbuotojas nurodė, kad skaičiuojant likusias vietas lovomis, Migrantų multifunkcinio centro A korpuso 3 aukšte buvo 16 laisvų lovų, o 4 aukšte – 13. Visgi pastebėtina, kad, kaip nurodė individualios priežiūros darbuotojas, apgyvendinant asmenis stengiamasi, kiek leidžia galimybės, atsižvelgti į jų pilietybę, taip pat kartu apgyvendinti kartu atvykusius asmenis ir pan.

Visi Užsieniečių priėmimo pastate kalbinti asmenys nurodė, kad jie visą izoliavimo laikotarpį buvo laikomi užrakinti patalpose ir neišleidžiami net į vidinius kiemus. Pasak kalbintų asmenų, ten išleidžiami tik rūkantys asmenys ir tik tie, kurie su savimi turi cigarečių. Vienas kalbintas asmuo nurodė, kad jis rūko, tačiau dar iki patekimo į Užsieniečių priėmimo pastatą

jam baigėsi cigaretės ir individualios priežiūros darbuotojai, net ir paprašyti, nepadėjo jam jų įsigyti.

Kaip minėta, 2026 m. balandžio 27 d. vizito metu Užsieniečių priėmimo pastate buvo visiškai užpildytas, todėl kai kurie asmenys, iki sveikatos patikrinimo, buvo izoliuojami Migrančių multifunkcinio centro A korpuse, užrakinant juos kambariuose. Patikrinimo metu aptikti 3 užrakinėti kambariai, kuriuose buvo izoliuojami asmenys – 2 kambariai buvo 3 aukšte ir 1 kambarys – 4 aukšte. Vieno kambario gyventojai nurodė, kad jie yra izoliuojami 3-ia diena. Per tą laiką šie asmenys visada buvo laikomi užrakinėti kambaryje, nei karto nebuvo išleisti pasivaikščioti į lauką. Individualios priežiūros darbuotoja nurodė, kad patikrinimo dieną pas šiuos asmenis turi užsukti seselė, kuri turėtų nutraukti jų izoliaciją.

Pastebėtina, kad viename iš šių kambarių buvo apgyvendinti 4 Somalio piliečiai ir 1 Sudano pilietis. Jie teigė, kad yra izoliuojami jau antra para. Per tą laiką jie negalėjo niekur išeiti ir nei karto nebuvo išleisti į lauką pasivaikščioti. Sudano pilietis nurodė esantis 21 metų amžiaus, tačiau Somalio piliečiai informavo, kad jie yra nepilnamečiai (jauniausias nurodė esantis 14 metų amžiaus), nors jiems įteiktuose VSAT sprendimuose dėl apgyvendinimo nurodytos gimimo datos, pagal kurias jauniausiam iš jų buvo 19 metų. Somalio piliečių, ypač asmens, kuris teigė esantis 14 metų amžiaus, išvaizda kėlė rimtų abejonių dėl VSAT sprendimuose nurodytų gimimo metų teisingumo.

Nei vienam kalbintam asmeniui, kuriam taikyta izoliacija 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu, nebuvo įteiktas informacinis lapas „Dėl galimos izoliacijos“, nors Užsieniečių priėmimo pastato koridoriuje ši informacija buvo iškabinta keliomis užsienio kalbomis. Vis dėlto, kaip minėta, izoliuojami asmenys buvo rakinami kambariuose, todėl informaciją koridoriuje galėjo matyti tik lydimi į izoliavimo patalpą.

1.2. Dėl sulaikytiems užsieniečiams taikomų judėjimo laisvės apribojimų

URC administruojamuose gyvenamuosiuose pastatuose – Sulaikytų asmenų bendrabutyje ir Sulaikytų moterų bendrabutyje – apgyvendinamos šios sulaikytų užsieniečių kategorijos, kaip numatyta Sulaikytų užsieniečių laikymo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sąlygų ir tvarkos apraše³ (toliau – Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų aprašas):

- sulaikyti neteisėtai atvykę į Lietuvos Respubliką užsieniečiai;
- sulaikyti neteisėtai esantys Lietuvos Respublikoje užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai;

- sulaikyti prieglobsčio prašytojai.

UTPJ 114 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad užsienietis teisėsaugos institucijos pareigūno rašytiniu sprendimu gali būti sulaikomas ne ilgiau kaip 48 valandoms. Šio straipsnio 2 dalyje numatyta, kad ilgiau kaip 48 valandoms užsienietis VSAT sulaikomas teismo sprendimu.

Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų aprašas numato, kad atsižvelgiant į lytį, šeimos vienybę, teisinę padėtį, realias ar galinčias kilti rizikas ir kitus kriterijus, užsieniečiai URC laikomi atskiriant vyrus nuo moterų; vienos šeimos nariai laikomi kartu atskiroje laikymo patalpoje arba greta esančiose, viena nuo kitos neizoliuotose patalpose, užtikrinant privatumą, išskyrus atvejus, kai kuris nors iš šeimos narių prieštarauja tokiam laikymui ir tam yra objektyvios priežastys; prieglobsčio prašytojai atskirai nuo kitų užsieniečių; taip pat asmenys atskirai nuo kitų užsieniečių, kai siekiama suvaldyti realias ar galinčias kilti rizikas (10 p.).

Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų aprašo 13 punkte numatyta, kad užsieniečiai laikomi rakinamuose gyvenamuosiuose aukštuose ar gyvenamuosiuose sektoriuose. Iš užrakintų gyvenamųjų aukštų ar gyvenamųjų sektorių užsieniečiai išleidžiam į pasimatymus, paskambinti telefonu, į valgyklą, į socialinės reabilitacijos užsiėmimus, į susitikimus su advokatu, iškvietus URC darbuotojui, nuvykti pas sveikatos priežiūros specialistus (skubiais atvejais arba sveikatos priežiūros specialisto paskirtu priėmimo laiku), pasivaikščioti arba užsiimti kitokia veikla, atsiimti į URC pristatytų registruotų laiškų ir siuntų.

Patikrinimo metu moterys ir vyrai URC buvo apgyvendinti atskirai, kaip tai numatyta Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų apraše. Moterys buvo apgyvendintos dviejų aukštų Sulaikytų moterų bendrabutyje, kuris kartu su kiemeliu buvo atitvertas aukšta tvora nuo kitų URC ir PPC teritorijoje esančių pastatų. Į pastatą galima patekti per rakinamas tvoros duris. Sulaikytos moterys patikrinimo metu nebuvo užrakintos savo aukšte, galėjo laisvai išeiti į vidinį kiemelį pasivaikščioti, tačiau iš bendrabučio priklausančios teritorijos be palydos išeiti negalėjo.

Sulaikyti vyrai buvo apgyvendinti 3 aukštų Sulaikytų asmenų bendrabutyje, kur užsieniečiai buvo rakinami ne tik aukštuose, bet ir tam tikruose aukšto sektoriuose, kuriuos skyrė rakinamos grotos. Iš savo kambarių sulaikyti užsieniečiai galėjo laisvai patekti tik į bendro naudojimo patalpas (koridorių, higienos patalpas ir poilsio kambarį).

³ Vidaus reikalų ministro 2007 m. spalio 4 d. įsakymas Nr. 1V-340 „Dėl sulaikytų užsieniečių laikymo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pažymėtina, kad priešingai nei numatyta minėtame apraše, kai kur sulaikyti prieglobsčio prašytojai buvo apgyvendinami tuose pačiuose sektoriuose, kuriuose buvo apgyvendinti sulaikyti užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai.

Pagal URC laikomų užsieniečių darbotvarkę, patvirtintą Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro viršininko 2025 m. gegužės 9 d. įsakymu ir atnaujintą dieną po 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo – 2026 m. balandžio 28 įsakymu Nr. 15K-1922, užsieniečiai ir prieglobsčio prašytojai, kurie nėra izoliuoti ar sulaikyti 48 val., turėtų turėti galimybę į lauką / stadioną pasivaikščioti išėiti 3 kartus per dieną po 2 val. (10–12 val.; 14–16 val.; 20–22 val.). Izoliacijoje laikomiems užsieniečiams ir sulaikytiems iki 48 val. turėtų būti galima į lauką išėiti 3 kartus per dieną, iš viso 2 val. (izoliacijoje laikomi užsieniečiai: 9.30–10 val.; 15–16 val.; 18.30–19 val.; sulaikyti iki 48 val. užsieniečiai: 9–9.30 val.; 14–15 val.; 18–18.30 val.). Vis dėlto, visi kalbinti sulaikyti užsieniečiai vyrai, kurie nėra izoliuojami, nurodė, kad kasdien lauke pasivaikščioti gali tik 1 valandą. Kai kurie iš jų teigė, kad norėtų dažniau būti išleidžiami į stadioną, kur galėtų žaisti futbolą. Kaip aprašyta ataskaitos 1.1. punkte, izoliuojamų asmenų teigimu, izoliacijos metu jie nei karto nebuvo palydėti į lauką pasivaikščioti.

1.3. Dėl užsieniečiams, kurie nėra sulaikyti, taikomų judėjimo laisvės apribojimų

PPC administruojamuose gyvenamuosiuose pastatuose Pabradėje: Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje, Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje, Užsieniečių priėmimo pastate, Migrantų multifunkcinio centro A ir B⁴ korpusuose apgyvendinamų užsieniečių kategorijos nustatytos Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų bei tvarkos ir laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietų tvarkos apraše (toliau – Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų aprašas)⁵. Šio aprašo 3 punkte numatyta, kad PIIA administruojamose laikino apgyvendinimo vietose apgyvendinami šie užsieniečiai:

- prieglobsčio prašytojai;
- nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai;
- UTPĮ 3 straipsnio 7 dalyje nurodyti užsieniečiai⁶, kuriems Lietuvos Respublikos Vy-

⁴ Patikrinimų metu šis pastatas buvo tuščias.

⁵ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2025 m. sausio 3 d. įsakymas Nr. A1-2 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ įgyvendinimo“.

⁶ UTPĮ 3 straipsnio 7 dalyje numatyti užsieniečiai: užsieniečiai, gavę prieglobstį, užsieniečiai, kuriems išduotas leidimas laikinai gyventi šio įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 8 ar 10 punkte nustatytu pagrindu, ir pažeidžiami užsieniečiai, kurių išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos vykdymas sustabdytas dėl šio įstatymo 128 straipsnio 2 dalies 2, 3 ir 4 punktuose nurodytų aplinkybių.

riausybės 2024 m. gruodžio 30 d. nutarime Nr. 1094 „Dėl įgaliojimų suteikimo ir atvejų, kai užsieniečiams leidžiama apsigyventi laikino apgyvendinimo vietose neatlygintinai, nustatymo“ nustatytais atvejais gali būti leista laikinai neatlygintinai apsigyventi laikino apgyvendinimo vietose;

- užsieniečiai, dėl kurių prašymų suteikti prieglobstį priimtas galutinis sprendimas ir kurie yra grąžinami į užsienio valstybę bei kuriems teismo sprendimu skirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas laikino apgyvendinimo vietoje netaikant judėjimo laisvės apribojimų ar apgyvendinimas laikino apgyvendinimo vietoje, nustatant pareigą neišvykti iš laikino apgyvendinimo vietai priklausančios teritorijos be laikino apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimo;
- neteisėtai Lietuvos Respublikos valstybės sieną kirtę užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, iki bus įvykdytas sprendimas dėl užsieniečio grąžinimo ar išsiuntimo arba bus priimtas kitas sprendimas dėl užsieniečio teisinės padėties, ir kuriems nesuteikta teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje;
- prieglobsčio gavėjai.

UTPĮ numato, kad užsieniečiams, kurie nėra sulaikyti, judėjimo laisvė laikino apgyvendinimo vietose gali būti apribojama šiais atvejais:

- Teismo sprendimu užsieniečiui paskyrus UTPĮ 115 straipsnio 2 dalies 5 punkte numatytą alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinti užsienietį laikino apgyvendinimo vietoje nustatant pareigą neišvykti iš laikino apgyvendinimo vietai priklausančios teritorijos be laikino apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimo;
- UTPĮ 140⁸ straipsnio 3 dalyje numatytais aplinkybėmis Migracijos departamentui priėmus sprendimą laikinai apgyvendinti prieglobsčio prašytoją, pateikusį prašymą suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punkte, tranzito zonoje ar netrukus po neteisėto Lietuvos Respublikos valstybės sienos kirtimo, priėmimą užtikrinančios įstaigos pasikirtoje laikino apgyvendinimo vietoje, nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki priimamas sprendimas jį įleisti į Lietuvą. UTPĮ 140⁸ straipsnio 3 dalyje numatyta, kad šis teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje ribojimas negali būti taikomas ilgiau kaip 5 mėnesius, o nelydimam nepilnamečiam prieglobsčio prašytojui, kai yra pagrįstų abejonių dėl užsieniečio nurodyto amžiaus, – iki bus nustatytas jo amžius, bet ne ilgiau kaip 28 dienas nuo prieglobsčio prašytojo užregistravimo Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje dienos;

- vadovaujantis UTPĮ 140⁸ straipsnio 4 dalimi, VSAT nustačius, kad yra UTPĮ 113 straipsnio 5 dalyje nurodytos aplinkybės, kurioms esant užsienietis gali pasislėpti, VSAT sprendimu užsienietį, kuris į Lietuvos Respublikos teritoriją pateko neteisėtai kirtęs Lietuvos Respublikos valstybės sieną ir kuris nėra prieglobsčio prašytojas, iki bus įvykdytas galutinis sprendimas dėl užsieniečio grąžinimo ar išsiuntimo arba išduotas užsieniečio registracijos pažymėjimas, apgyvendinant laikino apgyvendinimo vietose, nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šis teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje ribojimas negali būti taikomas ilgiau kaip 5 mėnesius nuo užsieniečio užregistravimo Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje dienos.

Pagal PIIA pateiktą informaciją, 2025 m. lapkričio 7 d. patikrinimo metu PPC gyvenamuose pastatuose iš viso buvo apgyvendinta 170 asmenų, iš kurių: 103, kaip nurodyta PIIA atsiųstame gyventojų sąrašė, buvo „neteisėtai Lietuvos Respublikos sieną kirtę arba neteisėtai Lietuvoje esantys užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai“; 1 nelydimas nepilnametis, „neteisėtai Lietuvoje esantis užsienietis, kuris nėra prieglobsčio prašytojas“; 59 prieglobsčio prašytojai; 3 prieglobsčio prašytojai, dėl kurių turi būti priimamas Migracijos departamento sprendimas įleisti į Lietuvos Respubliką ir šis sprendimas dar nėra priimtas; 1 ukrainietis, kuriam suteikta laikinoji apsauga ir 3 užsieniečiai, kurie gavo neigiamą galutinį sprendimą dėl prieglobsčio nesuteikimo. Užsieniečiai buvo kilę iš: Afganistano (39), Pakistano (20), Jemeno (16), Eritrėjos (11), Somalio (7), Irano (6), Egipto (5), taip pat buvo žmonių iš Rusijos (4, prie vieno iš jų taip pat nurodyta Ukraina kaip pilietybės / kilmės šalis), Baltarusijos (3), Uzbekistano (3), kitų valstybių.

Užsieniečiai, kuriems iš esmės nebuvo taikomi judėjimo laisvės apribojimai, buvo apgyvendinti Prieglobsčio prašančių asmenų ir Pažeidžiamų asmenų bendrabučiuose. Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų aprašo 20.11 punkte numatyta, kad šie asmenys turi pateikti prašymą PIIA direktoriui ir gauti leidimą išvykti iš PPC tik tuo atveju, kai planuojama išvykti ilgesniam laikui: nelydimi nepilnamečiai – ilgiau kaip 24 valandoms, prieglobsčio prašytojai – ilgiau kaip 48 valandoms, o prieglobsčio gavėjai – ilgiau kaip 72 valandoms. Kiti judėjimo laisvės apribojimai šiems asmenims nėra taikomi. Pagal pateiktą informaciją, 2025 m. lapkričio 7 d. iš 170 PPC apgyvendintų asmenų tik 26 nebuvo taikomi judėjimo laisvės apribojimai. Iš jų 19 buvo prieglobsčio prašytojai, 4 – neteisėtai Lietuvos Respublikos sieną kirtę arba neteisėtai Lietuvoje esantys užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, 2 – neteisėtai Lietuvoje esantys užsieniečiai, kuriems priimtas galu-

tinis neigiamas sprendimas dėl prieglobsčio nesuteikimo, ir 1 – Ukrainos pilietis, kuriam suteikta laikinoji apsauga.

2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu PPC gyvenamuose pastatuose iš viso buvo apgyvendintas 171 asmuo, iš kurių daugiausiai buvo iš Somalio (37), Egipto (27), Pakistano (18), Afganistano (14), Alžyro (10). Taip pat buvo asmenų iš Ukrainos (3), Baltarusijos (3), Rusijos (2) ir kitų valstybių.

Priėmimo ir integracijos agentūros nuostatų (toliau – PIIA nuostatai), patvirtintų socialinės apsaugos ir darbo ministro 2024 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. A1-614⁷, 10.11 punkte numatyta, kad PIIA prižiūri laikino apgyvendinimo vietoje apgyvendintų prieglobsčio prašytojų, dėl kurių nepriimtas sprendimas įleisti juos į Lietuvos Respubliką, ir užsieniečių, kuriems skirta alternatyvi sulaikymui priemonė, nustatant pareigą neišvykti iš laikino apgyvendinimo vietai priklausančios teritorijos be laikino apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimo, išvykimą iš laikino apgyvendinimo vietos ar jai priklausančios teritorijos; imasi kitų neteisėto išvykimo rizikos mažinimo priemonių.

Užsieniečių, kuriems nesuteikta teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietos tvarka nustatyta Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų aprašo X skyriuje. Šiame skyriuje numatyta, kad UTPĮ 140⁸ straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytiems prieglobsčio prašytojams ir užsieniečiams, kuriems nesuteikta teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, PIIA direktoriaus ar jo įgalioto asmens leidimu gali būti leista laikinai išvykti iš laikino apgyvendinimo vietos medicinos, socialinės, švietimo, maitinimo, psichologinės pagalbos ir (ar) kitoms paslaugoms gauti, jei jos nėra teikiamos laikino apgyvendinimo vietoje, ir (ar) maisto produktams įsigyti, kai yra valdoma pasišalinimo iš laikino apgyvendinimo vietos rizika. Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų aprašo 43 p. numatyta, kad PIIA direktorius ar jo įgaliotas asmuo, prieš priimdami sprendimą leisti užsieniečiui išvykti iš laikino apgyvendinimo vietos, turi įsitikinti užsieniečio, kuriam nesuteikta teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, išvykimo anksčiau nurodytomis paslaugoms gauti ar maisto produktams įsigyti būtinumu ir esant galimybei organizuoti užsieniečio palydą ar pritaikyti kitas jo pasišalinimo rizikos valdymo priemones.

⁷ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2024 m. rugsėjo 17 d. įsakymas Nr. A1-614 „Dėl Priėmimo ir integracijos agentūros nuostatų patvirtinimo“.

Užsieniečiams, kuriems teismo paskirta UTPĮ 115 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyta alternatyvi sulaikymui priemonė, PIIA direktoriaus ar jo įgalioto asmens leidimu gali būti leista laikinai išvykti iš laikino apgyvendinimo vietos, kai yra valdoma pasišalinimo iš laikino apgyvendinimo vietos rizika. Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų apraše numatyta, kad prašymas turi būti užsieniečio pasirašytas ir pateiktas likus ne mažiau kaip 4 valandoms iki planuojamo laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietos (40 p.).

Asmenys, kuriems taikomi judėjimo laisvės apribojimai, buvo apgyvendinti Migrantų multifunkcinio centro A korpuse. 2025 m. lapkričio 7 d. jame buvo apgyvendinti 134 asmenys, 2026 m. balandžio 27 d. – 138 asmenys. Šis 4 aukštų pastatas, kartu su nedideliu kiemeliu, yra aptvertas metaline tvora, o judėjimas į ir iš šios teritorijos buvo galimas tik per vartus, naudojantis autentifikacine kortele. Judėjimas pastato viduje taip pat buvo ribojamas. 1 aukšto, kuriame apgyvendintos šeimos, poros ir labiau pažeidžiami asmenys, visų patikrinimų metu gyventojai laisvai galėjo išeiti tik į jiems skirtą vidinį kiemelį. 2025 m. spalio 20 d. ir lapkričio 7 d. patikrinimų metu, kai 4 aukšte buvo apgyvendintos moterys, jos taip pat galėjo laisvai išeiti į tą patį vidinį kiemelį, kuris buvo prieinamas ir 1 aukšto gyventojams. 2026 m. balandžio 27 d. 4 aukšte buvo apgyvendinti vyrai ir aukšto durys buvo rakinamos, o gyventojai nurodė, kad jie į vidinį kiemelį laisvai išeiti negali, lauke pabūti gali tik lydimi į valgyklą ir atgal, ir kai yra išleidžiami žaisti futbolo. 2 aukšto, kuriame buvo apgyvendinti vyrai, durys visų 3 patikrinimų metu nebuvo rakinamos. Jo gyventojai turėjo galimybę naudotis atskiru kiemeliu. Spalio 20 d. patikrinimo metu nustatyta, kad 3 aukšto durys buvo rakinamos, aukšte nebuvo darbuotojų, galinčių prireikus išleisti gyventojus pasivaikščioti bent į vidinį kiemelį. Be to, kelis kartus pabandžius susisiekti aukšte įrengtu vidiniu telefonu, kuris turėjo sujungti su budinčiuoju, niekas neatsiliepė. Lapkričio 7 d. patikrinimo metu 3 aukšto durys nebuvo rakinamos. 2026 m. lapkričio 27 d. patikrinimo metu 3 aukšto, kuriame buvo apgyvendinti vyrai, durys buvo vėl rakinamos, o gyventojai pasakojo, kad jie, kaip ir 4 aukšto gyventojai, negali išeiti į jokių kiemelių – lauke pabūti gali tik lydimi į valgyklą ir atgal, ir kai yra išleidžiami žaisti futbolo. Be to, kaip nurodyta 1.1. skyrelyje, 3 ir 4 aukštuose buvo asmenų, kurie buvo izoliuojami ir jų judėjimo laisvė visiškai apribota, juos užrakinant kambariuose, be jokios galimybės išeiti. Patikrinimo metu pabandžius 3 aukšte susisiekti įrengtu vidiniu telefonu, jis sujungė su budinčiuoju. Taigi, tik 1 ir 2 aukštų gyventojai visų patikrinimų metu galėjo laisvai išeiti į vidinį kiemelį, o 3 ir 4 aukštų gyventojams kartais buvo ribojama teisė net išeiti pasivaikščioti į vidinį kiemelį. Tolesnis judėjimas po URC ir PPC teritoriją, tarp jų ir į valgyklą, visų aukštų gyventojams visų patikrinimų metu buvo galimas tik su darbuotojų palyda ar gavus leidimą.

Daugelis kalbintų asmenų nurodė, kad Lietuvoje buvo sulaikyti atvykę iš Latvijos Respublikos. Dauguma tvirtino negavę jokio dokumento, kuriame būtų paaiškinta judėjimo laisvės apribojimo priežastis. Pasak kalbintųjų, jiems buvo pranešta, kad siekiama juos grąžinti į Latvijos Respubliką, tačiau dauguma nežinojo, kiek laiko ši procedūra gali užtrukti.

Migrantų multifunkcinio centro A korpuse buvo iškabinti informaciniai lapai užsienio kalbomis (anglų, prancūzų, ukrainiečių, rusų, uzbekų, azerų, somaliečių, tigrjų, farsi ir arabų), kuriuose glaustai pateikta prašymų pateikimo tvarka, siekiant išeiti iš PPC teritorijos. Vis dėlto nustatyta, kad pateikiama informacija iš dalies skyrėsi nuo Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų aprašo X skyriuje nustatytos procedūros. Informaciniuose lapuose buvo nurodyta, kad prašymai išeiti iš PPC teritorijos priimami antradieniais ir ketvirtadieniais iki 12 val. Tas pats asmuo galėjo pateikti prašymą iš PPC teritorijos išeiti iki 3 kartų per savaitę, tačiau buvo numatyta, kad kitais atvejais tai būtų sprendžiama individualiai. Asmuo už PPC teritorijos ribų galėjo būti iki 8 val. per dieną ir privalėjo grįžti iki 21 val. Informaciniuose lapuose nebuvo nurodyta, kad skirtingiems asmenims, atsižvelgiant į jų statusą, gali būti taikoma skirtinga trumpalaikio išvykimo iš PPC procedūra. Administracija 2025 m. spalio 20 d. patikrinimo metu nurodė, kad įprastai leidimas išeiti iš PPC teritorijos buvo suteikiamas daugumai to prašančių asmenų.

Vis dėlto dauguma kalbintų Migrantų multifunkcinio centro A korpuse apgyvendintų asmenų teigė, kad niekada nebuvo už PPC teritorijos ribų. Nemaža jų dalis teigė neprašę leidimo išvykti, nes iš kitų užsieniečių buvo girdėję, kad tokie prašymai nėra tenkinami, todėl nematė prasmės jų teikti. Neilgai šiame korpuse gyvenantys asmenys pasakojo iš kitų užsieniečių girdėję, kad pirmąsias 20 dienų niekas nėra išleidžiamas. Kiti minėjo vieną ar kelis asmenis, kurie ne kartą teikė prašymus išeiti, tačiau ne tik negavo leidimo, bet ir nesulaukė jokio atsakymo ar paaiškinimo dėl tokio sprendimo. Vienas kalbintas užsienietis, PPC gyvenęs ilgiau nei mėnesį, teigė, kad pirmąsias dvi savaites jam leidimai išeiti buvo suteikiami, tačiau vėliau – nebe, ir, net kelis kartus pasiteiravus, jam nebuvo paaiškinta tokio sprendimo priežastis. 2025 m. spalio 20 d. ir lapkričio 7 d. patikrinimo metu PPC administracija patvirtino, kad atsakymai į prašymus nebuvo teikiami, o asmenys, kuriems leidimas neišduodamas, apie sprendimą ir jo priežastis nebuvo informuojami. 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu administracijos atstovas informavo, kad asmenys, kuriems leidimas neišduodamas, apie sprendimą ir jo priežastis jau yra informuojami raštu. Patikrinimo metu buvo peržiūrėti keli tokie sprendimai. Šią informaciją taip pat patvirtino keli ilgiau apgyvendinti Migrantų multifunkcinio centro A korpuse apgyvendinti asmenys (plačiau apie prašymų ir skundų nagrinėjimą Ataskaitos 7 punkte).

2025 m. spalio 20 d. ir lapkričio 7 d. patikrinimų metu kalbinti asmenys, kuriems teismas buvo skyręs alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinti užsienietį laikino apgyvendinimo vietoje nustatant pareigą neišvykti iš laikino apgyvendinimo vietai priklausančios teritorijos be laikino apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimo, nurodė, kad kai kurie rašė ne vieną prašymą dėl galimybės laikinai išvykti iš PPC, tačiau per 3-4 mėnesių laikotarpį tokia galimybė jiems nebuvo suteikta.

Užsieniečiai apie tai, ar jiems buvo suteiktas leidimas išeiti už PPC teritorijos ribų, sužino pamatę skelbimų lentose iškabintus tą dieną leidimą gavusių asmenų sąrašus. Spalio 20 d. patikrinimo metu sąrašė buvo nurodytas 21 asmuo, iš kurių vieno pavardė buvo išbraukta ranka. Lapkričio 7 d. vizito metu toks sąrašas skelbimo lentose iškabintas nebuvo. Vienos darbuotojos teigimu, visi Migrantų multifunkcinio centro A korpuso gyventojai buvo nubausti ir teisė išeiti jiems buvo apribota, siekiant paskatinti juos laikytis vidaus tvarkos. Informacinėje lentoje buvo paskelbtas pranešimas 6 užsienio kalbomis (rusų, anglų, arabų, puštūnų, somalių, bengalų), kuriame nurodyta, kad dėl netvarkos ir rūkymo kambariuose bei bendrose erdvėse, leidimai išeiti iš PPC nebus išduodami iki lapkričio 10 dienos. Taigi visiems šio korpuso gyventojams kaip kolektyvinė bausmė, buvo apribota galimybė išeiti už PPC ribų.

2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu administracija nurodė, kad apie suteiktą leidimą išeiti už PPC teritorijos ribų gyventojus informuoja jų socialinė darbuotoja. Vis dėlto, 2 aukšto skelbimų lentoje buvo iškabintas 18 asmenų, kuriems leidžiama išeiti, sąrašas. Tokio sąrašo nebuvo 1, 3 ir 4 aukštų skelbimo lentose. Migrantų multifunkcinio centro A korpuso budintysis, kurio kabinetas yra 1 aukšte, ant stalo turėjo atspausdintą 3 lapų sąrašą su asmenų, kuriems leidžiama išeiti, nuotrauka, vardu pavarde, gimimo data, lytimi, pilietybe ir laiku, kuriam asmuo yra išleidžiamas už PPC ribų. Sąrašė buvo 11 asmenų. 6 asmenims buvo suteiktas leidimas išeiti 2026 m. balandžio 24 d., iš jų – 4 asmenims leidimas išeiti buvo išduotas 3 valandoms, 1 asmeniui – 2 valandoms ir 1 asmeniui – 9 valandoms. 6 asmenims buvo suteiktas leidimas išeiti 2026 m. balandžio 25 d. (1 iš sąrašė buvusių asmenų gavo leidimą išeiti abi dienas), iš jų 3 asmenims leidimas buvo išduotas 4 valandoms, 3 asmenims – 3 valandoms. Šis sąrašas iš dalies sutapo su 2 aukšto skelbimų lentoje iškabintu sąrašu.

Visi kalbinti 3 ir 4 aukštų gyventojai teigė niekada nebuvę už PPC teritorijos ribų. Dalis 2 aukšto gyventojų skundėsi, kad jiems leidžiama tik trumpam išeiti iš PPC, tačiau leidimas neišduodamas ilgesniam išvykimui, pvz. iki Vilniaus. Dažniausiai leidžiama tik nueiti iki parduotuvės, kai kuriems asmenims – tik su palyda.

Po 2025 m. spalio 20 d. ir lapkričio 7 d. patikrinimų Seimo kontrolierių įstaigos prašymu PIIA pateikė Užsieniečių, kuriems nesuteikta teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje arba teismo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinti užsienietį laikino apgyvendinimo vietoje nustatant pareigą neišvykti iš laikino apgyvendinimo vietai priklausančios teritorijos be laikino apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimo, 2025 metų laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietos ir grįžimo į ją registracijos žurnalą (toliau – Išvykimų registracijos žurnalas). Paskutinis įrašas šiame žurnale buvo atliktas 2025 m. rugpjūčio 28 d. Paprašius pateikti įrašus nuo šios datos iki 2025 m. lapkričio 7 d., PIIA nurodė, kad dėl labai padidėjusio darbo krūvio ir darbuotojų nedarbingumo laikotarpiu informacija apie laikiną išėjimą iš PPC šiame žurnale fiksuojama nebuvo. Po atskiro prašymo PIIA pateikė skelbimo lentose skelbtų užsieniečių, kuriems suteiktas leidimas išeiti iš PPC teritorijos, sąrašus. Pagal pateiktus sąrašus, 2025 m. spalio mėnesį leidimai buvo išduoti spalio 1–3, 7, 8, 24–27 ir 29 dienomis. Per šį laikotarpį leidimus išeiti iš viso gavo 16 asmenų, kai kurie iš jų po kelis kartus. 2025 m. lapkričio mėnesį leidimai išeiti buvo išduoti lapkričio 4–6, 8, 14–15, 20–21, 26, 28–30 dienomis. Per šį laikotarpį leidimai buvo išduoti 43 asmenims. Didžioji dalis gyventojų, kuriems buvo išduoti leidimai, buvo prieglobsčio prašytojai, tačiau kelis kartus jie išduoti ir asmenims, kurie yra priskiriami prie neteisėtai Lietuvos Respublikos sieną kirtusių arba neteisėtai Lietuvoje esančių užsieniečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai.

Po 2026 m. balandžio 27 d. vizito PIIA pateikė atnaujintą išvykimų registracijos žurnalą. Šiame žurnale 2026 m. buvo padaryti 39 įrašai, iš jų 32 – sausio mėnesį, nei vieno vasario mėnesį, 5 – kovo mėnesį (4 dėl to paties žmogaus trumpalaikio išvykimo), balandžio mėnesį – 3 įrašai dėl to paties žmogaus, kuriam 4 kartus buvo suteiktas leidimas išvykti kovo mėnesį. Pagal šio žurnalo įrašus, visi kovo – balandžio mėnesio leidimai buvo dėl išvykimo iš PPC kelioms dienoms ir suteikti asmenims, kurie apgyvendinti pažeidžiamų asmenų bendrabutyje. Nei vienas kovo – balandžio mėnesiais darytas įrašas nebuvo susijęs su Migrantų multifunkcinio centro A korpuso apgyvendintais asmenimis, todėl darytina išvada, kad jis nebuvo tinkamai pildomas.

2025 m. lapkričio 7 d. patikrinimo metu Migrantų multifunkcinio centro A korpuso 1 aukšte buvo apgyvendinta grupė asmenų, prieš kuriuos pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl įtarimo padarius nusikalstamą veiką, numatytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso⁸

⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas; Baudžiamasis kodeksas, 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968.

291 straipsnio 1 dalyje (neteisėtas valstybės sienos perėjimas). Šiems asmenims buvo įteiktas VSAT ikiteisminio tyrimo skyriaus nutarimas skirti kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti iš gyvenamosios vietos, t. y., PPC. Joks kitas dokumentas, kuriuo būtų ribojama užsieniečių judėjimo laisvė, jiems nebuvo įteiktas. Patikrinimo metu šie asmenys daugiau nei 2 savaites gyveno šio korpuso 1 aukšte, kuris nuolat rakinamas, iš jo galima patekti tik į vidinį kiemelį. Per visą šį laikotarpį jie nė karto nebuvo išėję už PPC teritorijos ribų.

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (nauja redakcija) (toliau – Priėmimo sąlygų direktyva), „sulaikymas“ apibrėžiamas kaip prieglobsčio prašytojo laikymas izoliuotai tam tikroje vietoje, kur prašytojo laisvė yra atimta (2 str. h p.).

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) 2022 m. birželio 30 d. sprendime, priimtame byloje C72/22 PPU pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl Europos Sąjungos teisės aktų išaiškinimo, pasisakė, kad nors trečiosios šalies pilietis M. A., kuriam buvo taikoma alternatyvi sulaikymui priemonė, kaip tai suprantama pagal Lietuvos teisę, t. y. apgyvendinimas VSAT užsieniečių registracijos centre nustatant teisę judėti tik šiai apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje, faktiškai galėjo judėti atitinkamame VSAT užsieniečių registracijos centre, iš jo teritorijos jis negalėjo išeiti be leidimo ir palydos, todėl šis asmuo laikytinas atskirtu nuo kitų gyventojų ir netekusiu judėjimo laisvės.⁹

Europos Sąjungos Prieglobsčio agentūros (toliau – EUAA) parengtose „Gairėse dėl alternatyvų sulaikymui“¹⁰ pabrėžiama, kad alternatyvios sulaikymui priemonės neturi prilygti laisvės atėmimui. EUAA požiūriu, jei taikomi apribojimai, vertinami atskirai arba kartu, prilygsta laisvės atėmimui, tokios priemonės negali būti laikomos alternatyva sulaikymui, o greičiau alternatyviomis sulaikymo formomis arba *de facto* sulaikymu, neatsižvelgiant į tai, kaip jos vadinamos nacionalinėse sistemose. EUAA teigimu, tai gali būti situacijos, kai asmuo yra izoliuojamas tam tikroje vietoje, kurioje gali būti atimta laisvė, arba tam tikras praktikas, kurios numato itin sudėtingas sąlygas ar apribojimus ir (arba) jų derinį.

⁹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2022 m. birželio 30 d. sprendimas byloje (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (Lietuva) prašymas priimti prejudicinį sprendimą) M.A. (Byla C-72/22 PPU)

¹⁰ EUAA, „Guidelines on Alternative to Detention“, December 2024, https://www.euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2025-01/2024_Guidelines_on_Alternatives_to_Detention_EN.pdf, 17 p.

Šiuo atveju paminėtina, kad Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas¹¹ numato kai kuriems nuteistiesiems teisę į trumpalaikės išvykas į namus, tačiau dėl to jų buvimas įkalinimo įstaigoje nenustoja būti laisvės atėmimu.

Apibendrinant, didžiąjai daliai užsieniečių, kurie patikrinimų metų buvo apgyvendinti Migrantų multifunkcinio centro A korpuse, taikytų intensyvių judėjimo laisvės apribojimų visuma (šiam korpuse apgyvendinti užsieniečiai savarankiškai, be palydos galėjo judėti tik pastato viduje (dalis – tik savo aukšto teritorijoje) ir patekti į vidinį, tvora aptvertą kiemelį; didžioji dalis užsieniečių niekada nebuvo išėję už PPC teritorijos ribų; teisė išvykti iš laikino apgyvendinimo vietos taikoma pareigūnų nuožiūra, be aiškių kriterijų; buvo atvejų, kai visiems korpuse apgyvendintiems užsieniečiams galimybė išeiti už PPC teritorijos ribų buvo apribota kaip kolektyvinė bausmė) prilygo *de facto* sulaikymui arba alternatyviai sulaikymo formai, o kai kuriais atvejais (kai buvo ribojama galimybė išeiti pasivaikščioti net į vidinį kiemelį), šie ribojimai buvo intensyvesni nei taikomi teismo sprendimu sulaikytiems asmenims.

2. Materialinių sąlygų užtikrinimas, aprūpinimas asmens higienos priemonėmis ir sezoniniais drabužiais

2.1. Dėl užsieniečių materialinių gyvenimo sąlygų užtikrinimo

2.1.1. Europos Komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurių, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą (toliau – CPT) informaciniame biuletenyje *Sulaikymas dėl imigracijos (Immigration detention)* (CPT/Inf(2017)3)¹² yra pažymėjęs, kad migrantų sulaikymas savo esme neturi būti baudžiamojo pobūdžio. Sulaikytiems migrantams turėtų būti sudarytas jų teisinę padėtį atitinkantis režimas ir užtikrinamos materialinės gyvenimo sąlygos. CPT pažymėjo, kad sulaikyti migrantai turėtų būti apgyvendinti specialiuose centruose, kur būtų užtikrinamos tinkamos materialinės sąlygos ir režimas pagal jų teisinę padėtį ir būtų kiek įmanoma išvengta kalėjimo aplinkos. Taip pat migrantų sulaikymo centrai turėtų užtikrinti tinkamai įrengtas, švarias ir geros būklės gyvenamąsias patalpas, kuriose būtų pakankamai vietos visiems sulaikytiems asmenims. Šiuose centruose taip pat turėtų būti tinkamas apšvietimas (įskaitant dienos šviesą), vėdinimas ir šildymas. Visi asmenys turėtų turėti galimybę naudotis tualetu, įskaitant naktimis.

¹¹ Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso patvirtinimo įstatymas. Bausmių vykdymo kodeksas, 2002 m. birželio 27 d. Nr. IX-994.

¹² European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) CPT/Inf(2017)3.

Vertindamas, ar laisvės atėmimo sąlygos prilygsta nežmoniškam ir orumą žeminančiam elgesiui Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) nuosekliai laikosi pozicijos, jog valstybė privalo užtikrinti, kad asmuo būtų sulaikytas tokiomis sąlygomis, kurios būtų suderinamos su pagarba jo žmogiškam orumui, kad laisvės atėmimo priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam kančios ar sunkumų, viršijančių neišvengiamą sulaikymui būdingą kančios lygį, ir, atsižvelgiant į praktinius įkalinimo reikalavimus, jo sveikata ir gerovė būtų tinkamai užtikrinamos.¹³ Vertinant sulaikymo sąlygas, reikia atsižvelgti į bendrą šių sąlygų poveikį, taip pat į laiko, praleisto tokiomis sąlygomis, trukmę.¹⁴

Pagal EUAA gairių dėl priėmimo sąlygų 6 standarto 6.1 rodiklį, viename miegamajame turi būti apgyvendinti ne daugiau kaip šeši pavieniai prašytojai. Maksimalus asmenų, kuriems skiriamas vienas miegamasis, skaičius taip pat gali būti nustatomas atsižvelgiant į gyvenimo tokioje apgyvendinimo vietoje trukmę ir papildomos erdvės už miegamojo ribų prieinamumą (bendros naudojimo patalpos, kiti privatūs kambariai). Jei šio rodiklio neįmanoma praktiškai įgyvendinti, reikėtų rasti kitų privatumo užtikrinimo būdo.¹⁵

Pagal sveikatos apsaugos ministro 2005 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. V-836¹⁶ patvirtintos higienos normos HN 61:2020 (toliau – Užsieniečių apgyvendinimo visuomenės sveikatos saugos reikalavimai) 39 punktą, visos URC patalpos, įrenginiai ir inventoriūs turi būti švarūs ir tvarkingi. Minimalus plotas gyvenamojoje patalpoje turi būti ne mažesnis kaip 4 kvadratiniai metrai vienam asmeniui, lubų aukštis – ne mažesnis nei 2,10 m. (24.1 papunktis).

Pagal Užsieniečių apgyvendinimo visuomenės sveikatos saugos reikalavimų 38 punktą, visi URC sanitariniai įrenginiai turi būti veikiantys ir techniškai tvarkingi. Taip pat URC gyventojai turi būti aprūpinti švariais lovos skalbiniais (paklode, pagalvės ir antklodės užvalkalais, dviem rankšluosčiais) (31 punktas). Gyvenamosiose patalpose, laisvalaikio ar poilsio patalpose turi būti natūralus apšvietimas (40 punktas) ir visose URC patalpose turi būti įrengtas dirbtinis apšvietimas (43 punktas). Gyvenamosiose patalpose, laisvalaikio ar poilsio organizavimo patalpose turi būti natūralus vėdinimas, užtikrinamas varstomais langais (45 punktas). Pagal minėtų reikalavimų 25.1–25.4 papunkčius asmens higienos patalpos (tualetai,

¹³ EŽTT 2005 m. balandžio 7 d. sprendimas byloje *Karalevičius prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 53254/99, EŽTT 2016 m. spalio 20 d. sprendimas byloje *Muršić prieš Kroatiją*, peticijos Nr. 7334/13

¹⁴ EŽTT 2020 m. sausio 30 d. sprendimas byloje *Sukachov prieš Ukrainą*, peticijos Nr. 14057/17.

¹⁵ Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra, [Gairės dėl priėmimo sąlygų: veiklos standartai ir rodikliai](#), 2016 m.

¹⁶ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. spalio 28 d. įsakymas Nr. V-836 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 61:2020 „Laikinojo užsieniečių apgyvendinimo Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centre visuomenės sveikatos saugos reikalavimas“ patvirtinimo“

dušai, vonios, prausyklos) turi būti atskiros vyrams ir moterims; tualetų patalpose turi būti įrengtos atskiros uždaros kabinos, tualetų kabinoje turi būti unitazas, tualetinio popieriaus, šepetys unitazui valyti, šiukšlių dėžė; tualetų patalpoje turi būti praustuvė, prie kurios turi būti skysto muilo, vienkartinių rankšluosčių ar elektrinis rankų džiovintuvas, šiukšlių dėžė.

Pagal PIIA nuostatų 10.7 papunktį, PIIA teikia UTPĮ nurodytais atvejais užsieniečiams materialines priėmimo sąlygas užtikrinančias paslaugas ir (arba) organizuoja šių paslaugų teikimą.

Patikrinimo metu nustatyta, kad valgyklos maisto ruošimo erdvė ir valgymo erdvė, kur užsieniečiams centralizuotai gaminamas maistas ir sudaromos galimybės valgyti, buvo švarios ir tvarkingos. Valgymo įrankiai ir indai buvo pagaminti iš plastiko, atsižvelgiant į saugumo reikalavimus. Valgyklos vadovės teigimu, valgymo įrankiai dažnai yra pasisavinami ir negrąžinami, taip pat praeityje fiksuota atvejų, kai indai buvo panaudoti siekiant sužeisti valgyklos darbuotojus. Kalbinti užsieniečiai neišreiškė nusiskundimų dėl indų ir įrankių medžiagų.

Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio 1-as aukštas, kuriame įrengtos asmens sveikatos priežiūros paslaugų patalpos ir 2 gyvenamieji kambariai asmenims su judėjimo negalia, buvo tvarkingas, švarus, pakankamai apšviestas ir vėdinamas. Tačiau patalpos, skirtos asmenims su judėjimo negalia, visų patikrinimų metu buvo netiksliai ir klaidinančiai pažymėtos kaip izoliatoriaus patalpos. Šiose patalpose, pasak asmens sveikatos priežiūros personalo, asmenys nėra izoliuojami, patalpos yra skirtos asmenų su judėjimo negalia apgyvendinimui.

Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio 2-ame ir 3-iaame aukštuose bendro naudojimo higienos patalpos buvo pakankamai tvarkingos – įrengti veikiantys ir švarūs praustuvai, skysto muilo dozatoriai, elektriniai rankų džiovintuvai ir (ar) vienkartinių rankšluosčių talpyklos bei atliekų dėžės. Dušo kabinos tvarkingos, tačiau matinio (angl. *frosted glass*) stiklo dušo sienos buvo beveik perregimos, todėl neužtikrino pakankamo privatumo. Tualetų kabinos buvo tvarkingos – visur buvo tualetinio popieriaus, įrengti unitazų dangčiai.

Pabrėžtina, kad šio korpuso 2-o ir 3-io aukštų bendro naudojimo patalpos buvo itin prastai vėdinamos – jose sklido nemalonūs kvapas. Šio pastato užsieniečių gyvenamieji kambariai buvo pakankamai tvarkingi su visais reikalingais baldais ir kitais daiktais – lovomis, čiužiniais, patalynėmis, spintelėmis, stalais ir kėdėmis.

2.1.2. Patikrinimo metu nustatyta, kad **Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje** buvo virtuvės ir poilsio ar laisvalaikio praleidimo patalpos su vaikams pritaikyta zona – mažu stalu, kėdėmis ir knygelių lentyna. Pažymėtina, kad virtuvė buvo nešvari – grindys buvo limpančios, gaminių zonoje palikti panaudoti ir neišplauti indai. Bendro naudojimo patalpos ir gyvenamieji kambariai buvo pakankamai apšviesti ir vėdinami. Gyvenamuosiuose kambariuose taip pat buvo visi reikalingi baldai.

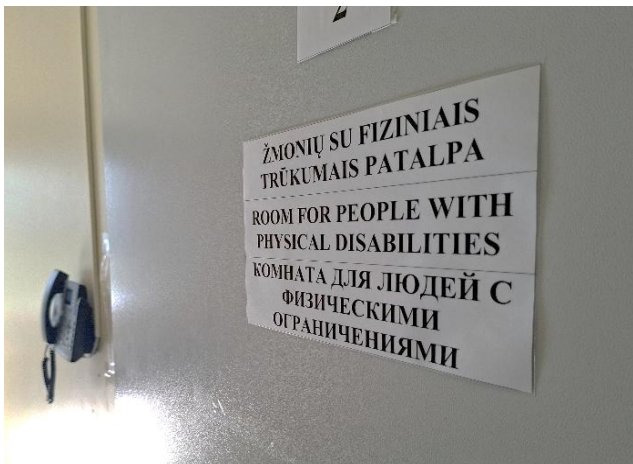
2.1.3. Migrantų multifunkcinio centro A korpuso pirmame ir trečiame aukštuose bendro naudojimo patalpose (koridoriuose) dieną buvo tamsu. Vizito metu, nors bendro naudojimo koridoriuose buvo įrengta pakankamai šviesos šaltinių, apšvietimas buvo nepakankamas – nebuvo galima matyti žmonių veidų ar jų siluetų kitoje koridoriaus pusėje (1 pav.). Visų aukštų drabužių skalbimo ir džiovinimo patalpos buvo atskirtos nuo kitų bendro naudojimo patalpų su visais drabužių skalbimui reikalingais įrenginiais. Pirmame aukšte esančios bibliotekos / užimtumo patalpos buvo tvarkingos.

1 pav. Migrantų multifunkcinio centro A korpuso 3 aukšto koridorius.

Pažymėtina, kad visuose aukštuose sklido nemalonus kvapas (asmens higienos trūkumo ir tabako dūmų), patalpos nebuvo pakankamai vėdinamos. Visuose trijuose pastato aukštuose gyvenamieji kambariai ir kiekviename iš jų buvusios higienos patalpos buvo švarios ir tvarkingos.

2.1.4. Sulaikytų moterų bendrabutyje pirmo aukšto bendro naudojimo patalpos (virtuvė, poilsio ir laisvalaikio kambarys, koridorius) buvo tvarkingos, pakankamai apšviestos ir vėdinamos. Gyvenamieji kambariai pirmame ir antrame pastato aukštuose buvo su integruotomis higienos patalpomis ir buvo tvarkingi su visais reikalingais baldais.

2 pav. Asmenims su negalia skirta izoliacinė patalpa Sulaikytų asmenų bendrabučio pirmame aukšte.

Sujungtų vienu sanitariniu mazgu. Viename kambaryje buvo aštuonios miegamosios vietos, o kitame – keturios. Sujungtų patalpų pobūdis ir miegamųjų vietų skaičius neatitinka Užsieniečių apgyvendinimo visuomenės sveikatos saugos reikalavimuose numatytų patalpų įrengimo reikalavimų ir EUAA gairių dėl priėmimo sąlygų, nes vienoje patalpoje buvo apgyvendinta daugiau nei 6 asmenys ir minimalus gyvenamasis plotas vienam asmeniui nesiekė 4 kvadratinų metrų. „Linkusių žalotis žmonių patalpoje“ visų patikrinimų metu buvo stebėjimo kamera ir pertvara neatskirtas tūpiamas tualetas, kurio vandens nuleidimo mechanizmas neveikė. Nė vienoje iš izoliacinių patalpų nebuvo įrengtas laikrodis.

Antrame ir trečiame Sulaikytų asmenų bendrabučio aukštuose bendro naudojimo patalpos (koridoriai ir poilsio ar laisvalaikio patalpos) buvo atskirtos grotomis, padalinančiomis aukštą į tris dalis. Visos bendro naudojimo patalpos buvo apšviestos pakankamai. Kiekvienoje grotomis perskirtoje dalyje buvo bendro naudojimo higienos patalpos. Antrame aukšte ne visos higienos patalpos buvo tvarkingos – vienoje jų palikta dažais apipilta taburetė, tualetinio popieriaus laikyklės ir tualetų dangčiai buvo sulaužyti. Antro aukšto dušo patalpose vanduo nutekėjo prastai, todėl visų higienos patalpų grindys buvo šlapios ir slidžios. Kiekviename aukšte buvo po vieną izoliacinę patalpą. Antro aukšto izoliacinė patalpa buvo netvarkinga – įvairiais skysčiais aplietos sienos bei grindys. Nei vienoje izoliacinėje patalpoje nebuvo laikrodžio. Gyvenamieji kambariai buvo pakankamai tvarkingi, su reikiamais baldais, tačiau bendro naudojimo patalpos buvo prastai vėdinamos, visur sklido nemalonūs kvapas.

2.1.6. Užsieniečių priėmimo pastate, vadinamosiose karantino patalpose, 2025 m. spalio 20 d. ir lapkričio 7 d. patikrinimų metu dienos metu nebuvo pakankamo apšvietimo. Patal-

2.1.5. Sulaikytų asmenų bendrabučio, kuriame apgyvendinti tik sulaikyti vyrai, pirmame aukšte buvo įrengtos bendro naudojimo patalpos: sporto salė, biblioteka, laisvalaikio kambarys, virtuvė, dvi izoliacinės patalpos – „Linkusių žalotis žmonių patalpa“ ir „Žmonių su fiziniais trūkumais patalpa“ (2 pav.), taip pat dvi laikino sulaikymo patalpos, kuriose 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu laikinai karantino sąlygomis buvo apgyvendinti 8 asmenys. Pastebėtina, kad laikino sulaikymo patalpos buvo sudarytos iš dviejų kambarių, su-

pos yra rakinamos, tačiau 2025 m. vykdytų vizitų metu jose nebuvo nuolat budinčio asmens, apgyvendinti asmenys buvo palikti vieni. 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu budėjęs personalas prieš įeidami į karantinuojamų asmenų kambarius atidarė duris, įjungė patalpų apšvietimą ir po šio veiksmo pasibeldė. Dauguma šiose patalpose apgyvendintų asmenų miegojo, todėl buvo be drabužių ir akivaizdžiai išreiškė išgąstį dėl atliktų personalo veiksmų. Pastebėta, kad kalbinti asmenys kūną dengė rankšluosčiais ir patalyne, nes, anot jų, turimi drabužiai su kuriais atvyko buvo nešvarūs, tačiau jiems nebuvo suteikta informacija dėl galimybės paprašyti reikiamų drabužių (3 pav.).

3 pav. 2026 m balandžio 27 d. patikrinimo metu karantinuoti asmenys, neturintys naujų, švarių drabužių.

2.2. Dėl užsieniečių aprūpinimo higienos priemonėmis, drabužiais

2.2.1. Pagal Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos paskelbtas Prieglobsčio prašytojų sulaikymui ir alternatyvioms sulaikymui priemonėms taikomų kriterijų bei standartų gairės (toliau – JTVPK gairės), sulaikytiems prieglobsčio prašytojams turi būti suteikti tokie būtinausi daiktai kaip lovos, klimatą atitinkanti patalyne, prausimosi priemonės, svarbiausi higienos reikmenys ir švarūs drabužiai. Jie turi teisę dėvėti savo drabužius, privačiai naudotis dušais ir tualetais (8-oji gairė).¹⁷

CPT informaciniame biuletenyje *Sulaikymas dėl imigracijos (Immigration detention)* (CPT/Inf(2017)3 yra pažymėjęs, kad visi sulaikymo centruose esantys asmenys turėtų: reguliariai nemokamai gauti pagrindinį higienos rinkinį; turėti galimybę naudotis dušu ir karštu vandeniu; turėti galimybę dėvėti savo drabužius, jeigu jie yra tinkami ir, esant poreikiui, turėti galimybę juos išskalbti ar pataisyti; būti aprūpinti reikiamais produktais ar įrankiais, kad galėtų išlaikyti savo gyvenamąsias patalpas švarias; turėti prieigą prie maisto ir geriamojo vandens.

Pagal Užsieniečių apgyvendinimo visuomenės sveikatos saugos reikalavimų 48 punktą, į

¹⁷ Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos Prieglobsčio prašytojų sulaikymui ir alternatyvioms sulaikymui priemonėms taikomų kriterijų bei standartų gairės, 2012 m. Prienama per: <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2012/en/87776>.

URC atvykę asmenys iš karto ir vėliau nuolat turi būti aprūpinami higienos priemonėmis pagal šių saugos reikalavimų antroje (Centre apgyvendintų asmenų aprūpinimas higienos priemonėmis normos (vienam asmeniui) ir trečioje (Centre apgyvendintų vaikų aprūpinimas higienos priemonėmis normos (vienam asmeniui) lentelėse nurodytų higienos priemonių kiekius ir terminus. Antroje lentelėje nurodyta, kad apgyvendintas asmuo turi būti aprūpinamas skalbimo milteliais, tualetiniu muilu, tualetiniu popieriumi, dantų šepetėliu ir pasta, saugiais vienkartiniais skustuvais su nekeičiamais peiliukais, šampūnu arba dušo geliu, dezodorantu arba antiperspirantu, dušo kempine ir guminėmis šlepetėmis, papildomai moterys – higieniniais paketais.

Įvertinus paruoštų higienos davinių rinkinių turinį 2025 metais vykdytų vizitų metu nustatyta, kad vyrų higienos priemonių daviniuose nebuvo dezodoranto arba antiperspiranto. Ne visi apklausti užsieniečiai vyrai nurodė, kad atvykus į įstaigą jiems buvo suteikti šie rinkiniai. Visos kalbintos užsienietės moterys patvirtino, kad atvykus į įstaigą joms buvo suteikti higienos priemonių rinkiniai.

2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu paruoštų higienos priemonių davinių suaugusiems vyrams ir moterims sandėlyje nebuvo, tačiau buvo likę keli paruošti higienos priemonių daviniai, skirti vaikams. PIIA darbuotojų teigimu dėl padidėjusio užsieniečių skaičiaus patikrinimo dienos ryte visi daviniai jau buvo išdalinti. Vizito metu dauguma kalbintų užsieniečių turėjo išduotus higienos priemonių davinius, tačiau dalis iš jų teigė, kad higienos daviniuose nebuvo visų reikiamų priemonių, pavyzdžiui, trūko dantų šepetėlio.

2.2.2. Pagal Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų bei tvarkos ir laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietų tvarkos aprašo, patvirtinto socialinės apsaugos ir darbo ministro 2025 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. A1-2 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ įgyvendinimo“, 15.7 papunktį, laikino apgyvendinimo vietoje apgyvendinti užsieniečiai turi teisę, be kita ko, būti aprūpinti apranga (drabužiais, avalyne), asmens higienos priemonėmis, kitomis būtinomis priemonėmis, kurių sąrašą tvirtina PIIA direktorius. Ši nuostata netaikoma šio aprašo 3.3 papunktyje ir 4 punkte nurodytiems užsieniečiams. PIIA administracijos teigimu, viršutiniai drabužiai ir apatinis trikotažas užsieniečiams yra išduodami po 48 valandų nuo atvykimo. Visų patikrinimų metu nustatyta, kad daugumai užsieniečių buvo išduotos tik guminės šlepetės. Paklausti dėl viršutinių sezoninių drabužių, visi įstaigoje patikrinimų metu kalbinti užsieniečiai atsakė, kad nuo atvykimo nebuvo gavę viršutinių sezoną atitinkančių drabužių, taip pat dauguma kalbintų užsieniečių nežinojo, kam iš įstaigos darbuotojų reikėtų teikti prašymus dėl drabužių.

2025 m. lapkričio 7 d. patikrinimo metu pastebėta, kad sulaikyti asmenys, apgyvendinti Sulaikytų asmenų bendrabutyje, į asmens sveikatos priežiūros patalpas buvo vedami be sezoną atitinkančių viršutinių drabužių ir avalynės. Visų patikrinimų metu dauguma sulaikytų asmenų lauko erdvėse taip pat buvo su guminėmis šlepetėmis. Kalbintų PIIA darbuotojų teigimu, visiems užsieniečiams, įstaigoje esantiems ilgiau nei 48 val., sezoniniai viršutiniai drabužiai turėjo būti išduodami po savaitės nuo 2025 m. įvykusių Seimo kontrolierių įstaigos atstovų vizitų. 2025 metų vykdytų patikrinimų metu PIIA įstaigos darbuotojai teigė, jog sezoninių viršutinių drabužių sandėlyje yra pakankamai, todėl trūkumo nėra. 2026 m. balandžio 27 d. vykusio patikrinimo metu kalbinti užsieniečiai atsakė, kad nuo atvykimo nebuvo gavę sezoną atitinkančių drabužių, ypač batų. PIIA darbuotojų teigimu, drabužiai suteikiami užsieniečiams pateikus prašymą, tačiau visi kalbinti užsieniečiai nežinojo apie šią procedūrą ir kam turėtų teikti prašymus dėl drabužių. Kita kalbintų PIIA darbuotojų dalis teigė, kad dėl padidėjusio užsieniečių skaičiaus nebuvo galimybės suteikti drabužių dėl jų trūkumo. Pastebėtina, kad padidėjęs užsieniečių skaičius negali būti laikytina pakankama priežastimi nesuteikti informacijos dėl drabužių gavimo procedūros ir (ar) neišduoti drabužių.

Taip pat pažymėtina, kad praktika dėl drabužių išdavimo praėjus 48 val. nuo atvykimo nėra numatyta Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietose sąlygų bei tvarkos ir laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietų tvarkos apraše.

2.3. Apibendrinant šios ataskaitos 2.1 ir 2.2 papunkčiuose nurodytas aplinkybes konstatuotina, kad bendros užsieniečių materialinės sąlygos ir aprūpinimas higienos priemonėmis bei sezoną atitinkančiais drabužiais yra užtikrinami tik iš dalies. Patikrinimų metu nustatyti trūkumai gali lemti užsieniečių orumo, privatumo ir teisės į informaciją pažeidimus, taip pat sudaryti prielaidas nepagrįstai ir perteklinei izoliacijai, kai nesuteikiant sezonui tinkamų drabužių taip apribojamos galimybės išeiti į lauką.

3. Fizinės aplinkos ir informacijos pritaikymas asmenims su negalia

3.1. Dėl aplinkos prieinamumo asmenims su judėjimo negalia

3.1.1. EŽTT yra pasisakęs, kad valstybės, siekdamos įgyvendinti Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnį, privalo imtis tinkamų priemonių, kad galėtų pasirūpinti ir apsaugoti labiausiai pažeidžiamus asmenis, įskaitant vaikus, kankinimo,

smurto ar prekybos žmonėmis aukas, asmenis, turinčius sveikatos problemų.¹⁸

Pagal Jungtinių Tautų Asmenų su negalia teisių konvencijos¹⁹ 5 straipsnį valstybės, šios Konvencijos Šalys, siekdamos skatinti lygybę ir pašalinti diskriminaciją, imasi visų atitinkamų priemonių, kad būtų užtikrintas tinkamas sąlygų pritaikymas. Konvencijos 18 straipsnyje nustatyta, kad valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta asmenų su negalia teisę laisvai judėti ir, be kita ko, užtikrina, jog dėl negalios jiems nebūtų atimta galimybė pasinaudoti atitinkamomis procedūromis (pavyzdžiui, imigracijos procedūromis), kurių gali prireikti, kad būtų realiai įgyvendinama laisvo judėjimo teisė. Pagal Konvencijos 19 straipsnį valstybės privalo užtikrinti, kad asmenys su negalia turėtų galimybę naudotis įvairiomis namuose, gyvenamojoje vietoje ir bendruomenėje teikiamomis pagalbinėmis paslaugomis, įskaitant asmeninę pagalbą, būtiną padėti gyventi ir integruotis į bendruomenę bei užkirsti kelią izoliavimui ar atskyrimui nuo bendruomenės. Pagal 28 straipsnį valstybės turi užtikrinti asmenims su negalia lygias galimybes gauti švarų vandenį ir sudaryti galimybę už prieinamą kainą gauti jų poreikiams pritaikytas paslaugas, įrenginius ir kitą pagalbą.

UTPĮ 2 straipsnio 18² dalyje sąvoka „pažeidžiamas asmuo“ apibrėžta kaip asmuo, turintis specialiųjų poreikių, pavyzdžiui, be kita ko, negalią turintis asmuo, vyresnis negu 75 metų asmuo, psichikos ir elgesio sutrikimų turintis asmuo. UTPĮ 3 straipsnio 5 dalies 5 punkte nustatyta, kad neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantys užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, turi teisę naudotis materialinėmis priėmimo sąlygomis, išskyrus teisę gauti piniginę pašalpą, o pažeidžiami asmenys – teisę naudotis jų specialiuosius poreikius atitinkančiomis priėmimo sąlygomis. Ši nuostata taikoma sulaikytiems užsieniečiams ir kitiems užsieniečiams, apgyvendintiems laikino apgyvendinimo vietoje. UTPĮ 71 straipsnio 1 dalies 9 punkte numatyta, kad, prieglobsčio prašytoją priskyrus pažeidžiamų asmenų grupei, jis turi teisę naudotis jo specialiuosius poreikius atitinkančiomis priėmimo sąlygomis.

Administracijos teigimu, visų patikrinimų metu įstaigoje nebuvo apgyvendintų asmenų su ilgalaikio judėjimo, regos ar klausos negalia. Tačiau esant poreikiui įstaiga apgyvendinimą suteikti galėtų tik keliems asmenims su fizine negalia, nes įstaigos vidaus ir lauko infrastruktūra nėra visiškai pritaikyta savarankiškam asmenų su fizine negalia judėjimui.

¹⁸ EŽTT 2011 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje *Rahimi prieš Graikiją*, peticijos Nr. 8687/08; EŽTT 2017 m. balandžio 4 d. sprendimas byloje *Thimothawes prieš Belgiją*, peticijos Nr. 39061/11; EŽTT 2016 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje *Abdi Mahamud prieš Maltą*, peticijos Nr. 56796/13.

¹⁹ Jungtinių Tautų Asmenų su negalia teisių konvencija ir jos Fakultatyvus protokolai. Priinama per: www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf.

Patikrinimo metu nustatyta, kad ne visos prieigos prie bendro naudojimo erdvių lauke buvo pritaikytos asmenims su judėjimo negalia – dalį priėjimų prie bendro naudojimo erdvių (žaidimo aikštelių, šaligatvių) ribojo bortai. Lauko erdvių takų ir žaidimų aikštelių danga buvo tvarkinga. Taktiliniai paviršiai buvo įrengti tik prie Pažeidžiamų asmenų bendrabučio lauko erdvių, kitos lauko erdvės ir judėjimo ribojantys bortai bei slenksčiai nebuvo pažymėti taktiliniais paviršiais. Taip pat pastebėtina, kad nė vieno įstaigos pastato lauko ar vidaus patalpų laiptų pakopos nebuvo pažymėtos kontrastingomis juostomis ar taktiliniais paviršiais.

Prie Sulaikytų moterų bendrabučio, Sulaikytų asmenų bendrabučio, Užsieniečių priėmimo pastato ir Migrantų multifunkcinio centro A korpuso nebuvo įrengti pandusai. Šiuose pastatuose pagrindinis įėjimas neturėjo laiptų (įėjimo lygis yra lygiagretus su žeme), todėl buvo pritaikytas asmenų su judėjimo negalia poreikiams. Tačiau patekimą į Sulaikytų asmenų bendrabutį ribojo lauko erdvių bortai.

Patikrinimo metu nei viename URC ar PPC pastate, kuriuose apgyvendinami užsieniečiai, nebuvo įrengto lifto ar keltuvo. Dėl šios asmenims su judėjimo negalia savarankiškai pasiekiami galėjo būti tik Sulaikytų moterų bendrabučio, Užsieniečių priėmimo pastato, Migrantų multifunkcinio A korpuso centro ir Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio pirmi aukštai. Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio pirmo aukšto erdves taip pat ribojo slenksčiai.

Įstaigos administracijos teigimu, asmenys su judėjimo negalia, kuriems nėra taikomi judėjimo laisvės apribojimai, taip pat gali būti apgyvendinami Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio 1-ame aukšte „Izoliatorius 1“ ir „Izoliatorius 2“ patalpose. Jose buvo įrengta asmenims su judėjimo negalia pritaikyta funkcinė lova, įėjimo į jas neribojo slenksčiai, tačiau „Izoliatorius 1“ kambaryje integruotos asmens higienos patalpos buvo per siauros ir savarankiškai neprieinamos asmeniui, besinaudojančiam vežimėliu, o dušo kabina buvo su aukštu slenksčiu. Šiuose kambariuose taip pat buvo įrengtas išėjimas į lauką, tačiau nuvažiavimas buvo pernelyg nuožulnus ir netinkamas asmenims su judėjimo negalia.

Asmenys su judėjimo negalia, kuriems taikomi judėjimo laisvės apribojimai, gali būti apgyvendinti ir Migrantų multifunkcinio centro A korpuso pirmame aukšte trijuose gyvenamuosiuose kambariuose, pritaikytuose asmenims su judėjimo negalia (yra funkcinės lovos, higienos patalpos pritaikytos asmenų su negalia judėjimo poreikiams). Administracijos teigimu, esant poreikiui, asmenys su judėjimo negalia, kurie yra sulaikyti teismo sprendimu, gali būti apgyvendinti pritaikytose patalpose, tačiau su VSAT pareigūnų raštišku prašymu ir apsauga. Susidarius situacijai, kai asmenų su negalia būtų daugiau nei pritaikytų patalpų,

administracijos teigimu, būtų sprendžiamas klausimas dėl asmens perkėlimo į kitą PIIA centrą. 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu minėtose patalpose dėl padidėjusio užsieniečių skaičiaus buvo apgyvendinti užsieniečiai be judėjimo ar kitokios negalios.

3.1.2. Higienos patalpos, įrengtos Sulaikytų moterų bendrabutyje ir tualetų patalpos Valgyklos pastate atitiko asmenų su judėjimo negalia poreikius. Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje, Migrantų multifunkcinio centro A korpuse higienos patalpos įrengtos kiekviename gyvenamajame kambaryje, tačiau jos skirtingo dydžio ir išdėstymo, skirtingos dušo kabinos (vienos su aukštais kraštais, kitos be jų), todėl ne visos buvo prieinamos asmenims su judėjimo negalia. Sulaikytų asmenų ir Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučių bendro naudojimo higienos patalpos (išskyrus šio pastato pirmo aukšto asmens sveikatos priežiūros patalpas) buvo neprieinamos asmenims su judėjimo negalia – tualetų ir dušo kabinos per siauras, prieš dušo kabinas įrengti slenksčiai.

3.1.3. Visuose korpusuose esančios bendro naudojimo patalpos – užimtumo patalpos, bibliotekos, poilsio erdvės – buvo prieinamos asmenims su judėjimo negalia.

3.1.4. Patikrinimo metu nustatyta, kad visuose užsieniečių apgyvendinimo korpusuose informacinės lentos buvo įrengtos asmenims su judėjimo negalia nepasiekiamame aukštyje.

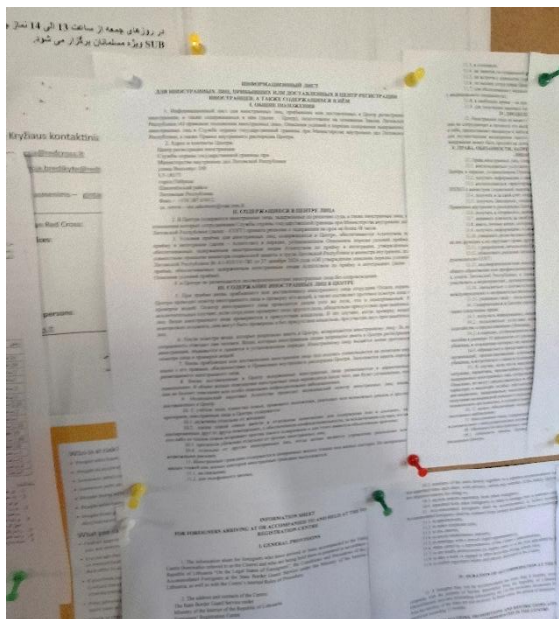
4 pav. Migrantų multifunkcinio centro A korpuso laiptinėje aukštai įrengta anoniminių pageidavimų,

3.1.5. Ne visos skundų, prašymų ir pastebėjimų dėžutės įstaigų korpusuose buvo įrengtos asmenims su judėjimo negalia pasiekiamame aukštyje, pavyzdžiui, Migrantų multifunkcinio centro A korpuso laiptinėje, Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio pirmame aukšte ir Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje buvusios dėžutės (4 pav.).

3.1.6. Įvertinus Seimo kontrolierių įstaigai pateiktą PIIA ir URC informaciją, pastebėta, kad nei vienas PIIA darbuotojas ir URC pareigūnas ar darbuotojas per pastaruosius metus nedalyvavo kvalifikacijos kėlimo mokymuose, seminaruose ar renginiuose, susijusiuose su aplinkos pritaikymu asmenims su judėjimo negalia.

3.2. Dėl informacijos prieinamumo asmenims su negalia

3.2.1. Visų vykdytų patikrinimų metu įstaigoje nebuvo apgyvendintų asmenų su regos, klausos, psichosocialine, intelekto ar kita negalia. Esant poreikiui, įstaiga užsieniečių su psichosocialine ar intelekto negalia negalėtų tinkamai supažindinti su jiems aktualiais teisės aktais (vidaus tvarkos taisyklės ir kt.), nes aktualūs teisės aktai nebuvo pritaikyti lengvai suprantama kalba ar kitais alternatyviais būdais.

5 pav. Netvarkingai sudėta informacija ant perpildytos informacinės lentos Sulaikytų moterų bendrabutyje.

3.2.2. Patikrinimo metu nustatyta, kad nė viename užsieniečių apgyvendinimo pastate skelbimų (informacinėse) lentose pateikiama informacija nebuvo parengta lengvai suprantama kalba, nebuvo pakankamo dydžio (14 ar didesnio) šrifto, dalykinė informacija nebuvo pateikiama glaustai ir saikingai. Taip pat informacijos skelbimų lentose buvo pateikiama per daug, ji nebuvo tvarkinga (5 pav.), pvz., Sulaikytų asmenų bendrabutyje, Migrantų multifunkciniame A korpuso centre ir Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje informaciniai lapai buvo iškabinti ant sienų padrikai, nes ne visur buvo įrengtos informacinės lentos arba jose nepakako vietos.

Be to, 2025 m. vykdytų vizitų metu Sulaikytų moterų bendrabutyje didžioji dalis skirtingo pobūdžio informacijos buvo sudėta į vieną aplanką. Jame taip pat rasti administracijai adresuoti užsieniečių prašymai su jų asmens duomenimis. Pažymėtina, kad didelis kiekis netvarkingai pateiktos ir pasklidusios informacijos apsunkina jos supratimą ir gali klaidinti asmenis, turinčius psichosocialinę ar intelekto negalią. Įstaigos bibliotekose taip pat nebuvo informacinių leidinių ar literatūros lengvai suprantama kalba.

3.2.3. Įvertinus PIIA el. paštu pateiktus valgiaraščių pavyzdžius nustatyta, kad jie nėra parengti lengvai suprantama kalba ir nepateikiami naudojant alternatyvias priemones (nuotraukas, iliustracijas ar pan.).

3.2.4. Pažymėtina, kad URC ir PPC teritorija yra didelė, tačiau joje nepakako aiškių ir visuotinai suprantamų piktogramų, kuriomis būtų pateikta informacija apie pastatų paskirtis ar pastatuose esančio personalo patalpų, aktualių užsieniečiams, žymėjimą, pvz., psichologo

kabinetas, ar medicinos punkto patalpos. Taip pat pastebėtina, kad visas įstaigos planas-žemėlapis su pažymėtais teritorijoje esančių pastatų pavadinimais buvo pateiktas tik lietuvių kalba.

3.2.5. Įvertinus Seimo kontrolierių įstaigai pateiktą PIIA ir URC informaciją, pažymėtina, kad per pastaruosius metus nė vienas PIIA darbuotojas ir URC pareigūnas ar darbuotojas nedalyvavo kvalifikacijos kėlimo mokymuose, seminaruose ar kituose renginiuose, susijusiuose su lengvai suprantama kalba ar kitais alternatyvios komunikacijos būdais.

3.3. Apibendrinant šios ataskaitos 3.1 ir 3.2 papunkčiuose nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad aplinkos ir informacijos prieinamumas asmenims su negalia įstaigoje nėra pakankamai užtikrinamas. Tai gali lemti asmenų su judėjimo, psichosocialine ir (ar) kita negalia teisės į prieinamą aplinką, saugumą ir informaciją pažeidimus.

4. Asmenų pažeidžiamumo ir specialiųjų poreikių identifikavimas ir užtikrinimas

4.1. Dėl pažeidžiamumo nustatymo procedūrų

4.1.1. Nacionaliniai ir Europos Sąjungos teisės aktai numato, kad ypatingas dėmesys turi būti skiriamas pažeidžiamiems prieglobsčio prašytojams. Šios ataskaitos 1.2 punkte minėtos Priėmimo sąlygų direktyvos, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo, IV skyriaus „Nuostatos dėl pažeidžiamų asmenų“ 21 straipsnio bendrasis principas numato, kad valstybės narės atsižvelgia į specifinius pažeidžiamų asmenų, pavyzdžiui: nepilnamečių, nelydimų nepilnamečių, asmenų su negalia, vyresnio amžiaus asmenų, nėščių moterų, nepilnamečius vaikus turinčių vienišų tėvų, prekybos žmonėmis aukų, sunkiai sergančių, psichikos sutrikimų turinčių asmenų, taip pat asmenų, kurie patyrė kankinimus, išprievartavimą arba kitokias sunkaus psichologinio, fizinio arba seksualinio smurto formas, pavyzdžiui, moterų lyties organų žalojimo aukų, poreikius. Priėmimo sąlygų direktyvos 22 straipsnis nurodo pagrindinius pažeidžiamų asmenų specialiųjų priėmimo poreikių vertinimo principus: valstybės narės vertina, ar esama specialiųjų poreikių, taip pat nurodo šių poreikių pobūdį; vertinimas pradedamas per pagrįstą laikotarpį nuo tada, kai paprašoma tarptautinės apsaugos. Taip pat pabrėžiama, kad specialieji poreikiai tenkinami ir tais atvejais, jeigu jie išaiškėja vėlesniu prieglobsčio procedūros etapu. Be to, valstybės narės turi užtikrinti, kad šiuos poreikius turintiems asmenims teikiant pagalbą būtų atsižvelgiama į jų specialiuosius priėmimo poreikius ir būtų tinkamai stebima jų padėtis. Priėmimo sąlygų direktyvoje, taip pat Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/32/ES dėl tarptautinės

apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (toliau – Direktyva 2013/32/ES) įtvirtinta, kad pažeidžiamiesiems asmenims reikia specialių (procesinių) garantijų, kad jie galėtų pasinaudoti numatytomis teisėmis ir laikytis įsipareigojimų (Priėmimo sąlygų direktyvos 2(k) str., Direktyvos 2013/32/ES preambulės 29 p., 2(d) str.). Taip pat numatyta, kad asmeninį pokalbį su prieglobsčio prašytoju vykdančias asmuo turi būti kompetentingas atsižvelgti į prašymo asmenines ir bendrąsias aplinkybes, įskaitant prašytojo kultūrinę kilmę, lytį, lytinę orientaciją, lytinę tapatybę arba pažeidžiamumą (Direktyvos 2013/32/ES 15 str. 3(a) d.).

Tarptautinės organizacijos pateikia rekomendacijas ir įrankius pažeidžiamumo nustatymo procesui. Svarbiausios yra Jungtinių Tautų Vyriausiojo pabėgėlių komisaro ir Tarptautinės sulaikymo koalicijos parengta Pažeidžiamumo vertinimo priemonė, pateikianti metodologines pažeidžiamumo vertinimo procedūros atlikimo gaires ir specialiųjų poreikių užtikrinimo galimybes, ir EUAA parengtas asmenų, turinčių specialiųjų poreikių, identifikavimo įrankis²⁰, kuriame pateikiami specialiųjų poreikių rodikliai, skirtingų grupių specialieji poreikiai ir gairės, kaip atsižvelgti į prieglobsčio prašytojo specialiuosius poreikius.

Pažeidžiamo asmens sąvoka įtvirtinta UTPĮ 2 straipsnio 18² dalyje. Pagal UTPĮ, pažeidžiamas asmuo yra asmuo, turintis specialiųjų poreikių (pavyzdžiui: nepilnametis, asmuo su negalia, vyresnis negu 75 metų asmuo, nėščia moteris, vieniši tėvas ar motina, auginantys nepilnamečių vaikų, psichikos ir elgesio sutrikimų turintis asmuo, prekybos žmonėmis auka arba asmuo, kuris buvo kankintas, išprievartautas ar patyrė kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą).

Prieglobsčio prašytojų pažeidžiamumo nustatymo tvarką reglamentuoja Užsieniečių pažeidžiamumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas socialinės apsaugos ir darbo ministro 2024 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. A1-947 (toliau – Aprašas). Aprašas taikomas šiems užsieniečiams: prieglobsčio prašytojams ir užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, jei jie apgyvendinami laikino apgyvendinimo vietose arba yra laikomi VSAT teismui pasikyrus sulaikymą. Apraše detalizuojama, kad pažeidžiamumo nustatymas atliekamas ne tik UTPĮ 2 straipsnio 18² dalyje nurodytiems užsieniečiams, bet ir kitiems užsieniečiams, kurie gali turėti specialiųjų poreikių (neseniai pagimdžiusios, krūtimi maitinančios moterys, sunkiai sergantys asmenys (pagal Sunkių ligų sąrašą, patvirtintą sveikatos apsaugos ministro 2003 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. V-177 „Dėl Sunkių ligų sąrašo patvirtinimo“) ar kt.).

²⁰ Priemonė pristatoma kaip pagalba laiku nustatyti specialiųjų procedūrinių ir (arba) priėmimo poreikių turinčius asmenis, pateikiama Europos prieglobsčio agentūros interneto svetainėje (<https://ipsn.euaa.europa.eu/lt>).

4.1.2. Spalio 20 d. patikrinimo metu PPC buvo apgyvendinti devyni (9) asmenys, įtraukti į pažeidžiamų asmenų sąrašą:

- šeši (6) asmenys, patyrę kankinimus / smurtą (iš jų vienas (1), turintis rimtų sveikatos problemų, du (2) LGBT asmenys ir vienas (1) LGBT asmuo, sergantis sunkiomis ligomis);
- du (2) asmenys, galimai patyrę kankinimus / smurtą (iš jų vienas (1) LGBT asmuo);
- vienas (1) sunkiomis ligomis sergantis asmuo.

Lapkričio 7 d. patikrinimo metu PPC gyveno penkiolika (15) asmenų, įtrauktų į pažeidžiamų asmenų sąrašą:

- vienas (1) vienišas tėvas su trimis (3) mažamečiais vaikais;
- aštuoni (8) asmenys, patyrę kankinimus / smurtą (iš jų vienas (1), turintis rimtų sveikatos problemų, trys (3) LGBT asmenys ir vienas (1) LGBT asmuo, sergantis sunkiomis ligomis);
- du (2) asmenys, galimai patyrę kankinimus / smurtą (iš jų vienas (1) LGBT asmuo);
- vienas (1) sunkiomis ligomis sergantis asmuo.

2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu PPC gyveno 5 asmenys, įtraukti į pažeidžiamų asmenų sąrašą:

- keturi (4) asmenys, patyrę kankinimus, žagininimą ar kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą, iš kurių vienas (1) taip pat yra LGBT asmuo);
- vienas (1) asmuo, kuris turi adaptacinių bei psichologinių sunkumų ir nepriklauso nė vienai iš teisės aktuose nurodytų pažeidžiamų asmenų grupių, bet dėl kitų aplinkybių gali turėti specialių priėmimo poreikių.

4.1.3. Nustatant pažeidžiamumą, įstaigos darbuotojai turi remtis Aprašo 16 punktu. Pirmiausiai PIIA socialinis darbuotojas PIIA informacinėje sistemoje turi sudaryti užsieniečio elektroninę bylą (toliau – asmens bylą). PIIA gydytojas turi įvertinti užsieniečio fizinę išvaizdą, sveikatos būklę ir patikrinti, ar užsienietis neserga užkrečiamosiomis ligomis. Atlikęs šiuos veiksmus, gydytojas turi užpildyti Aprašo 2 priede nustatytos formos medicininės apžiūros pažymą, joje įrašyti išvadą ir šią pažymą įkelti į asmens bylą. PIIA psichologas turi atlikti psichologinės būklės įvertinimą ir užpildyti Aprašo 3 priede nustatytos formos psicho-

loginės būklės vertinimo pažymą, joje įrašyti išvadą ir šią pažymą įkelti į asmens bylą. Socialinis darbuotojas, susipažinęs su PIIA gydytojo ir psichologo išvadomis, su užsieniečiu turi vykdyti pokalbį, kurio metu turi užpildyti EUAA administruojamoje interaktyvioje priemonėje, skirtoje specialių poreikių ir pažeidžiamumo vertinimui (toliau – SNVA (angl. Special Needs and Vulnerability Assessment), nurodytą informaciją, ir suformuoti SNVA ataskaitą. Socialinis darbuotojas, suformavęs SNVA ataskaitą ir nustatęs, kad užsienietis yra pažeidžiamas asmuo, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo SNVA ataskaitos suformavimo dienos asmens byloje turi įrašyti informaciją apie tai, kuriai iš Aprašo 4 punkte nurodytų pažeidžiamų asmenų grupių pažeidžiamas asmuo turi būti priskiriamas ir kokie specialūs poreikiai jam turėtų būti užtikrinami, ir turi pridėti SNVA ataskaitą, taip pat įrašyti šią informaciją į MIGRIS ir perduoti ją per MIGRIS Migracijos departamentui. Pagal Aprašo 23 punktą, pažeidžiamumą nustatęs arba kitas pažeidžiamo asmens stebėsenai paskirtas socialinis darbuotojas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo pažeidžiamo asmens apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietoje dienos arba nuo prieglobsčio prašytojo, kuriam leista apsigyventi jo pasirinktoje vietoje, priskyrimo pažeidžiamiems asmenims dienos PIIA informacinėje sistemoje užpildo Aprašo 4 priede nustatytos formos individualų pagalbos planą, kurio įgyvendinimą suderina su laikino apgyvendinimo vietos vadovu. Pagal Aprašo 25 punktą, VSAT su laikymo vietoje laikomam pažeidžiamam asmeniui Aprašo 23 punkte nurodytas Individualus pagalbos planas turi būti sudaromas ir jo specialūs poreikiai užtikrinami tiek, kiek tai leidžia teismo sprendimu užsieniečiui paskirtas judėjimo laisvės apribojimas.

Patikrinimų metu įvertinus atsitiktine tvarka atrinktas užsieniečių, kuriems buvo atliktas pažeidžiamumo vertinimas, asmens bylas, nustatyta, kad:

- visose tikrintose asmens bylose buvo įsegtos sutikimo dėl pažeidžiamumo vertinimo ir informacijos apie pažeidžiamumo vertinimą anketos, pasirašytos užsieniečių, kuriems buvo vertintas pažeidžiamumas. Tačiau ne visos anketos buvo pateiktos užsieniečiams suprantama kalba, pvz., rusiškai suprantančiam užsieniečiui pateiktos formos lietuvių kalba. Taip pat pastebėtina, kad ne visose informacijos apie pažeidžiamumo vertinimą anketose buvo pateikta informacija apie pažeidžiamumo vertinime dalyvavusius įstaigos specialistus;
- asmenų, kuriems vertintas pažeidžiamumas, bylos buvo vedamos netvarkingai – informacija ir dokumentai susegti ne nuosekliai;
- SNVA anketos buvo užpildytos fragmentiškai ir neišsamiai: daugelyje jų nepažymėtas užsieniečio teisinis statusas, nepažymėtos kitos svarbios asmeninės detalės ar kartu su asmeniu apsvarstytos galimybės dėl jo emocinės ar fizinės būklės gerinimo.

Iš atsitiktiniu būdu atrinktų asmens bylų, viena iš asmens byloje buvusių SNVA anketų buvo visiškai tuščia, įskaitant nenurodytus vertinto asmens asmenvardžius, tačiau paliktas komentaras apie netvarkingą asmens išvaizdą, prastą higieną ir nurodyta 2 valandų vertinimo trukmė;

- asmens pažeidžiamumo vertinimo proceso dokumentavimas asmenų bylose buvo fragmentiškas ir nenuoseklus: kai kuriose asmenų bylose darbo su užsieniečiu informacinėje lentelėse buvo pažymėta, kad po pažeidžiamumo vertinimo asmuo buvo įtrauktas į pažeidžiamų asmenų sąrašą, tačiau tolimesnių dokumentų, pavyzdžiui, PIIA direktoriaus įsakymo dėl pažeidžiamo asmens specialius poreikius atitinkančios laikino apgyvendinimo vietos ar (ir) individualaus pagalbos plano parengto pagal Aprašo 4 priedą, kurie nurodytų atitinkamus tolimesnius socialinio darbuotojo veiksmus atliepiant nustatytus individualius pažeidžiamo asmens poreikius, nebuvo;
- pastebėta pasikartojanti praktika, kai pažeidžiamu pripažintam asmeniui individualus pagalbos planas, kuris turėtų būti orientuotas į konkretaus asmens individualius poreikius, buvo pildomas šabloniškai, t. y. asmenų, kurie buvo pripažinti pažeidžiamais dėl skirtingų aplinkybių ir patirčių, taip pat išreiškusių skirtingus poreikius, individualūs pagalbos planai buvo sudaryti beveik identiška su pasikartojančiomis tomis pačiomis pagalbos priemonėmis, kurios asmenų nurodytus poreikius, paminėtus SNVA anketoje, medicininės apžiūros pažymoje ar psichologinės būklės vertinimo pažymoje atliepė tik iš dalies, tačiau pagalbos priemonių, orientuotų į identifikuotus konkrečius poreikius nebuvo nurodyta;
- ne visiems asmenims specialiųjų poreikių ir pažeidžiamumo vertinimas buvo atliktas laikantis Apraše numatytos pažeidžiamumo vertinimo procedūros eiliškumo. Pastebėti atvejai, kai psichologinės būklės vertinimas buvo atliktas vėliau nei specialiųjų poreikių ir pažeidžiamumo vertinimas, todėl SNVA anketoje nustatytos ar įvertintos asmens pateiktos aplinkybės ir poreikiai nesutapo su psichologinės būklės vertinimo pažymoje nurodytais asmens poreikiais. Taip pat pastebėta, kad ne visose SNVA anketose buvo atsižvelgta į medicininės apžiūros pažymose pateiktą informaciją apie vertinamo asmens sveikatos būklę ir rekomenduojamą gydymą ar priemones. Pastebėtina, kad tokia nenuosekli praktika gali kelti riziką netinkamai įvertinti galimai pažeidžiamo asmens pažeidžiamumą ir jo individualius poreikius bei apriboti galimybes laiku suteikti reikalingas pagalbos priemones.

4.1.4. 2025 m. vykdytų patikrinimų metu PIIA administracija ir kalbinti darbuotojai išreiškė pastebėjimus, kad SNVA klausimynas labai išsamus, tad jo pildymas, lyginant su anksčiau

galiojusiomis tvarkomis ir atsižvelgiant į ribotus žmogiškuosius išteklius, užtrukdavo.

4.2. Dėl užsieniečiui suprantamos kalbos vartojimo atliekant pažeidžiamumo vertinimą

Aprašo 11 punkte nurodyta, kad, nustatant pažeidžiamumą, su užsieniečiu turi būti bendraujama ta kalba, kurią jis supranta, prireikus pasitelkiamas vertėjas. Patikrinimo metu analizuojant užsieniečių asmens bylas pastebėta, kad kai kuriose jų kaip dalyvaujantis psichologinės būklės vertinimo ir (ar) pažeidžiamumo vertinimo metu buvo nurodytas tik vienas asmuo – psichologė ar socialinė darbuotoja, vertėjas nenurodytas. Ne visose bylose nurodyta, kuria kalba vykdytas psichologinės būklės vertinimo bei specialiųjų poreikių bei pažeidžiamumo vertinimo procesas.

Pastebėtina, kad PPC socialinio darbuotojo, taip pat PIIA psichologo, šeimos gydytojo, slaugytojo pareigybių aprašymuose nenumatytas nei vienos užsienio kalbos mokėjimo reikalavimas. Patikrinimų metu, apklausti įstaigos darbuotojai teigė, kad su užsieniečiais bendravo rusų, anglų kalbomis. Pasak apklaustų PPC darbuotojų, jų mokamų kalbų pakako susikalbėti; prireikus, buvo pasitelkiami kiti PPC apgyvendinti asmenys, mokantys asmens vartojamą kalbą, naudojamos įvairios telekomunikacijos priemonės, internetinės vertimo programėlės telefone ir pan. Visgi dažnas kalbintas PPC gyvenantis užsieniečiai išreiškė nusiskundimus, kad darbuotojai nesuteikė informacijos tomis kalbomis, kurias jie suprastų. Užsieniečiai nurodė, kad bendraujant anglų kalba ne visa informacija tinkamai išsiaiškinama, nes neužtikrinamas vertėjas iš jų gimtosios kalbos. Darytina išvada, kad pažeidžiamumo vertinimo metu nepasitelkiant vertėjo, kalbinis barjeras gali sąlygoti, jog asmens pažeidžiamumas bus įvertintas nepakankamai tinkamai.

4.3. Dėl darbuotojų pasirengimo vertinti pažeidžiamumą

Aprašo 28 punkte nurodyta, kad su kankinimų, išprievartavimo ar kitokio sunkaus smurto aukomis dirbantys asmenys turi būti dalyvavę reikiamuose mokymuose, susijusiuose su šių asmenų poreikiais. Įvertinus Seimo kontrolierių įstaigai pateiktą PIIA informaciją pastebėta, kad 2025 m. PIIA darbuotojai nebuvo dalyvavę mokymuose su pažeidžiamų užsieniečių poreikiais susijusiais klausimais (dėl pokalbių su šiais asmenimis kankinimų, prekybos žmonėmis, smurto prieš moteris, seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės ir kt. klausimais). 2022–2024 m. tuometinio Užsieniečių registracijos centro socialinės pedagogės, dvi socialinės darbuotojos ir dvi psichologės (Seimo kontrolierių įstaigos atstovų vykdytų patikrinimų metu dirbusios PPC) dalyvavo šios tematikos mokymuose, tačiau pabrėžtina, kad kiti darbuotojai, bendraujantys su pažeidžiamais asmenimis, analogiškuose mokymuose nedalyvavo. Vertinant ribotą mokymuose dalyvavusių darbuotojų skaičių ir tai, kad pastaraisiais

metais mokymuose nedalyvauta, darytina prielaida, kad su pažeidžiamomis grupėmis dirbančių PPC darbuotojų kompetencijos, galėjusios užtikrinti šių pažeidžiamų užsieniečių teises, buvo ribotos.

4.4. Apibendrinant šios ataskaitos 4.1–4.3 papunkčiuose išdėstytas aplinkybes konstatuotina, kad PPC vykdomas asmenų specialiųjų poreikių ir pažeidžiamumo vertinimas pagal teisės aktų nustatytą tvarką yra įgyvendinamas tik iš dalies. Patikrinimų metu nustatyti psichologinės būklės vertinimo, medicininės apžiūros, specialiųjų poreikių ir pažeidžiamumo vertinimo, individualaus pagalbos plano sudarymo procedūrų vykdymo eiliškumo trūkumai, taip pat fragmentiškai ir nenuosekliai pildomų SNVA anketų, netvarkingai vedamų asmens bylų iššūkiai, nuosekliai ir reguliariai netobulinamos darbuotojų kompetencijos užsienio kalbų ir darbo su pažeidžiamais asmenimis srityse gali lemti netikslų galimai pažeidžiamų asmenų pažeidžiamumo ir specialiųjų poreikių įvertinimą, apsunkinti nuoseklų individualios pagalbos planavimą bei riboti galimybes laiku ir tinkamai suteikti būtinas pagalbos priemones.

5. Asmens sveikatos priežiūros ir psichologinių paslaugų prieinamumas

5.1. Dėl sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo

5.1.1. Pagal Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 12 straipsnį, valstybės, šio pakto šalys, pripažįsta kiekvieno žmogaus teisę turėti kuo geriausią fizinę ir psichinę sveikatą. Priemonės, kurių valstybės imasi šiai teisei visiškai įgyvendinti, turi apimti, be kita ko, priemones, kurių reikia siekiant užtikrinti, kad būtų sudarytos sąlygos, užtikrinančios visiems asmenims medicinos paslaugas ir medicininę priežiūrą susirgus.

Pagal Direktyvos 2013/33/ES 19 straipsnio 1 dalį, valstybės narės užtikrina, kad prieglobsčio prašytojams būtų suteikta reikalinga sveikatos priežiūra, į kurią įeina bent jau pirmoji medicinos pagalba ir būtiniausias gydymas ligų ir rimtų psichikos sutrikimų atveju.

CPT 19-oje bendrojoje ataskaitoje CPT/Inf(2009)27 yra pasisakęs, kad sulaikyti nereguliarūs migrantai turi turėti bent tris pagrindines teises, kaip ir kiti sulaikyti asmenys. Tai yra: 1) teisė į advokatą, 2) teisė į sveikatos priežiūros paslaugas ir 3) galimybė informuoti savo giminaitį ar trečiąją šalį apie jo sulaikymą (81 p.). Kiekviename centre, kuriame laikomi migrantai, kasdien turi dirbti bent (angl. *at a minimum*) slaugos kvalifikaciją turintis asmuo, kuris atliktų pirminį atvykusiųjų sveikatos įvertinimą, priimtų prašymus apsilankyti pas gydytoją,

užtikrintų tinkamą ir laiku vykdomą vaistų vartojimą, pildytų reikiamus medicininius dokumentus (91 p.). Kai gydytojai arba slaugytojai negali tinkamai diagnozuoti ir įvertinti asmens sveikatos būklės dėl kalbos barjero, jiems turi būti sudarytos sąlygos nedelsiant pasinaudoti kvalifikuoto vertėjo paslaugomis (92 p.).

UTPĮ 5 straipsnio 1 punkte numatyta, kad neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantys užsieniečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, turi teisę nemokamai gauti būtinąją medicinos pagalbą. UTPĮ 71 straipsnio 1 dalies 5 punkte analogiška teisė numatyta ir prieglobsčio prašytojams.

Pagal Būtiniosios medicinos pagalbos teikimo tvarkos ir masto aprašą, patvirtintą sveikatos apsaugos ministro 2004 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. V-208, asmens sveikatos priežiūros įstaigose teikiama skubioji medicinos pagalba. Numatyta, kad tai yra asmens sveikatos priežiūros paslauga, kurią teikia gydytojas ir (arba) kiti asmens sveikatos priežiūros specialistai ir kuri teikiama nedelsiant (1 kategorija) arba neatidėliotinai (2, 3, 4 kategorijos), kai dėl ūmių klinikinių būklių, nurodytų Vaikų skubiosios medicinos pagalbos masto lentelės ir Suaugusiųjų skubiosios medicinos pagalbos masto lentelės 3 skiltyje (3 punktas).

Priėmimo ir integracijos agentūros Šeimos gydytojo kabineto (toliau – ŠGK) vidaus tvarkos taisyklių apraše (toliau – ŠGK Aprašas) buvo numatyta, kad ŠGK Agentūros centruose apgyvendintiems užsieniečiams laiku organizuoja gydymą PIIA centruose ir II, III lygio asmens sveikatos priežiūros įstaigose, hospitalizaciją, reabilitacinę pagalbą, reikalingas konsultacijas bei sveikatos mokymą. ŠGK Aprašo 14 punkte numatyta, kad būtinoji medicinos pagalba teikiama nemokamai visiems užsieniečiams, neatsižvelgiant į jų teisinį statusą ir į tai, ar jie apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu, ir kiek kartų per kalendorinius metus lankėsi ŠGK. ŠGK Aprašo 13 punkte nurodyta, kad asmens sveikatos priežiūros paslaugas užsieniečiams teikia ŠGK darbuotojai: šeimos gydytojas, slaugytojas ir paramedikas.

5.1.2. Patikrinimų metu nustatyta, kad PPC apgyvendintiems užsieniečiams buvo sudaryta galimybė gauti šeimos gydytojo konsultacijas, buvo atliekami tyrimai (bendrasis kraujo ir šlapimo, gliukozės kiekio kraujyje nustatymo, ŽIV testas); darbuotojų teigimu, prireikus skirtas gydymas, išduoti siuntimai gauti antrines sveikatos priežiūros paslaugas. Pirmųjų patikrinimų metu ŠGK gydytojas dirbo 0,5 etato, taip pat dirbo dvi slaugytojos, kiekviena po 0,5 etato, o vienas slaugytojo etatas buvo laisvas, tuo tarpu 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu, remiantis Balandžio mėnesio tvarkaraščiu, ŠGK gydytoja dirbo 0,25 etato (39 val. per mėnesį), taip pat dirbo dvi slaugytojos (viena pilnu etatu, kita 0,5 etato) ir viena paramedikė (pilnu etatu).

Pagal Aprašo 32 punktą asmens sveikatos priežiūros paslaugos ŠGK teikiamos darbo dienomis. 2026 m. balandžio mėn. 27 d. atlikto patikrinimo metu ŠGK darbuotojos nurodė, kad viena darbuotoja (slaugytoja arba paramedikė) savaitgalio metu dirba vieną dieną (kartais šeštadienį, kartais sekmadienį). Anot jų, 2025 m. buvo taikoma praktika, kai viena ŠGK darbuotoja dirbdavo ir šeštadienį, ir sekmadienį, tačiau praktika buvo pakeista dėl nepakankamo ŠGK personalo skaičiaus. ŠGK darbuotojai dirbo pamainomis, pagal patvirtintus darbo grafikus. ŠGK darbo laikas buvo nurodytas ŠGK informacinėje lentoje ir ant kabineto durų. Jame nurodytas darbo laikas nuo 8.00 iki 16:21 val. nuo pirmadienio iki sekmadienio. Patikrinimo metu spalio 20 d., pirmadienį, šeimos gydytojas nedirbo, ŠGK dirbo slaugytoja. Po 2026 m. balandžio mėn. 27 d. patikrinimo PIIA atsiųstame balandžio mėn. ŠGK darbo grafike matosi, kad šeimos gydytoja dirbo 2 dienas per savaitę (antradieniais ir ketvirtadieniais) po 4 arba 5 valandas per dieną, slaugytojos ir / arba paramedikė dirbo visomis darbo dienomis po 7 val. 36 min. Pažymėtina, kad viena slaugytoja arba paramedikė po 7 val. 36 min. dirbo ir kiekvieną savaitgalį (kartais šeštadienį, kartais sekmadienį, vienu atveju – visą savaitgalį).

PPC medicinos punktas įrengtas Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio pirmojo aukšto patalpose. ŠGK darbuotojos nurodė, kad jos kasdien eina į Migrantų multifunkcinio centro A korpusą ir ten esantiems užsieniečiams pagal galimybes reikiamą pagalbą suteikia vietoje, kad jiems nereikėtų eiti į ŠGK. Šią informaciją patvirtino ir kalbinti gyventojai.

PIIA darbuotojai nurodė, kad spalio 20 d. PPC buvo 3 asmenys, kuriems nustatytas ŽIV, ir vienas asmuo, kuriam nustatytas cukrinis diabetas. PPC nurodė, kad ŽIV sergantiems pacientams iš biudžeto lėšų buvo apmokami gydymui skirti vaistai. Pasiteiravus, kokių išteklių ar priemonių ŠGK labiausiai trūksta, PPC atstovai nurodė, kad esamas projektinis vaistų sunkioms ligoms gydyti finansavimas kelia nerimą dėl galimybių tokią gydymą tęsti. Pažymėtina ir tai, kad medicinos personalo atstovė, paklausta to paties klausimo, išsakė nuomonę, kad užsieniečiams skiriamą finansavimą reikėtų mažinti, bei pažymėjo, jog šios lėšos galėtų būti nukreiptos į kitas, jos vertinimu, labiau finansavimo stokojančias sritis.

Patikrinimų metu kalbinti užsieniečiai nurodė, kad medicininės paslaugos jiems yra teikiamos, tačiau neretas nuogąstavo, kad, jų manymu, jiems turėtų būti skiriami išsamesni tyrimai ir gydymas. Anot gyventojų, dažnu atveju jiems skiriamas tik medikamentinis gydymas, tačiau nesigilinama į skausmo ar kitų problemų priežastis.

5.1.3. Naujai atvykusiems į PPC užsieniečiams atliekama asmens medicininė apžiūra (tai nurodoma ir ŠGK Aprašo 11 punkte). Remiantis ŠGK Aprašu, naujai atvykę užsieniečiai, atlikus būtinas priėmimo procedūras, socialinio darbuotojo darbo metu buvo palydimi į ŠGK, kur įvertinama jų sveikatos būklė.

ŠGK slaugytoja nurodė, kad visiems į PPC naujai atvykusiems užsieniečiams atliekamas ŽIV testas, rentgenas, hepatito, tuberkuliozės tyrimai. Medicininė apžiūra buvo atliekama darbo dienomis – ŠGK sveikatos priežiūros specialistų darbo metu. ŠGK darbuotojos nurodė, kad pirminis patikrinimas turėtų būti atliekamas per 48 val. nuo asmens pristatymo į URC arba PPC, tačiau, anot jų, dažniausiai toks patikrinimas atliekamas per pirmas 24 val.

PPC darbuotojų teigimu, užsieniečiai dažnai į PPC atvežami vėlai vakare. Atkreiptinas dėmesys, kad tokiu metu PPC budinčio medicinos personalo nėra, todėl sveikatos sutrikimų turintys sulaikyti asmenys turi laukti ryto, kritiniu atveju kviečiama greitoji medicinos pagalba. ŠGK darbuotojos nurodė, kad naujai pristatyti užsieniečiai dažnai nurodo įvairias traumas patyrę bandydami kirsti sieną į Europos Sąjungą, dalis ilgą laiką praleido miške, patyrė „apgręžimus“. Anot ŠGK darbuotojų, dalis užsieniečių yra patyrę ir fizinį smurtą, o neretas jų nurodęs, kad juos mušė Latvijos pareigūnai. Neretai asmenys skundžiasi kojų ir pėdų skausmais, nes nurodo ėję ilgus atstumus bandydami kirsti sieną.

Lapkričio 7 d. vykusio patikrinimo metu Sulaikytų asmenų bendrabutyje kalbinti apgyvendinti užsieniečiai skundėsi kelionės į Lietuvos Respubliką metu patyrę įvairių traumų, išsekę, įgiję alergiją. Pažymėtina, kad į Sulaikytų asmenų bendrabučio patalpas jie buvo pristatyti vakare, o pirminė sveikatos apžiūra jiems atlikta tik kitos dienos popietę, Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams informavus medicinos personalą apie esamą situaciją.

2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu Sulaikytų asmenų bendrabutyje buvo sutiktas sveikatos būkle skundęsis asmuo, kuris nurodė, kad į URC buvo pristatytas šeštadienį (balandžio 25 d.), tačiau dar nebuvo apžiūrėtas ŠGK darbuotojų. Vis dėlto, pažymėtina, kad tą pačią dieną asmuo buvo perkeltas į PIIA žinioje esantį pastatą ir ten ŠGK darbuotojos atliko pirminį patikrinimą. 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu kalbinti Užsieniečių priėmimo pastate karantino režime buvę užsieniečiai nurodė, kad sveikatos patikrinimas jiems buvo atliktas tą pačią dieną, kai jie buvo pristatyti į PPC.

5.1.4. PIIA šeimos gydytojo ir slaugytojo pareigybių aprašymuose nebuvo nustatyto užsienio kalbų mokėjimo reikalavimo, tačiau ŠGK darbuotojos kalbėjo lietuvių, rusų ir / ar anglų kalbomis. Nors ne visi užsieniečiai galėjo susikalbėti lietuvių, anglų ar rusų kalba, spalio 20 d.

dirbusi slaugytoja nurodė, kad bendrauti nėra sudėtinga, užsieniečiai kalba rusų kalba, vertėjų paslaugų neminėjo. Tuo tarpu 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu kalbintos ŠGK darbuotojos nurodė, kad, esant poreikiui, susikalbėti bando naudojantis internetinėmis vertimų programėlėmis, o tikrus vertėjus nuotoliniu būdu pasitelkia išskirtiniais atvejais. Pažymėtina, kad kalbant su užsieniečiais nustatyta, kad dalis jų rusų kalbos visiškai nesuprato.

Užsieniečiai pabrėžė, kad neretai dėl skirtingo anglų kalbos žinių lygio kalbant anglų kalba, ne visa medikų pateikiama informacija būna aiški, jaučiamas vertėjo iš jų gimtųjų kalbų poreikis. Tinkamos ir laiku teikiamos vertėjo paslaugos nebuvo užtikrinamos. Dalis kalbintų gyventojų nurodė, kad užsieniečiui siekiant paaiškinti apsilankymo pas mediką priežastis ir gydytojui norint nustatyti jo diagnozę, pasitelkiami kiti PPC gyventojai, geriau mokantys anglų / rusų ir reikiamas gimtąsias užsieniečių kalbas. Pažymėtina, kad dėl tokios situacijos PPC gyventojai, nemokantys lietuvių, rusų ir / arba anglų kalbos, siekdami gauti sveikatos priežiūros paslaugas, informaciją apie savo sveikatos būklę buvo priversti atskleisti tretiesiems asmenims, taip pažeidžiant jų teisę į asmens privatumą.

5.1.5. ŠGK Aprašo 21 punkte numatyta, kad užsienietis gali vykti į rekomenduojamą gydymo įstaigą, suderinus konsultacijos, tyrimo ar gydymo kitoje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje laiką, sąlygas, užtikrinus sulaikyto užsieniečio apsaugą už Agentūros centrų ribų. Jei būtinąją medicinos pagalbą teikiantis ŠGK šeimos gydytojas ar slaugytojas nustato, kad užsienietį būtina pervežti į kitą sveikatos priežiūros įstaigą, jo transportavimą organizuoja Agentūra. Esant būtinumui, organizuojama palyda. Darbuotojai patikino, kad užsieniečių vykimai į kitas sveikatos priežiūros įstaigas vyksta nuolat.

Dalis kalbintų gyventojų patvirtino, kad, esant poreikiui, jie buvo siunčiami į gydymo įstaigas antrinių ar tretinių sveikatos paslaugų gavimui. Pavyzdžiui, kūdikį auginančios mamos ir jos kūdikio byloje nurodyta, kad kartą jos vyko į Vilniuje esančią polikliniką pas vaikų ortopedą traumatologą, kartą pas vaikų neurologą (kelionei pas gydytojus užtikrintas transportas ir palyda).

Po dviejų pirmųjų patikrinimų 2025 m. pateiktame greitosios medicinos pagalbos iškvietimų žurnale duomenys pildyti ranka, dalies įrašų slaugytoja negalėjo paaiškinti. Po 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo pateiktame greitosios medicinos pagalbos iškvietimų žurnale informacija taip pat pildyta ranka, nuo 2026 m. pradžios iki 2026 m. balandžio 25 d. greitosios medicinos pagalba kviesta 18 kartų. Abejais tikrintais atvejais, dauguma užsieniečių, kuriems nustatytas medicininės pagalbos poreikis, remiantis žurnalo duomenimis, nugabenti į psichiatrijos ligonines.

5.1.6. ŠGK Apraše nustatyta, kad jei užsienietis turi nusiskundimų dėl ŠGK darbo tvarkos, juos gali pateikti raštu arba žodžiu ŠGK šeimos gydytojui arba Agentūros darbuotojams. Raštiški užsieniečių skundai nagrinėjami, kai yra pasirašyti ir juose nurodyti asmens vardas, pavardė, asmens kortelės duomenys. Darbuotojų teigimu, tokių skundų nebuvo gauta. Galimybė pateikti anoniminį skundą nebuvo sudaryta (plačiau žr. šios ataskaitos 7 p.).

5.1.7. PPC bendrabučiuose skelbta informacija įvairiomis kalbomis, nurodyti medikų telefonų numeriai, kuriais reikėtų kreiptis norint užsiregistruoti gydytojo konsultacijai. Taip pat nurodyta, kad medikų nedarbo metu galima keiptis į budintį pareigūną asmeniškai arba telefonu, šis pareigūnas, esant poreikiui, gali iškviesti greitąją medicinos pagalbą.

5.2. Dėl psichologinės pagalbos prieinamumo

5.2.1. Psichologines paslaugas PPC teikė dvi psichologės, dirbusios visu etatu (2 etatai). PPC psichologės teigimu, į konsultacijas asmenys patenka užpildę prašymus, kuriuos joms perduoda pareigūnai, socialinis personalas arba įteikia patys užsieniečiai psichologijų apsilankymų pas gyventojus metu.

Psichologo konsultacijoms skirti kabinetai veikė Migrantų multifunkcinio centro A korpuse, Sulaikytų asmenų bendrabutyje ir Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje. Kalbinta psichologė nurodė, kad ji buvo atsakinga už Prieglobsčio prašančių asmenų ir Pažeidžiamų asmenų bendrabučio gyventojų konsultavimą, taip pat už Migrantų multifunkcinio centro A korpuse ir Sulaikytų moterų bendrabutyje laikomų moterų konsultavimą. Tuo tarpu už Sulaikytų asmenų bendrabutyje ir Migrantų multifunkcinio centro A korpuse laikomų vyrų konsultavimą buvo atsakinga jos kolegė. Anot psichologės, moterims iš Migrantų multifunkcinio centro A korpuso ir asmenims iš Pažeidžiamų asmenų bendrabučio konsultacijos vyko Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje esančiame psichologės kabinete. Tuo tarpu Sulaikytų moterų bendrabutyje konsultacijoms buvo naudojamas laisvalaikio kambarys arba, esant didesniam pastato gyventojų skaičiui, socialinių darbuotojų patalpa.

5.2.2. Patikrinimų metu Migrantų multifunkcinio pastato A korpuse ir Sulaikytų asmenų bendrabutyje (sektoriuose esančiose skelbimų lentose) psichologijų darbo laiko grafikuose buvo nurodyta, kad PPC gyventojai konsultuojami kiekvieną darbo dieną nuo 10.00 iki 16.00 val., o penktadieniais – nuo 10.00 iki 15.00 val. (pietų pertrauka – nuo 12.00 iki 13.00 val.), o Prieglobsčio prašančių asmenų, Pažeidžiamų asmenų, Sulaikytų moterų bendrabučiuose ir Sulaikytų asmenų bendrabučio I a. ant psichologijų kabineto durų esančiuose grafikuose nurodyta, kad pirmadieniais – ketvirtadieniais psichologė dirba nuo 8.00 iki 17.00 val., o penktadieniais nuo 8.00 iki 15:45 val. (pietų pertrauka – nuo 12.00 iki 12.45 val.).

Psichologų darbo laikas buvo nurodytas ant psichologų kabinetų durų (visuose pastatuose), skelbimų lentose medicinos punkte ir visuose gyvenamuosiuose pastatuose. Pažymėtina, kad informacijos apie paslaugas pateikimas priklausė nuo pastato, pavyzdžiui, Migrantų multifunkcinio centro A korpuso informacija pateikta tik anglų kalba, dalyje pastatų – lietuvių, anglų ir rusų kalbomis, dalyje – ir kitomis kalbomis.). Atkreiptinas dėmesys, kad jokia rašytinė informacija apie psichologų paslaugas nebuvo prieinama Užsieniečių priėmimo pastate esančiuose kambariuose, kuriuose asmenys buvo užrakinti.

Įvairi informacija apie psichikos sveikatą skirtinguose PPC pastatuose (medicinos punkte Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje, Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje, Migrantų multifunkcinio centro A korpuso, Sulaikytų asmenų bendrabutyje) buvo pateikiama lietuvių, rusų ir anglų (kai kur – ir prancūzų ar kitomis) kalbomis. Anglų kalba buvo pateikta informacija apie savižudybės rizikos ženklus, patarimai apie psichologinės gerovės užtikrinimą. Įvairiose PPC vietose anglų kalba buvo iškabinti informaciniai lapai apie platesnes psichologinės pagalbos galimybes: specializuotos pagalbos centrus ir pagalbos linijas (Pagalbos moterims liniją ir Vilties liniją), jų kontaktai ir pagrindinė informacija apie teikiamą pagalbą.

Dviejų pirmųjų patikrinimų metu pastebėta, kad informacijoje apie psichologinę pagalbą buvo pateikti nebegaliojantys kontaktiniai telefonų numeriai, prasidedantys prefiksu 8. Nuo 2025 m. kovo 1 d. įsigaliojo pakeitimai, pagal kuriuos skambučiai į Lietuvos tinklus turi prasidėti 0 arba +370 kodu. Tikėtina, kad užsieniečiai nėra susipažinę su šiais pasikeitimais, todėl pateikta klaidinanti kontaktinė informacija riboja galimybes susisiekti su specialistėmis ir gauti psichologinę pagalbą. Taip pat pastebėtina, kad patikrinimo metu nurodytomis darbo valandomis paskambinus nurodytu mobiliuoju telefonu operatorius informavo, kad abonentas yra nepasiekiamas. Vis dėlto, 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu pastebėta, kad Pažeidžiamų asmenų, Prieglobsčio prašančių asmenų ir Sulaikytų moterų bendrabutyje buvo pakabinti nauji skelbimai, kuriuose kontaktinė informacija buvo nurodoma su +370 kodu. Dalyje Migrantų multifunkcinio pastato A korpuso aukštų psichologų kontaktai iš viso nebuvo pateikti, o kur buvo – nurodyti su +370 kodu. Sulaikytų asmenų bendrabutyje numeriai dar vis buvo pateikti pradedant nebegaliojančiu prefiksu 8.

5.2.3. Pažymėtina, kad PPC dirbančios psichologės laisvai kalbėjo lietuvių ir rusų kalbomis, o jų anglų kalbos žinios buvo ribotos. Pasak PPC psichologės, konsultuojant asmenis, kalbančius retesnėmis kalbomis, per 1 valandą gali būti pasitelkiamas vertėjas, taip pat naudojama *Google* vertimo programėle.

5.2.4. 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimo metu kalbinti gyventojai apie galimybes gauti psichologo konsultacijas atsiliepė skirtingai. Dalis nurodė žinantys apie šią galimybę ir ja besinaudojantys, dalis – žinantys ir nesinaudojantys, treči – jaučiantys poreikį, tačiau nežinoję, kad tokia paslauga jiems gali būti suteikta. Pastebėta, kad dažniau apie paslaugų prieinamumą nurodė nežinantys Migrantų multifunkcinio centro A korpuso III a. ir IV a. gyventojai, kurie neretu atveju PPC gyveno sąlyginai neilgą laiką (dalis trumpiau nei savaitę, dalis iki mėnesio laiko). Pažymėtina, kad patikrinimo metu šie aukštai buvo užrakinti ir žmonės negalėjo laisvai nueiti iki II a., kuriame yra psichologės kabinetas. Priešingai, to paties pastato II a. gyventojai žinojo apie teikiamas paslaugas. Gyventojai, kurie nurodė besinaudojantys psichologo paslaugomis, nurodė, kad problemų susikalbant su psichologe nekyla (pažymėtina, kad visi šie asmenys kalbėjo anglų kalba).

5.3. Konstatuotina, kad PIIA iš esmės užtikrino sveikatos priežiūros ir psichologinės pagalbos paslaugų teikimą PPC ir URC laikomiems ir apgyvendintiems užsieniečiams: buvo suteikiama skubi pirminė medicinos pagalba, teiktos gydytojo konsultacijos, užsieniečiams kreipusis, buvo atliekami įvairūs organizmo būklės įvertinimo tyrimai, nukreipiama į antrines sveikatos priežiūros įstaigas, atliekamas psichologinis konsultavimas, taip pat pirminis psichikos sveikatos įvertinimas, užsieniečio amžiaus ir pažeidžiamumo nustatymas. Vis dėlto, ne visais atvejais užtikrinama šių paslaugų kokybė ir prieinamumas reikiamu metu.

6. Teisės į informaciją užtikrinimas

6.1. CPT yra pabrėžęs būtinybę, kad naujai atvykusiems neteisėtai valstybės sieną kirtusiems užsieniečiams būtų nedelsiant suteikta informacija apie jų teises jiems suprantama kalba. Šiuo tikslu užsieniečiams sistemingai turėtų būti pateikiamas dokumentas, kuriame būtų paprastai paaiškinta jiems taikoma procedūra ir išdėstytos jų teisės. Šis dokumentas turėtų būti prieinamas kalbomis, kuriomis dažniausiai kalba neteisėtai valstybės sieną kirtę užsieniečiai, o prireikus turėtų būti pasitelkiamos vertėjo paslaugos.²¹

²¹ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), [Safeguards for irregular migrants deprived of their liberty](#), Extract from the 19th General Report of the CPT, CPT/Inf(2009)27-part, published in 2009, 84 p.

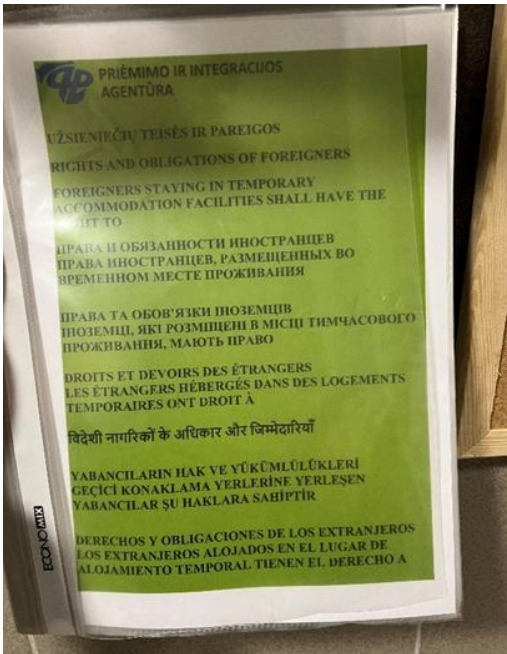
Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro vidaus tvarkos taisyklių²² (toliau – URC vidaus tvarkos taisyklės) 15 punkte numatyta, kad priimdamas naujai atvykusį ar pristatytą užsienietį, URC budėtojas, be kita ko, suprantama užsieniečiui kalba supažindina jį su URC taisyklėmis, jo teisėmis ir pareigomis. Tais atvejais, kai pareigūnas neturi galimybės užsieniečio supažindinti su URC taisyklėmis, jo teisėmis ir pareigomis jam suprantama kalba, URC kreipiasi į PIIA dėl vertimo paslaugų suteikimo. Patikrinimų metu nustatyta, kad apie tokį užsieniečio supažindinimą pažymima URC gyvenančių užsieniečių supažindinimo su vidaus tvarkos taisyklėmis apskaitos žurnale, kuriame tai patvirtinama naujai atvykusių užsieniečių parašais. Vėliau, vadovaujantis URC vidaus tvarkos taisyklių 17 punktu, Priėmimo sąlygų aprašo nustatyta tvarka²³ PIIA darbuotojas supažindina naujai pristatytą užsienietį su priėmimo sąlygomis.

URC ir PPC darbuotojų teigimu, socialiniai darbuotojai užsieniečius su esmine informacija supažindina iš karto, kai tik jie atvyksta į URC ir PPC teritoriją. Kai kurie kalbinti užsieniečiai patvirtino, kad vos atvykus jiems suprantamomis kalbomis buvo suteikta pirminė informacija apie užsieniečių teises ir pareigas, vidaus tvarką URC ir PPC. Vis dėlto, didžioji dalis kalbintų užsieniečių teigė, kad šių dokumentų nedelsiant po atvykimo jie negavo, patikrinimų metu jų neturėjo. Pažymėtina, kad 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu kalbinti į URC ir PPC teritoriją neseniai (maždaug prieš 2–5 dienas) atvykę užsieniečiai teigė nežinantys, kokios jų teisės, pareigos, vidaus tvarka URC ir PPC, teisinės procedūros, šie asmenys neturėjo apie tai raštu parengtos informacijos, kuri turėtų būti užsieniečiams suprantamomis kalbomis jiems pateikiama nedelsiant po atvykimo. Vienas šių užsieniečių, į URC atvykęs 2026 m. balandžio 25 d., teigė nesuprantantis, kodėl jam nesudarytos galimybės susisiekti su savo artimaisiais telefonu ir kokios procedūros jo atžvilgiu yra atliekamos.

²² Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro vidaus tvarkos taisyklės, patvirtintos VSAT vado 2018 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 4-143 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“.

²³ Priėmimo sąlygų tvarkos 4 punkte numatyta, kad sulaikytam užsieniečiui, pristatytam į sulaikymo vietą, PIIA ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo jo pristatymo į sulaikymo vietą dienos PIIA direktoriaus nustatytos formos pranešimu (raštu ir žodžiu) ta kalba, kurią jis supranta, suteikia informaciją apie PIIA teikiamas sveikatos priežiūros ir kitas paslaugas, prieglobsčio prašytojams mokamą piniginę pašalpą (nurodomas dydis ir mokėjimo tvarka), institucijas, įstaigas ir organizacijas, teikiančias teisinę pagalbą (nurodomas juridinio asmens pavadinimas ir kodas, kontaktinis telefono ryšio numeris ir elektroninio pašto adresas) ir kitas paslaugas, kurios gali būti suteiktos sulaikytiems užsieniečiams.

6.2. Pagal 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (toliau – Grąžinimo direktyva) 16 straipsnio 5 dalį, užsieniečiams turi būti sistemingai teikiama informacija apie sulaikymo centre taikomas taisykles ir jų teises ir pareigas.

6 pav. Informacijos rinkinys Migrantų multifunkcinio centro A korpuso 2 aukšte

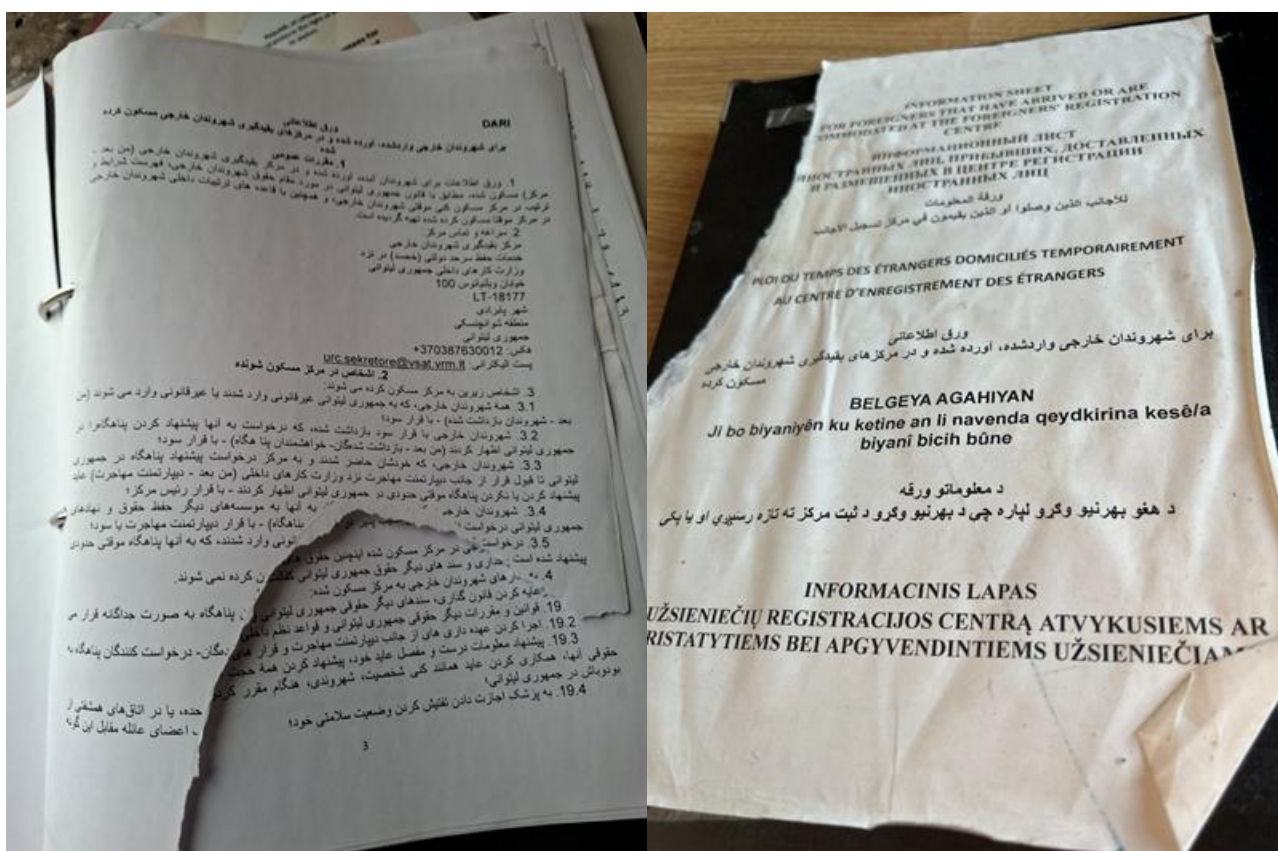

7 pav. Lankstinukai Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio 2 aukšte esančiame koridoriuje

Patikrinimų metu užsieniečiams pasiekiamose vietose buvo aplankų su juose įsegta įvairiomis kalbomis parengta informacija apie prieglobsčio prašytojų ir kitų užsieniečių teises ir pareigas, vidaus tvarkos taisyklės ir kt. dokumentai (6 pav.). Užsieniečiams prieinamose vietose taip pat buvo lankstinukų įvairiomis kalbomis, pvz.: „Prieglobsčio suteikimas Lietuvoje: teisės ir procedūros“, „Teisės ir socialinės garantijos neteisėtai atvykusiems užsieniečiams“, „Sveiki atvykę į Lietuvą! Sužinokite, kaip galite pasielgti!“ (7 pav.).

Pažeidžiamų asmenų bendrabučio koridoriuje įrengtose informacinėse lentose patikrinimo metu buvo skelbiama įvairi informacija. Pavyzdžiui, pateiktos įvairiomis kalbomis parengtos PIIA vidaus tvarkos taisyklės; pabėgėliams, kankinimo ir smurto aukoms ir kitiems užsieniečiams aktuali kontaktinė informacija su nuorodomis į Migracijos departamentą, prieinamą valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, Seimo kontrolierių įstaigą, Lietuvos policiją, Generalinę prokuratūrą, Seimo Žmogaus teisių komitetą, CPT, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biurą, nevyriausybinės organizacijos, užsieniečių laikymo vietas Lietuvoje, Lietuvos teismus, EŽTT. Taip pat informacija savižudybių prevencijos tema ir apie prieglobsčio procedūras; atmintinė siekiantiems įsidarbinti; darbo skelbimas pageidaujantiems dirbti krovimo, siuvimo, gamybinius darbus; informacija apie prekybos žmonėmis požymius ir kontaktus, kuriais gali

kreiptis nukentėję nuo prekybos žmonėmis užsieniečiai; informacija, aktuali nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje; informacija apie organizacijos „Caritas“ prieglobsčio prašytojams vedamus lietuvių kalbos kursus; laisvalaikio užsiėmimų grafikas (plačiau žr. šios ataskaitos 8 p.), reikalavimai dėl gaisrinės saugos. Valgykloje ir gyvenamuosiuose pastatuose taip pat buvo iškabinta informacija keliomis kalbomis (anglų, rusų, arabų ir kt.) apie Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugijos veiklą, o anglų, rusų, arabų kalbomis – apie Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro veiklą. Vis dėlto pastebėtina tai, kad institucijų bei organizacijų, į kurias užsieniečiai gali kreiptis dėl savo teisių apsaugos ar pagalbos, pavyzdžiui Seimo kontrolierių įstaigos, kontaktinė informacija Migrantų multifunkcinio centro A korpuse nebuvo prieinama.

8 pav. Informacijos rinkinys Sulaikytų asmenų bendrabutyje

Atkreiptinas dėmesys, kad Sulaikytų asmenų bendrabučio 2 aukšto poilsio kambaryje buvo nebeaktuali, t. y. patvirtinta 2023 m. birželį, laikinai URC apgyvendintų užsieniečių dienotvarkė, taip pat segtuvas su URC parengta informacija užsieniečiams, kuris dėl dažno naudojimo jis buvo susidėvėjęs, kai kurie puslapiai nešvarūs, apiplyšę (8 pav.). Sulaikytų asmenų bendrabučio 1 aukšte įrengtame laisvalaikio kambaryje buvo padėti trys segtuvai su užsieniečiams aktualia informacija (URC Vidaus tvarkos taisyklės, Laikino užsieniečių apgyven-

dinimo sąlygų ir tvarkos aprašas, Informacija atvykusiems užsieniečiams) parengta 13 užsienio kalbų. Informacija apie tai, kad šie segtuvai yra prieinami laisvalaikio kambaryje buvo iškabinta informacinėje lentoje.

VIETINIO (PRIEMIESTINIO) REGULIARAUS SUSISIEKIMO MARŠRUTO
ŠVENČIONYS-PABRADĖ-VILNIUS-PABRADĖ-ŠVENČIONYS
TVARKARAŠTIS

I. REISAI, STOTELĖS, ATVYKIMO IR IŠVYKIMO IŠ JŲ LAIKAI

ŠVENČIONYS-PABRADĖ-VILNIUS

Reiso Švenčionys-Pabradė-Vilnius rida – 94,0 km (viena kryptimi).

4-45	5-30	12-15	15-15	17-10	Švenčionys
4-47	5-37	12-17	15-17	17-12	Švenčionėlių g.
4-49	5-39	12-19	15-20	17-15	Cirkliškis
4-50	5-40	12-22	15-22	17-17	Modžiūnai
4-55	5-45	12-25	15-25	17-20	Peršaukštis
5-00	5-50	12-30	15-30	17-25	Sariai
5-03	5-53	12-33	15-32	17-27	Juzina
5-05	5-55	12-35	15-35	17-30	Šutai
5-08	5-57	12-43	15-43	17-35	Belkiškė
5-10	5-59	12-45	15-45	17-37	Svirkiškė
5-12	6-00	12-47	15-47	17-39	Zalavas
5-13	6-01	12-49	15-49	17-41	Vincėnavas
5-15	6-03	12-51	15-51	17-43	Pamerionys
5-18	6-06	12-55	15-55	17-47	Ballūčiai
5-21	6-08	12-59	15-59	17-51	Pavoverė I
5-22	6-09	13-02	16-02	17-53	Pavoverė II
5-26	6-10	13-05	16-05	17-55	Pabradė I
5-28	6-13	13-10	16-10	17-57	Pabradė II
5-30	6-15	13-12	16-12	17-58	Šiliniškiai
5-31	6-18	13-14	16-14	17-59	Trakinė
5-32	-	13-16	16-16	18-00	Čubelė
5-38	-	13-19	16-19	18-02	Sapiegiškės
5-40	-	13-22	16-22	18-03	Jusinė
5-44	-	13-25	16-25	18-05	Družiliai
5-45	-	13-26	16-26	18-06	Ružiškės
5-47	-	13-27	16-27	18-07	Rudausiai
5-50	-	13-30	16-30	18-10	Palgė
5-52	-	13-32	16-32	18-12	Miškiniai
5-54	-	13-34	16-34	18-14	Raudondvaris
5-56	-	13-36	16-36	18-16	Pakrauglė
5-58	-	13-38	16-38	18-18	Girinkija
6-00	-	13-40	16-40	18-20	Nemencinė
6-02	-	13-42	16-42	18-29	Kreivalaužiai
6-06	-	13-47	16-47	18-31	Miškonys
6-10	-	13-52	16-52	18-33	Antaviliai
6-12	-	13-54	16-54	18-35	Šilas
-	7-05	14-00	17-00	18-40	Antakalnis

9 pav. Vietinio maršruto tvarkaraštis, iškabintas Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio 1 aukšte esančiame korido-

Pažymėtina tai, kad informacija užsieniečiams skirtose informacinėse lentose nebuvo skelbiama sistemingai, nes skirtinguose gyvenamuosiuose pastatuose ir jų aukštuose informacija skyrėsi – kai kur jos buvo pateikta daugiau, kai kur trūko informacinių pranešimų ar plakatų, kurie buvo prieinami kituose pastatuose ar jų aukštuose.

Pažymėtina ir tai, kad vietinio susisiektimo transporto tvarkaraštis reisu Švenčionys, Pabradė ir Vilnius Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje ir Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje buvo iškabintas tik lietuvių kalba ir jame nebuvo paaiškinta, ką reiškia žymos „d. d.“, „k. d.“, „s.“, todėl daugumai užsieniečių savarankiškai suprasti šį tvarkaraštį objektyviai sudėtinga (9 pav.)

Ne vienoje vietoje iškabinti QR kodai su 8 kalbomis užrašyta nuoroda „Informacija užsieniečiams“ 2025 m. vykdytų patikrinimų metu buvo neaktyvūs. Prisijungus vėliau (išvykus iš PPC teritorijos) ši nuoroda buvo aktyvi ir nukreipė į PIIA interneto svetainės paskyrą „Aktuali informacija“. Atsidariusiame lange užsieniečiai turi galimybę susipažinti su paskyroje paskelbta informacija 25 kalbomis. Pasirinkus informaciją skaityti lietuvių, anglų arba rusų kalba, buvo prieinamos penkios nuorodos: „Kodėl jūs esate izoliuoti?“, „Aktuali informacija prieglobstį gavusiems užsieniečiams“, „Konsultacijos“, „Informacija perkeliams asmenims“, „Leidimas išvykti Pabradės priėmimo centre“. Pažymėtina tai, kad kitomis kalbomis informacijos buvo pateikta mažiau, dauguma kalbų (azerų, hindi, somaliečių, ispanų, sinhalių, turkų, tadžikų, tigrų, urdų, uzbekų, vietnamiečių, bengalių, tamilų, puštūnų, kurdų (sorani), kurdų (kurmandžių)) informacija prieinama tik viena iš penkių temų – „Kodėl jūs esate izoliuoti?“, o dari ir lingalų kalbomis nuorodos apskritai neatsidarė ir 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu.

Užsieniečių priėmimo pastato koridoriuje iškabintas QR kodas 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu buvo neaktyvus, pabandžius jį pasinaudoti, atsidariusiame lange pasirodė užrašas anglų kalba „No data“ (nėra duomenų).

10 pav. Informacija apie mobiliąją programėlę užsieniečiams „Infodesk app“ iškabinta PPC gyvenamųjų pastatų koridoriuose

2025 m. lapkritį buvo sukurta užsieniečiams, įskaitant PIIA laikino apgyvendinimo centruose apgyvendintus užsieniečius, skirta mobilioji programėlė „InfoDesk App“, kurios tikslas – teikti užsieniečiams aktualią informaciją apie, be kita ko, PIIA laikino apgyvendinimo centruose teikiamas paslaugas, naujienas, renginius, mokymus, konsultacijas bei užtikrinti operatyvų svarbių pranešimų perdavimą²⁴. 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu informacija apie tai buvo iškabinta PPC gyvenamųjų pastatų koridoriuose (10 pav.). Vis dėlto, nei vienas tą dieną kalbintų užsieniečių jos savo mobiliuose telefonuose įsidiegęs nebuvo, teigė kad į šią informaciją neatkreipė dėmesio.

Patikrinimų metu nustatyta, kad dalis užsieniečių nebuvo susipažinę su informacija, pateikta

²⁴ Informacija, paskelbta PIIA interneto svetainėje, prieinama per: <https://piia.lrv.lt/lt/naujienos/pirmoji-mobilioji-programele-uzsienieciams-tinkamas-informavimas-skatina-savarankiskuma-ir-palengvina-integracija-mf/>.

informacinėse lentose, lankstinukuose ar kitose informavimo priemonėse, nors ši informacija jiems ir buvo prieinama jų suprantamomis kalbomis. Tikėtina, kad tam įtakos galėjo turėti naujai atvykusių užsieniečių patiriamas stresas, emocinė įtampa, informacijos gausa ar kiti su adaptacija susiję veiksniai, dėl kurių vien pasyvus informacijos pateikimas ne visais atvejais užtikrina realų jos pasiekiamumą ir supratimą, ypač kai informacija nėra papildomai žodžiu paaiškinama ir praktiškai neparodoma, kur ją galima rasti.

6.3. Vertimo paslaugos užsieniečiams užtikrinamos pagal PIIA ir paslaugų teikėjų sudarytas vertimo raštu ir žodžiu sutartis. PPC pateiktais duomenimis, pagal PIIA sudarytas vertimo raštu ir žodžiu paslaugų sutartis teikiamos vertimo raštu ir žodžiu iš lietuvių kalbos į 41 kalbą ir iš šių kalbų į lietuvių kalbą paslaugos.

PIIA informavo, kad įgyvendindama projektą „Centralizuotos vertimo paslaugos trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės“ PIIA sukūrė ir įdiegė Vertimo paslaugų administravimo informacinę sistemą VERTIS. Ja naudodamiesi institucijų, įstaigų darbuotojai ir užsieniečiai gali užsakyti vertimo žodžiu ir raštu paslaugas, teikiamas 20 kalbų. 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu kalbinta PPC darbuotoja informavo, kad šia programa PPC darbuotojai naudojami pakankamai aktyviai, o užsakytos vertimo paslaugos organizuojamos ir suteikiamos nedelsiant. Vis dėlto, nei vienas patikrinimo metu kalbintų užsieniečių apie šią programą nieko nežinojo, nors, kalbintos darbuotojos teigimu, 2026 m. buvo keli užsieniečiai pasinaudoję šia galimybe.

PPC pateiktais duomenimis, užsieniečiams skirta susipažinti esminė informacija, susijusi su jų teisėmis ir pareigomis, buvo išversta į 24 kalbas, tačiau planuojama, kad greitai ji bus prieinama 41 kalba. URC pateiktais duomenimis, URC laikomiems užsieniečiams aktuali informacija – Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų aprašas, URC vidaus tvarkos taisyklės, informacija URC apgyvendintiems užsieniečiams, buvo parengta ir prieinama 13 kalbų, t. y. beveik dvigubai mažiau, nei PPC.

Nors esminė informacija tiek URC, tiek PPC prieinama, vis dėlto, patikrinimo metu kai kurie užsieniečiai informavo, kad dėl vertėjų, pavyzdžiui, iš farsi kalbos, trūkumo, jiems sudėtinga susikalbėti su PPC ir URC darbuotojais. Kalbintas PPC darbuotojas įžvelgė, kad nesklaidumų kyla, kai nepavyksta rasti vertėjo iš užsieniečiui suprantamos kalbos į lietuvių kalbą ir atvirkščiai. Tokiais atvejais pasitelkiami vertėjai iš užsienio, kurie užsieniečio pateiktą informaciją išverčia, pvz., į anglų kalbą, tačiau dėl papildomos tarpinės užsienio kalbos kyla didesnė klaidingų informacijos interpretavimo rizika.

CPT yra pažymėjęs, kad centrų, kuriuose laikomi užsieniečiai, darbuotojų užduotis yra ypač sunki, nes, be kita ko, dėl kalbos barjero neišvengiamai iškyla sunkumų bendraujant. Todėl CPT pabrėžė priežiūrą tokiuose centruose vykdančių darbuotojų parinkimo ir jų kompetencijų kėlimo aspektą ir kad bent keletas darbuotojų privalėtų turėti reikiamos užsienio kalbos įgūdžių.²⁵

Keli kalbinti užsieniečiai informavo, kad dėl darbuotojų kalbos barjero jiems ne visada pavyksta su darbuotojais susikalbėti anglų kalba. Kalbinti URC ir PPC darbuotojai informavo, kad tais atvejais, kai vertėjas nėra prieinamas, siekiant susikalbėti su užsieniečiais yra naudojami vertimo įrenginiai, taip pat mobiliosios aplikacijos mobiliuosiuose telefonuose. Be to, dalis darbuotojų geba suprasti ir susikalbėti anglų ir rusų kalbomis, tačiau kai kurie kalbinti darbuotojai įžvelgė didelį užsienio kalbų mokymų poreikį, siekiant gilinti užsienio kalbų žinias ir geriau susikalbėti su šias kalbas mokančiais užsieniečiais.

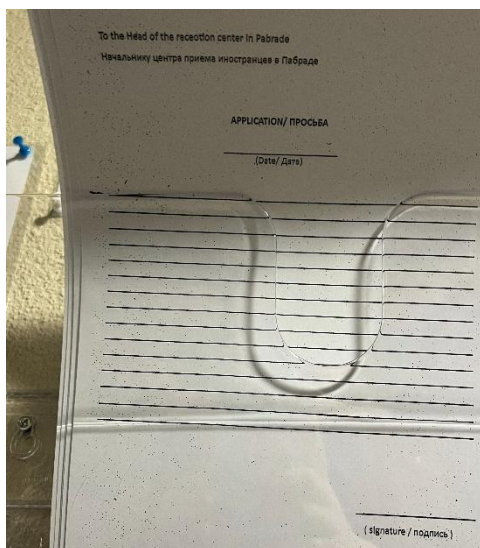
Kaip aptarta šios ataskaitos 4.2 ir 5.1.4 punktuose, nors PPC socialiniai darbuotojai, PIIA psichologai, šeimos gydytojai ir slaugytojai praktikoje su užsieniečiais bendrauja anglų, rusų kalbomis ar pasitelkia vertimo priemones, daugelis užsieniečių nurodė, kad dėl kalbos barjero jiems sudėtinga tinkamai susikalbėti ir suprasti teikiamą informaciją, todėl vertėjo nepasitelkimas gali lemti nepakankamai tikslų asmens pažeidžiamumo vertinimą, o asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo metu vietoje profesionalių vertėjų pasitelkiant kitus PPC gyventojus nepaisoma užsieniečių teisės į privatumą.

6.4. Apibendrinant šios ataskaitos 6.1–6.3 punktuose išdėstytas aplinkybes konstatuotina, kad užsieniečių teisė į informaciją nėra užtikrinama pakankamai veiksmingai. Tikslinga spręsti praktinius vertimo paslaugų prieinamumo klausimus ir užtikrinti, kad informacijos teikimas neapsiribotų formaliu supažindinimu, bet būtų realiai užtikrinamas nedelsiant po to, kai užsienietis atvyksta į URC ir PPC teritoriją, ir būtų prieinamas kiekvienam užsieniečiui jam suprantama kalba tiek raštu, tiek ir žodžiu. Taip pat būtina dėti papildomas pastangas siekiant užtikrinti, kad visa aktuali informacija raštu būtų realiai prieinama visiems užsieniečiams suprantamomis kalbomis, įskaitant informacijos pateikimą informacinėse lentose ir skaitmeninėje erdvėje, periodiškai peržiūrima, kad pateikta informacija būtų aktuali ir nenušidėvėjusi, kad užsieniečiams būtų prieinama informacija apie Seimo kontrolierių įstaigos ir kitų institucijų bei organizacijų, į kurias užsieniečiai gali kreiptis dėl savo teisių apsaugos ar

²⁵ Europos komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (CPT), [Užsieniečiai, kuriems laisvė atimta pagal užsieniečių teisinę padėtį reglamentuojančius įstatymus](#), ištrauka iš Septintosios bendrosios ataskaitos, paskelbta 1998 m., [CPT/Inf (97) 10], 29 p.

pagalbos kontaktus, užsieniečiai būtų aktyviau supažindinami su vertimo ir informacijos prieinamumo naudojantis internetinėmis programomis galimybėmis bei skatinami jas išnaudoti, o PIIA ir URC darbuotojams būtų sudarytos galimybės mokytis užsienio kalbų.

7. Teisės teikti skundus, prašymus ir kitus kreipimusis užtikrinimas ir jų nagrinėjimo procedūros

11 pav. Kreipimūsi formos
Migrantų multifunkcinio centro
A korpuse

rūpimus klausimus iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną) turi būti tvarkomi ir apskaitomi atitinkamame institucijos dokumentų registre, laikantis Lietuvos vyriausiojo archyvaro priimtų teisės aktų, reglamentuojančių dokumentų valdymą, reikalavimų.

URC administracijos pateiktais centre apgyvendintų užsieniečių pasiūlymų, pareiškimų ir skundų registro duomenimis, nuo 2025 m. sausio 1 d. iki 2025 m. lapkričio 4 d. iš viso buvo užregistruotas 1 551 kreipimasis. Vis dėlto, patikrinimo metu paaiškėjo, kad daugumą (908) dokumentų sudarė užsieniečių užpildytos apgyvendinamo užsieniečio apklausos anketos, o likę (643) buvo kreipimaisi dėl galimybės paskambinti, susitikti su advokatais, artimaisiais ir kitais asmenimis, dėl užsieniečių atžvilgiu priimtų sprendimų, prieglobsčio prašymo pateikimo ar atsiėmimo, daiktų įsigijimo ir kt. URC administracija informavo, kad dėl URC dokumentų valdymo sistemos riboto funkcionalumo nėra galimybės pateikti apibendrintus duomenis, kiek užsieniečių kreipimūsi buvo išnagrinėta ir kokie URC sprendimai buvo priimti.

PIIA administracija informavo, kad PPC 2025 m. užsieniečių kreipimūsi raštu nefiksavo, nes visi PIIA laikomi užsieniečių kreipimaisi registruojami bendroje sistemoje, todėl kiek, kokio

pobūdžio kreipimusi gauta ir kokie jų nagrinėjimo rezultatai būtent PPC, apibendrintų duomenų nėra. Kalbintas PPC darbuotojas patikslino, kad 2026 m. planuojama iš kiekvieno PPC padalinio gautus kreipimus registruoti atskirai.

Užsieniečiams taip pat buvo prieinamos gyvenamųjų pastatų koridoriuose įrengtos anoniminių kreipimusi dėžutės, ant kurių 5 kalbomis buvo parašyta „Jūsų pageidavimai ir pasiūlymai“. Kalbintas PPC darbuotojas informavo, kad jos tikrinamos bent kartą į savaitę, bet skundų užsieniečiai į jas nemeta, daugiausiai jose randami prašymai išleisti pasivaikščioti už PPC teritorijos ribų. PPC darbuotojo teigimu, per 2025 m. į šias dėžutes nebuvo įmesta nė vieno pranešimo apie priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, persekiojimo ar smurto atvejus.

Dauguma kalbintų užsieniečių teigė, kad žino kreipimosi į URC ir PIIA tvarką, taip pat apie galimybę kreiptis naudojantis anoniminių kreipimusi dėžutėmis. Vis dėlto, ne vienas patikrinimo metu kalbintas užsienietis informavo, kad daug kartų yra kreipęsi į URC arba PIIA raštu, tačiau atsakymo nesulaukė, nes jų kreipimaisi, užsieniečių teigimu, nebuvo perduoti atsakingiems asmenims. Taip pat kai kurie užsieniečiai nurodė, jog priėmus sprendimą nenagrinėti ar netenkinti pateikto kreipimosi, apie tai jie buvo informuoti tik žodžiu, nepaaiškinant priimto sprendimo motyvų ir nenurodant jo apskundimo tvarkos.

2027 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu nustatyta, kad Užsieniečių priėmimo pastate laikyti užsieniečiai nežinojo apie galimybę kreiptis į URC administraciją raštu, neturėjo tam kanceliarinių priemonių.

PIIA darbuotojo teigimu, užsieniečių kreipimaisi segami į užsieniečių bylas. Patikrinimų metu kai kuriose bylose buvo įsegtų užsieniečių kreipimusi, pavyzdžiui, prašymų leisti laikinai išvykti nusipirkti maisto, gauti asmens sveikatos priežiūros ar kitų jiems reikalingų paslaugų. Ant kai kurių iš jų pieštuku buvo pažymėta „Neišleisti“, „Pasišalinimo galimybė“, o pridėtuose išrašuose iš dokumentų valdymo sistemos buvo įrašų apie tai, kad dėl betvarkės gyvenamosiose ir bendro naudojimo patalpose priimamas sprendimas netenkinti prašymo tol, kol užsienietis nesusitvarkys, arba prašymas netenkinamas dėl to, kad asmuo jau buvo pasišalinęs. Vis dėlto, šiose užsieniečių bylose motyvuotų atsakymų su juose nurodyta sprendimų apskundimo tvarka kopijos nebuvo įsegtos.

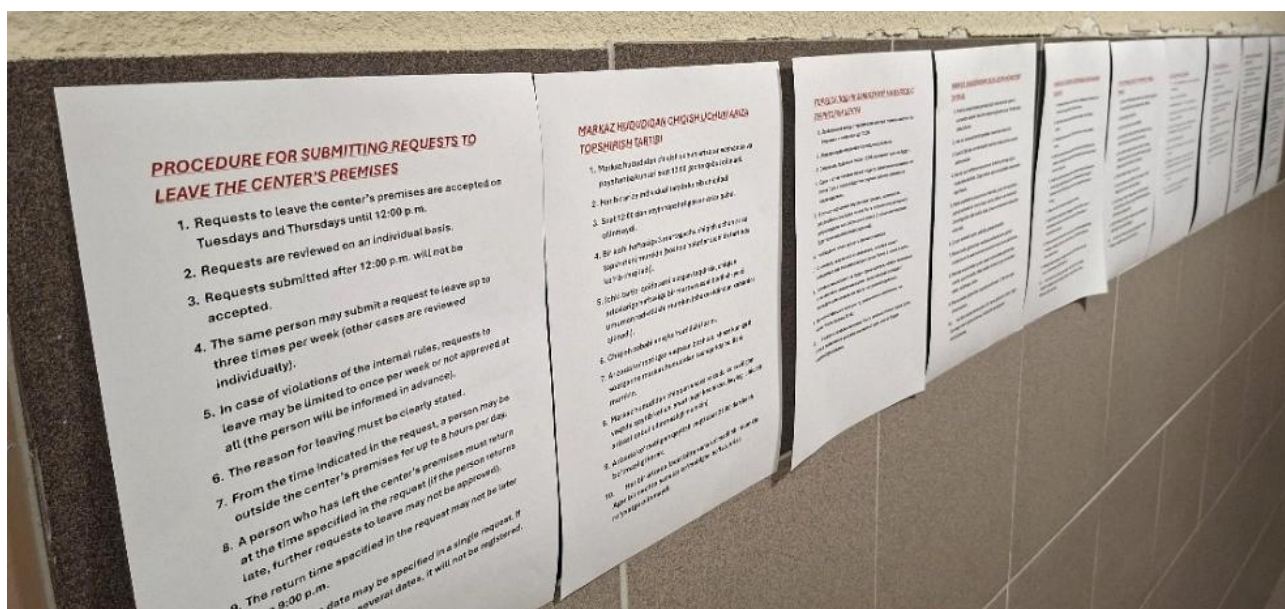
Patikrinimų metu Migrantų multifunkcinio pastato A korpuse buvo skelbiamas pranešimas anglų ir rusų kalbomis su priedašu „Dėmesio!“, kuriame nurodyta, kad užsieniečių kreipimaisi priimami darbo dienomis iki 12 val. dienos (angl. 12 PM), o visi kreipimaisi turi būti pateikiami ne vėliau kaip likus 24 val. iki pageidaujamos prašymo tenkinimo datos. Pažymėta,

kad prašymai, pateikti praleidus šį terminą, nebus nagrinėjami (12 pav.). PPC darbuotojas paaikškino, kad šis pranešimas paskelbtas siekiant išvengti nepagrįstų lūkesčių, jog skubūs prašymai bus išnagrinėti nedelsiant, nes PPC darbuotojai neturi galimybės jų įvykdyti per trumpesnę nei 24 val. laikotarpį nuo pateikimo laiko.

12 pav. Informacinė lenta Migrančių multifunkcinio centro A korpuse

2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu Migrančių multifunkcinio pastato A korpuso koridoriuose įvairiomis užsienio kalbomis taip pat buvo paskelbta papildoma informacija apie prašymų laikinai išvykti iš PPC teritorijos pateikimo laiką – nurodyta, kad jie priimami dvi darbo dienas per savaitę – antradieniais ir ketvirtadieniais – iki 12 val., o kitu laiku pateikti prašymai nepriimami (13 pav.). Taigi buvo nustatyta dar griežtesnė šių prašymų pateikimo tvarka. Pastebėtina ir tai, kad pranešimas apie visų kreipimūsi pateikimą darbo dienomis iki 12 val. 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu taip pat buvo iškabintas.

13 pav. Informacinė lenta Migrančių multifunkcinio centro A korpuse

CPT laikosi pozicijos, kad efektyvios skundų procedūros apsaugo nuo netinkamo elgesio migrantų sulaikymo vietose. Užsieniečiai, kurių laisvė apribota, turėtų turėti galimybę pasi-

naudoti tiek vidinėmis, tiek išorinėmis skundų nagrinėjimo procedūromis, taip pat konfidencialiai kreiptis į kompetentingą šios srities pareigūną ar instituciją.²⁶ Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, kad patikrinimo metu užsieniečiams skelbtame pranešime pateikta informacija neatitinka galiojančio teisinio reguliavimo ir sudaro klaidingą įspūdį, jog viešojo administravimo subjektas turi teisę atsisakyti priimti asmens kreipimąsi ir jo nenagrinėti vien dėl jo pateikimo laiko, nors šis laikas ir sutampa su institucijos darbo laiku. Be to, teisės aktuose numatytų procedūrų neatitinka situacijos, kai užsieniečiams nepateikiamas atsakymas į jų kreipimusis arba atsakymas netenkinti jų prašymo pateikiamas tik žodžiu.

Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ) 13 straipsnio nuostatas, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo administracinio sprendimo priėmimo dienos raštu pareiškėjui turi būti pranešama apie priimtą administracinį sprendimą pateikiant to sprendimo kopiją. Jeigu asmuo nėra nurodęs pageidaujamo administracinio sprendimo ar kitos informacijos gavimo būdo, jie pateikiami tokiu būdu, koku buvo gautas prašymas ar skundas. Vadovaujantis VAĮ 10 straipsnio 5 dalimi, administraciniame sprendime turi būti nurodyta, be kita ko, administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės, administracinio sprendimo motyvai, administracinio sprendimo apskundimo tvarka. Pagal VAĮ 14 straipsnį, asmuo turi teisę apskųsti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą ar kitokį viešojo administravimo subjekto atsakymą į asmens prašymą ar skundą arba veiksma (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus.

Vadovaujantis Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo taisyklių 14.1 punktu, institucijos privalo organizuoti savo darbą taip, kad asmenų aptarnavimo padalinyje asmenys galėtų pateikti (žodžiu ir raštu) prašymus ar skundus visą institucijos darbo dienos laiką ir pietų pertraukos metu. VAĮ 10 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad jeigu prašymas ar skundas gautas po darbo valandų, poilsio ar šventės dieną, jo gavimo diena laikoma po jos einanti darbo diena. Taip pat pažymėtina tai, kad prašymai ir skundai gali būti nenagrinėjami tik VAĮ 11 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytais atvejais, t. y., jeigu: nėra galimybės prašymą ar skundą teikiantį asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumo; jis grindžiamas akivaizdžiai tikrovės neatitinkančiais faktais arba jeigu jo turinys nekonkretus ir nesuprantamas ir

²⁶ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Factsheet „Immigration Detention“, March 2017, CPT/Inf(2017) 3, 8 p.

dėl to viešojo administravimo subjektas negali tokio prašymo ar skundo išnagrinėti; paaiškėja, kad dėl to paties klausimo atsakymą yra pateikęs arba sprendimą yra priėmęs viešojo administravimo subjektas, į kurį kreiptasi, arba kitas kompetentingas viešojo administravimo subjektas ir asmuo nepateikia naujų duomenų, leidžiančių abejoti ankstesnio atsakymo pagrįstumu ar ginčyti viešojo administravimo subjekto priimtą sprendimą; paaiškėja, kad skundą dėl to paties klausimo pradėjo nagrinėti išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija ar teismas; nuo skunde nurodytų pažeidimų paaiškėjimo asmeniui dienos iki skundo padavimo dienos yra praėjęs daugiau kaip vienas mėnuo; prašymas ar skundas viešojo administravimo subjektui pateiktas ne pagal kompetenciją. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo ir jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų būti perduotas nagrinėti pagal kompetenciją prašymas ar skundas, viešojo administravimo subjektas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui, paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis. Taigi, vien prašymo pateikimo laikas, jeigu jis patenka į viešojo administravimo subjekto darbo laiką, negali būti laikomas teisėtu pagrindu atsisakyti priimti asmens kreipimąsi ar iš anksto spręsti dėl jo nenagrinėjimo, o priėmus sprendimą kreipimosi nenagrinėti, pareiškėjui turi būti paaiškinta jo pateikto kreipimosi nenagrinėjimo priežastis.

Pažymėtina, kad PPC siekis operatyviai, nevilkinant užsieniečių kreipimąsi nagrinėjimo, esant galimybei, klausimus išspręsti per 24 val. laikotarpį, vertintinas teigiamai, tačiau paskelbta informacija sudaro klaidingą įspūdį, jog vėliau nei prieš 24 val. pateikti prašymai apskritai nebus priimami ar nagrinėjami. Tikslinga užsieniečiams paaiškinti, kad išankstinis prašymo pateikimas yra rekomenduojamas siekiant užtikrinti galimybę klausimą išspręsti per 24 val., tačiau vėliau pateikti prašymai taip pat turi būti priimami, tik jų nagrinėjimas gali užtrukti ilgiau.

Kartu atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo taisyklių 18 punktą, prašymai ar skundai, pateikti žodžiu, į kuriuos galima atsakyti arba kuriais galima išspręsti asmeniui rūpimus klausimus iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, nepažeidžiant asmenų ar institucijos interesų, institucijoje gali būti neregistruojami, jeigu institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenustato kitaip. Į tokius prašymus ar skundus turi būti atsakoma iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną. Jeigu į žodžiu pateiktą prašymą ar skundą negalima atsakyti iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, asmeniui turi būti sudaroma galimybė išdėstyti

prašymą ar skundą raštu arba, jeigu institucija sudaro galimybę, priimti prašymą ar skundą žodžiu, užfiksuoti ir saugoti jo turinį panaudojant garso ar garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo ir įrašymo priemones.

Apibendrinant šias aplinkybes konstatuotina, kad patikrinimo metu nustatyti sisteminiai kreipimūsi registravimo, nagrinėjimo ir atsakymų pateikimo, taip pat užsieniečiams skelbiamos informacijos apie kreipimūsi pateikimo laiką trūkumai sudaro prielaidas nepagrįstai riboti teisę pateikti prašymus ar kitus kreipimūsis bei gauti į juos atsakymus teisės aktuose nustatyta tvarka.

8. Užimtumo užtikrinimas

8.1. Remiantis patikrinimų metu galiojusių užimtumo tvarkaraščiu, sudarytu Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje ir Prieglobsčio prašytojų bendrabutyje laikomiems užsieniečiams, jiems po vieną kartą į savaitę numatyti 1 val. trukmės relaksaciniai užsiėmimai su psichologe, 1 val. trukmės gydomoji mankšta su kineziterapeute, 1 val. trukmės užsiėmimas „Korano skaitymas su moterimis“ su socialinio darbuotojo padėjėja, 55 min trukmės pamaldos musulmonams. Informacijos apie kitų tikėjimų asmenims aktualius užsiėmimus tvarkaraštyje nebuvo. Tačiau Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje ir Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje buvo iškabinta anglų ir rusų kalbomis parengta informacija apie kiekvieną penktadienio vakarą nuo 17:30 val. iki 19 val. krikščionių bendruomenės „Emanuelis“ rusų ir anglų kalbomis vedamus susitikimus, kurių metu norintieji prisijungti kviečiami kartu dainuoti, skaityti Bibliją, melstis, vaišintis arbata ir užkandžiais. Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje taip pat buvo iškabinta informacija apie tai, kad užsieniečiai gali kreiptis į Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ savanorius dėl futbolo, kino peržiūrų, muzikos užsiėmimų, rankdarbių, religijos išpažinimo ar bet kokiais kitais klausimais.

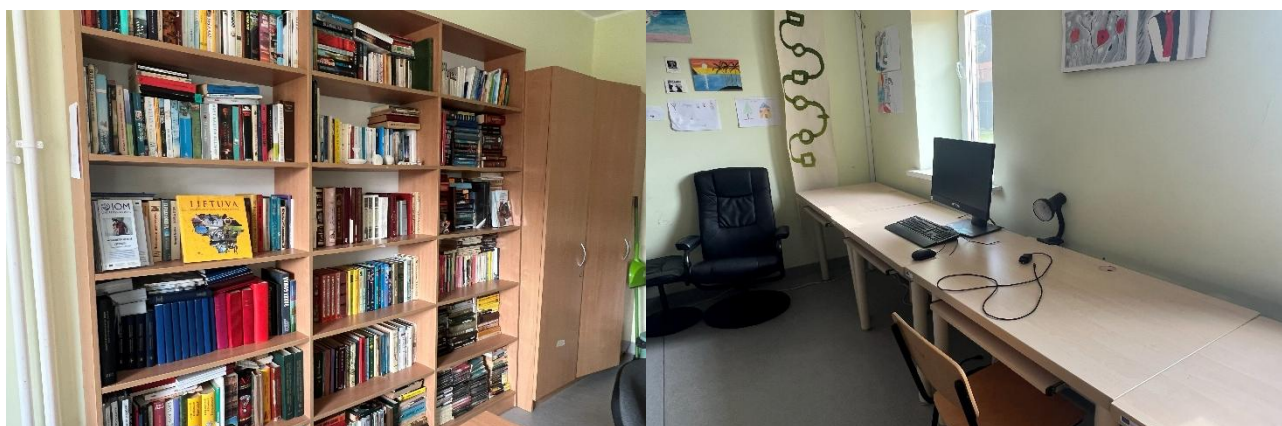
Užimtumo tvarkaraštyje buvo nurodyta, kad sporto aikštelės užsieniečiams prieinamos pagal poreikį. Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje patikrinimo metu informacinėje lentoje buvo skelbiama informacija apie laisvalaikio zonas ir tai, kad užsieniečiams prieinami lauke įrengti treniruokliai, teniso erdvė, daugiafunkcinė sporto aikštelė (krepšinio, futbolo, tinklinio), pavėsinė, vaikų žaidimo aikštelė. Patikrinimo metu sporto aikštelė šalia Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio ir pažeidžiamų asmenų bendrabučio buvo atkakintos ir prieinamos naudotis, tačiau jos buvo tuščios.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad užimtumo tvarkaraštyje pirmadieniais, trečiadieniais ir sekmadieniais nebuvo numatyti jokie užsiėmimai.

Kalbinti PPC darbuotojai informavo, kad nevyriausybines organizacijos užsieniečiams užsiemimus veda savanoriškais pagrindais ir pagal galimybes, todėl konkretus jų apsilankymų tvarkaraštis nėra sudaromas. Pasak PPC darbuotojų, visiems užsieniečiams yra sudarytos sąlygos lankyti nevyriausybinių organizacijų vedamus užsiemimus, tokius, kaip relaksacijos užsiemimą, kartu gamintis maistą, dalyvauti organizuojamuose renginiuose.

8.2. Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje ir Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje buvo iškabinta keliomis kalbomis parengta informacija apie Prieglobsčio prašytojų bendrabutyje įrengtos bibliotekos darbo laiką ir teikiamas paslaugas. Nurodyta, kad bibliotekoje teikiama interneto prieiga ir kitos kompiuterinės paslaugos, sudaroma galimybė pasiskolinti knygų, žodynų, informacinių ir periodinių leidinių, vaikams skirtos literatūros, mokytis užsienio kalbų, gauti pagalbą ieškant informacijos ar siekiant įgyti kompiuterinio raštingumo įgūdžių. Taip pat konsultuojama ugdymo ir užimtumo klausimais, organizuojamos prieglobsčio prašytojų darbų parodos; vykdoma rankdarbių veikla (piešimas, mezgimas, siuvinėjimas ir kt.), teikiamos spausdinimo ir kopijavimo paslaugos; sudaromos galimybės žaisti stalo žaidimus.

Pagal užimtumo tvarkaraštį numatyta, kad Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje įrengta biblioteka dirba pirmadieniais–penktadieniais nuo 10.30 iki 15.30 val., bet patikrinimo metu šiuo laiku ji buvo užrakinta. 2025 m. spalio 20 d. bandant susisiekti telefonu numeriu, nurodytu ant bibliotekos durų, sujungimas neįvyko. Kalbinti užsieniečiai patvirtino, kad biblioteka atidaroma ne tvarkaraštyje nurodytu laiku, o pagal poreikį – tuo metu ją gali atrakinti socialinis darbuotojas. Patikrinimo metu patekus į biblioteką nustatyta, kad joje yra užsieniečių reikmėms skirtas kompiuteris, televizorius, literatūros įvairiomis kalbomis (lietuvių, anglų, rusų, prancūzų, vokiečių, arabų), stalo žaidimų. Pažymėtina, kad šiame bendrabutyje atskiros poilsio patalpos nėra, todėl biblioteka atliko ir laisvalaikio praleidimo zonos funkciją (14 pav.). 2026 m. balandžio 27 d. vykusio patikrinimo metu šios patalpos durys jos

14 pav. Biblioteka-laisvalaikio kambarys Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje

darbo metu taip pat buvo užrakintos, ant jų nebuvo informacijos apie tai, kur kreiptis norit patekti į biblioteką. Keletas kalbintų užsieniečių patvirtino, kad šios durys visada paprastai būna užrakintos, todėl susidarė praktinė situacija, kad dėl skatinimo naudotis šia patalpa ir užsieniečių motyvacijos stygiaus, joje paslaugos neteikiamos dienotvarkėje numatytu laiku ir tapo faktiškai neprieinamos pilna apimtimi.

Migrantų multifunkcinio centro A korpuso pirmame aukšte įrengtoje poilsio ir laisvalaikio erdvėje patikrinimo metu buvo televizorius, knygų įvairiomis kalbomis (anglų, prancūzų, rusų, arabų), įvairių stalo žaidimų, stalo teniso ir ledo ritulio įranga (15 pav.). Ši patalpa patikrinimo metu nebuvo užrakinta, pirmajame aukšte apgyvendinti užsieniečiai jomis naudojosi nevaržomai pagal poreikį. Vis dėlto, kituose šio pastato aukštuose apgyvendinti užsieniečiai į šias patalpas galėjo patekti tik nustatytu laiku. 2026 m. balandžio 27 d. pirmas, trečias ir ketvirtas aukštai buvo rakinami. Ketvirtame aukšte apgyvendinti užsieniečiai teigė, kad į pirmą aukštą apskritai niekada nėra leidžiami, todėl nei sporto sale, nei laisvalaikio patalpa nesinaudoja.

15 pav. Užimtumo kambarys ir sporto salė Migrantų multifunkcinio centro A korpusė

Pagal tvarkaraštį užsieniečiai, laikomi Migrantų multifunkcinio centro A korpusė, sporto salėje gali lankytis pirmadieniais 18–19.30 val. ir šeštadieniais 18–20 val., o užsieniečiai, apgyvendinti Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje – pirmadieniais 11–12.30 val. ir šeštadieniais 11–13 val. Taigi, pagal tvarkaraštį, naudotis sporto sale užsieniečiai gali vos du kartus per savaitę. Migrantų multifunkcinio centro A korpusė taip pat buvo skelbimas apie planuojamą 45 min. trukmės sporto treniruotę su treneriu. Pažymėtina, kad kalbinti Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ savanoriai informavo, jog galimybė šiems užsieniečiams sportuoti sporto salėje sudaroma pagal poreikį ir dažniau, nei nurodyta tvarkaraštyje.

8.3. URC vidaus tvarkos taisyklių 27 ir 29 punktuose numatyta, kad URC laikomiems užsieniečiams sudaroma dienotvarkė, kurią tvirtina URC viršininkas.

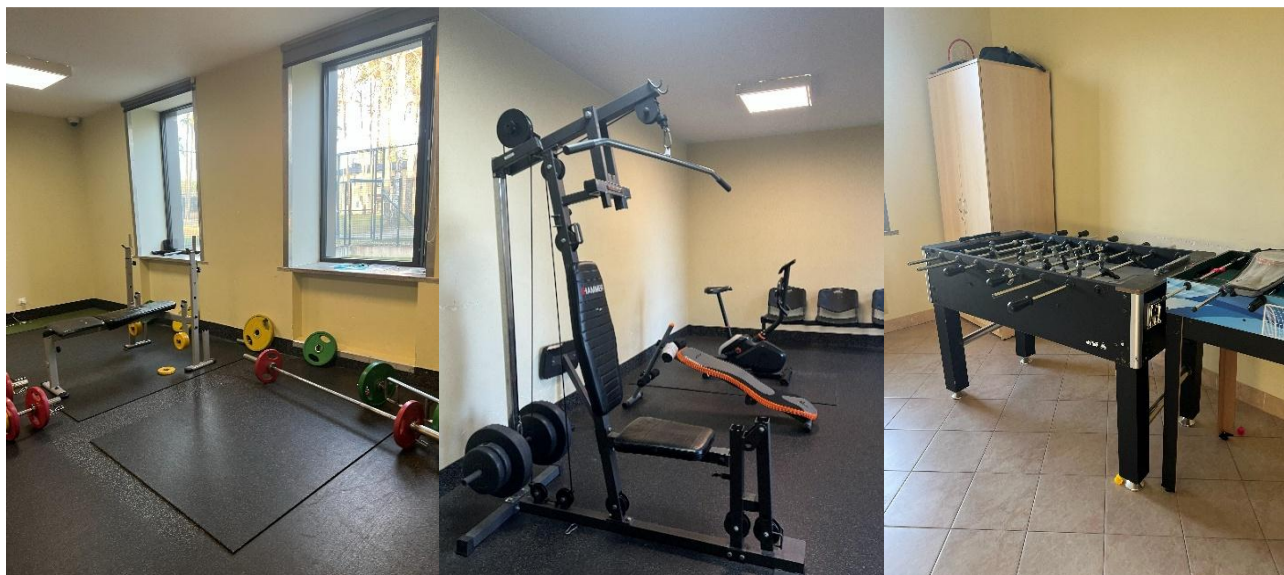
Pagal 2025 m. vykdytų patikrinimų metu galiojusią Užsieniečių registracijos centre laikomų užsieniečių dienotvarkę, patvirtintą URC viršininko 2025 m. gegužės 9 d. įsakymu, izoliavimo patalpose laikomiems užsieniečiams pasivaikščiavimams lauke buvo numatyta bendra 2 val. trukmė (nuo 9.30 iki 10 val., nuo 15 iki 16 val. ir nuo 18.30 iki 19 val.). Iki 48 val. sulaikytiems užsieniečiams taip pat buvo skiriama 2 val. per dieną (nuo 9 iki 9.30 val., nuo 14 iki 15 val. ir nuo 18 iki 18.30 val.), o prieglobsčio prašytojams ir kitiems užsieniečiams – 6 val. per dieną (nuo 10 iki 12 val., nuo 14 iki 16 val. ir nuo 20 iki 22 val.). Šioje dienotvarkėje numatyta, kad esant blogoms oro sąlygoms, kaip alternatyva pasivaikščiavimams lauke užsiėmimai gali būti organizuojami sporto salėje ir (arba) užimtumo patalpose. Šioje dienotvarkėje nenumatyta, kad alternatyvi veikla blogomis oro sąlygomis būtų organizuojama užsieniečiams, laikomiems izoliavimo patalpose, ir užsieniečiams, sulaikytiems iki 48 val. Pažymėtina, kad pagal šią darbotvarkę visų užsieniečių laisvalaikiui (filmų peržiūroms, maisto gaminimui, kitiems socialiniams užsiėmimams) skirta vos 1 val. per dieną (nuo 14 iki 16.30 val. atskirioms užsieniečių grupėms). Užsieniečių užimtumo (lankymasis sporto salėje, socialinių užsiėmimų ir kt.) tvarkaraščiai sudaromi kiekvienam mėnesiui atskirai.

Vadovaujantis URC vidaus tvarkos taisyklių 25 punktu, užsieniečiams užimtumo veiklų planus ir grafikus sudaro PIIA, suderinusi su URC viršininku. Patikrinimo metu nustatyta, kad užimtumo veiklos planas metams ar trumpesniam laikotarpiui nebuvo patvirtintas, tačiau buvo sudarytas URC laikomų asmenų užimtumo tvarkaraštis.

Sulaikytų asmenų bendrabutyje 2025 m. patikrinimų metu buvo skelbiamas teikiamų paslaugų tvarkaraštis, kuriame nurodyta, kad biblioteka užsieniečiai gali naudotis pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais 14–15 val., maistą gamintis kiekvieną darbo dieną nuo 10–17 val., kiekvieną dieną nurodytomis valandomis žaisti stalo žaidimus arba sportuoti, kiekvieną dieną 15–16 val. lankytis sporto aikštelėje. Šiame bendrabutyje įrengta sporto salė, biblioteka, laisvalaikio kambarys. Šiose patalpose buvo laisvalaikiui praleisti reikalingo inventoriaus: treniruokliai ir kitas sporto inventorių, spaudos leidinių, kompiuteris, televizorius, stalo futbolas, biliardo stalas, minkštasuolių (13 pav.). Pažymėtina tai, kad patikrinimo metu šios palapos buvo užrakintos ir nenaudojamos, įskaitant biblioteką, kuri tvarkaraštyje nurodytu darbo laiku (penktadieniais nuo 14 iki 15 val.) taip pat buvo užrakinta. Kalbinti Sulaikytų užsieniečių bendrabutyje laikyti užsieniečiai apgailestavo, kad veiklos jiems itin trūksta.

2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu vienas kalbintų užsieniečių teigė nesuprantantis, dėl kokių priežasčių tvarkaraštyje nurodytu laiku jam nesudaryta galimybė naudotis laisvalaikio patalpa. Užsienietis ne kartą kreipėsi į pareigūnus prašydamas leisti jam patekti į šią patalpą ir užsiimti tvarkaraštyje numatyta veikla, tačiau šis prašymas būdavo atmetamas. Užsienietis apgailestavo, kad veiklos Sulaikytų asmenų bendrabutyje ir taip labai trūksta, tačiau net ir tos kelios tvarkaraštyje numatytos veiklos yra galimai nepagrįstai ribojamos. Patikrinimo metu užsieniečiui pasiteiravus pareigūno, kodėl jis negali patekti į šią patalpą, nors tam buvo numatytas laikas, pareigūnas paaiškino, kad šia patalpa naudojasi kitas užsienietis, joje kalbasi telefonu, todėl, siekiant užtikrinti privatumą, į ją kiti užsieniečiai neįleidžiami. Pastebėtina tai, kad tuo metu buvo laisvų kitų patalpų, kuriose būtų galima užtikrinti užsieniečio pokalbių telefonu konfidencialumą, kartu sudarant galimybes kitiems užsieniečiams užsiimti tvarkaraštyje numatytomis veiklomis.

2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu nustatyta, kad Užsieniečių priėmimo pastate įrengtose sulaikymo patalpose nebuvo laisvalaikio praleidimo priemonių, išskyrus viename iš dviejų tikrintų kambarių buvusį televizorių. Kalbinti užsieniečiai patvirtino, kad jokios veiklos jiems nėra organizuojamos, jiems nebuvo pasiūlyta atnešti knygų, stalo žaidimų ar kitų užimtumui skirtų priemonių.

16 pav. Sporto salė ir užimtumo kambarys Sulaikytų asmenų bendrabutyje

8.4. Vadovaujantis PIIA nuostatų 11.3 punktu, PIIA organizuoja lietuvių kalbos ir lietuvių kultūros pažinimo kursus suaugusiesiems laikino apgyvendinimo vietoje apgyvendintiems užsieniečiams. Kalbinta PPC darbuotoja informavo, kad nors 2025 m. buvo sudarytos kelios lietuvių kalbos pamokos lankančių užsieniečių grupės, nė vienas šių asmenų lietuvių kalbos kurso nebaigė, dauguma jų dalyvavo vos keliose pamokose ir prarado susidomėjimą. Ne visi

kalbinti Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje ir Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabutyje kalbinti užsieniečiai žinojo, kad prieglobsčio prašytojams yra sudaryta galimybė lankyti lietuvių kalbos pamokas, nors informacija apie šią galimybę buvo prieinama šių pastatų koridoriuose iškabintose informacinėse lentose. Pažymėtina tai, kad patikrinimo metu informacijos apie prieglobsčio prašytojams prieinamą lietuvių kalbos kursą nerasta Migrantų multifunkcinio centro A korpuso informacinėse lentose. Šiame korpuse kalbinti prieglobsčio prašytojai taip pat nežinojo apie šią galimybę.

8.5. PPC ir URC administracijos informavo, kad užsieniečių lankomumas užimtumo veiklose nėra žymimas, todėl informacijos apie jų aktyvumą organizuojamose veiklose nėra. Kalbinto PIIA darbuotojo teigimu, užsieniečiai paprastai nėra suinteresuoti kažką veikti, jiems niekas neįdomu, jie patys renkasi laiką leisti pasyviai.

Vis dėlto, kalbinti Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ savanoriai pažymėjo, kad užsieniečiai rodo didelį susidomėjimą jų organizuojamais užsiėmimais. Savanoriai reguliariai, kiekvieną darbo dieną, atvyksta susitikti tiek su PPC, tiek su URC laikomais užsieniečiais, veda įvairius užsiėmimus, pavyzdžiui, muzikos, filmų kūrimo, sporto, šokių užsiėmimus ir kt. Be to, užsieniečiams, kuriems leidžiama išvykti už PPC ribų, sudaroma galimybė lankytis Užsieniečių integracijos centre (Įkalnės g. 7, Pabradė), kuriame taip pat vyksta įvairūs užsiėmimai ir bendruomeniniai renginiai.

CPT yra atkreipęs dėmesį į tai, kad kuo ilgiau užsieniečiai yra laikomi tam skirtuose centruose, tuo įvairesnės turi būti jiems siūlomos veiklos.²⁷ Vis dėlto pažymėtina, kad visi patikrinimo metu kalbinti PPC ir URC laikomi užsieniečiai skundėsi, kad prasmingų veiklų jiems trūksta. Užsieniečiai pasakojo, kad bene vienintelė jiems kasdien prieinama veikla – buvimas lauke ir televizoriaus žiūrėjimas.

Pagal PPC socialinio darbuotojo pareigybės aprašymą, šie specialistai, be kita ko, organizuoja užsieniečių užimtumą, renginius užsieniečiams. Patikrinimo 2025 m. metu PPC dirbo 3 socialiniai darbuotojai ir 1 socialinis pedagogas, visos šios pareigybės buvo užimtose. Vis dėlto, kalbintų PPC socialinių darbuotojų teigimu, atsižvelgiant į jiems tenkantį darbo krūvį, numatyti žmogiškieji ištekliai nėra pakankami, kad jie turėtų laiko organizuoti papildomas užimtumo veiklas ir apgailestavo, kad ši funkcija, lyginant su kitomis, nėra prioritetinga.

²⁷ Europos komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (CPT), [Užsieniečiai, kuriems laisvė atimta pagal užsieniečių teisinę padėtį reglamentuojančius įstatymus](#), ištrauka iš Septintosios bendrosios ataskaitos, paskelbta 1998 m., [CPT/Inf (97) 10], 29 p.

2026 m. balandžio 27 d. duomenimis, PPC buvo įdarbinta papildoma socialinė darbuotoja, taip pat dar vienas socialinio darbuotojo etatas buvo laisvas ir vykdyta naujo darbuotojo paieška.

8.6. Apibendrinant šios ataskaitos 8.1–8.5 punktuose nurodytas aplinkybes pažymėtina, kad PPC ir URC laikomiems užsieniečiams formaliai yra sudaryta dienotvarkė ir numatytos tam tikros sporto, lietuvių kalbos mokymosi, religijos išpažinimo, maisto gaminimo ir kitos laisvalaikio veiklos, taip pat užtikrintas tam skirtos infrastruktūros prieinamumas. Vis dėlto nustatyta, kad veiklų pasiūla buvo ribota, nepakankamai įvairi ir nenuosekliai planuojama, nes nėra patvirtinto užimtumo veiklų plano, pasikliaujama nevyriausybinių organizacijų, paslaugas teikiančių savanoriškais pagrindais, pagalba. Taip pat nevykdyta užsieniečių dalyvavimo užimtumo veiklose stebėseną, o kalbinti užsieniečiai vieningai nurodė prasmingų veiklų trūkumą. Sulaikytų asmenų bendrabutyje pakabintame tvarkaraštyje nurodytu laiku užsieniečiui nesudaryta galimybė naudotis laisvalaikio patalpa. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, jog PPC ir URC neužtikrinamas pakankamas, individualius užsieniečių poreikius atitinkantis užimtumas.

9. Teisės į tinkamą maitinimą užtikrinimas

9.1. Pagal URC vidaus tvarkos taisyklių 28 punktą, užsieniečiams maitinimas organizuojamas Priėmimo sąlygų, kurias sulaikytiems užsieniečiams užtikrina Priėmimo ir integracijos agentūra, tvarkos aprašo²⁸(toliau – Priėmimo sąlygų aprašas), V skyriuje numatyta tvarka.

Vadovaujantis Priėmimo sąlygų aprašo 16 punktu, užsieniečiai gali pasirinkti vieną iš trijų maitinimo tipų – tradicinį, alternatyvų arba vegetarinį. Laikomo užsieniečio apklausos anketos (URC vidaus tvarkos taisyklių 1 priedas) 17 punkte užsieniečio prašoma pasirinkti vieną šių maitinimo tipų, pateikiant kiekvieno jų paaiškinimą: į tradicinio maitinimo tipą įtraukta kiauliena, jautiena, vištiena, žuvis; į alternatyvų – jautiena, vištiena, žuvis; į vegetarinį – žuvis. Šioje anketoje taip pat nurodyta, kad jei užsienietis turi sveikatos problemų, dėl kurių jam turi būti skirtas dietinis maitinimas, jis apie tai turi informuoti PIIA darbuotojus.

²⁸ Priėmimo sąlygų, kurias sulaikytiems užsieniečiams užtikrina Priėmimo ir integracijos agentūra, tvarkos aprašas, patvirtintas socialinės apsaugos ir darbo ministro ir vidaus reikalų ministro 2024 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. A1-935/1V-783 „Dėl Priėmimo sąlygų, kurias sulaikytiems užsieniečiams užtikrina Priėmimo ir integracijos agentūra, tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Užsieniečių pažeidžiamumo nustatymo tvarkos aprašo 26.2 papunktyje nustatyta, kad atsižvelgiant į pažeidžiamo asmens individualius poreikius, jam gali būti organizuojamas specialus maitinimas, jeigu asmuo negali pagaminti pats, arba jam turi būti taikoma speciali dieta, be kurios sutriktų jo sveikata.

PIIA direktoriaus įsakymu yra atnaujinamas ir tvirtinamas kiekvienos dienos maitinimo poreikis pagal užsieniečių pasirinktus maitinimo tipus. PIIA pateiktais duomenimis, PPC ir URC 2025 m. spalio 18–19 d. maitinimas buvo tiekiamas 184 užsieniečiams, iš jų alternatyvaus tipo maistu buvo maitinama 150 žmonių, tradicinio tipo maistu – 27 žmonės, vegetarinio tipo – 7 žmonės, o iš 2025 m. spalio 20 d. PPC ir URC laikomų 179 užsieniečių alternatyvaus tipo maistu buvo maitinami 146 žmonės, tradicinio tipo maistu – 26 žmonės, vegetarinio tipo – 7 žmonės. Taigi, šiuo laikotarpiu dauguma užsieniečių (daugiau kaip 80 proc.) rinkosi alternatyvaus tipo maitinimą, tai patvirtino ir valgyklos darbuotojos.

Nei kalbinti užsieniečiai, nei darbuotojai neįžvelgė poreikio numatyti papildomą maitinimo tipą, pagal kurį būtų tiekiamas maitinimas be mėsos, paukštienos ir žuvies arba tik augalinis maistas (be mėsos, paukštienos, žuvies, pieno produktų ir kiaušinių). Kalbintų darbuotojų teigimu, atsiradus tokiam poreikiui, būtų sprendžiamas klausimas dėl individualius poreikius atitinkančio maitinimo užtikrinimo.

Užsieniečiams sudaryta galimybė kreiptis dėl pageidaujamo maitinimo tiek raštu, tiek žodžiu. Valgyklos veiklos koordinatorės teigimu, jeigu užsienietis pageidauja pakeisti maitinimo tipą ar turi kitų nusiskundimų dėl maisto, išsakytą problemą stengiamasi spręsti nedelsiant. Pastebėtina tai, kad 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu Užsieniečių priėmimo pastate 3 paras laikyti naujai atvykę užsieniečiai informavo, kad jiems buvo patiektas patiekalas su kiauliena, neatsižvelgus į tai, kad jie yra musulmonai ir nesudarius galimybių pasirinkti jiems priimtina maitinimo tipą, nors informacija apie tokią galimybę laikymo patalpose buvo iškabinta.

17 pav. Informacija apie galimybę rinktis maitinimo tipą.

Užsieniečiai, kurie netoleruoja tam tikrų maisto produktų, turi alergijų ar jų mitybos poreikiai

yra nulemti sveikatos būklės, prašymus dėl dietinio maitinimo gali teikti PIIA, tačiau valgyklos veiklos koordinatore informavo, kad patikrinimų metu nebuvo nei vieno užsieniečio, kuriam tai būtų buvę aktualu. Vienas cukriniu diabetu sergantis užsienietis patikrinimo metu patikino, kad jis nepageidauja rinktis dietinio maitinimo, nes maitinasi pagal tradicinį valgiaraštį ir maistą ruošia pats.

9.2. Gyvenamųjų pastatų koridoriuose, ant Užsieniečių priėmimo pastate įrengtų gyvenamųjų patalpų durų vidinės pusės, buvo iškabinta informacija septyniomis kalbomis apie galimybę rinktis maitinimą pagal vieną iš trijų valgiaraščių tipų – tradicinį, alternatyvų ir vegetarinį. Siekiant užtikrinti, kad užsieniečiai būtų tinkamai informuoti apie galimas maitinimo alternatyvas, kiekvienas tipas iliustruotas paveikslėliais (17 pav.).

Pažymėtina, kad nei gyvenamuosiuose pastatuose, nei PPC valgykloje valgiaraštis (menu) nebuvo skelbiamas nei vieną iš 2025 m. vykdytų dviejų patikrinimų dienų, todėl užsieniečiai nežinojo, kas tą dieną bus tiekama pagal kiekvieną iš trijų maitinimo tipų (18 pav.). Atsakinga valgyklos darbuotoja apgailestavo, kad nors valgiaraščiai yra prieinami trimis kalbomis (lietuvių, anglų ir rusų), tačiau dėl intensyvaus darbo krūvio darbuotojai ne visada spėja juos atspausdinti ir paskelbti valgyklos skelbimų lentoje. Vieną šių patikrinimo dienų pakalbintas maistą valgykloje atsiėmęs užsienietis negalėjo atsakyti, koks apkepas yra įdėtas į jam skirtą lėkštę, nes iš išvaizdos ir kvapo patiekalo sudėtis nebuvo aiški. Taigi, dėl informacijos apie tiekiamą maistą trūkumo užsieniečiai negali tinkamai įvertinti, kas jiems patiekama. 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu aktualus valgiaraštis buvo pakalbintas ir prieinamas trimis kalbomis (lietuvių, anglų ir rusų).

18 pav. Skelbimų lenta valgykloje užsieniečių maitinimo laiku 2025 m. vykdytų patikrinimų metu

9.3. Kai kurie kalbinti užsieniečiai skundėsi, kad valgykloje tiekiamas maistas, jų nuomone, yra nevalgomas, prėskas ir pavandenijęs. PPC valgyklos veiklos koordinatore informavo, kad užsieniečiai maitinami pagal dietologės sudarytus valgiaraščius vietoje pagamintu maistu. Ši darbuotoja paaiškino, kad sudarydama valgiaraščius dietologė siekė užtikrinti, kad užsieniečiai būtų maitinami sveikatai palankiu maistu, todėl patiekaluose buvo sumažintas cukraus ir druskos

kiekis, atsisakyta sveikatai nepalankių priedų. Tai turėjo įtakos patiekalų skonio savybėms ir ypač galėjo paveikti tuos užsieniečius, kurie yra pratę valgyti riebesnį, sūresnį, itin aštrų ar saldų maistą.

Patikrinimų dienomis PPC valgykloje tiekiamas maistas atrodė šviežias, neskleidė nejprasto ar sugedusiam maistui būdingo kvapo, paragauto patiekalo skonis taip pat nesukėlė įtarimų. Virtuvės, valgyklos ir maisto sandėliukų patalpos atrodė švarios, virtuvės personalas dėvėjo galvos apdangalus ir tinkamą aprangą, nepastebėta produktų, ant kurių pakuočių būtų nurodytas jau suėjęs tinkamumo vartoti terminas (su žyma „tinka vartoti iki“). PIIA ir URC administracijos informavo, kad Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba 2024–2025 m. patikrinimo PPC valgykloje nebuvo atlikusi, todėl nėra nustatyta, ar tiekiamas maistas ir geriamas vanduo atitinka privalomus maisto kokybės, saugos ir tvarkymo reikalavimus.

9.4. Patikrinimų metu kai kurie užsieniečiai vyrai skundėsi, jų nuomone, per mažomis porcijomis.

Pagal Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 11 straipsnį, valstybės, šio pakto šalys, pripažįsta kiekvieno teisę į pakankamą savo ir savo šeimos gyvenimo lygį, įskaitant teisę turėti pakankamai maisto, ir imasi reikiamų priemonių, kad būtų užtikrintas šios teisės įgyvendinimas.

Priėmimo sąlygų aprašo 15 punkte numatyta, kad organizuodama sulaikytų užsieniečių maitinimą PIIA vadovaujasi Rekomenduojamomis paros maistinių medžiagų ir energijos normomis²⁹.

Pagal minėtų normų 6 punktą, rekomenduojamos paros energijos normos suaugusiems nustatytos atsižvelgiant į asmens lytį, amžių ir fizinio aktyvumo koeficientą. Rekomenduojamos paros energijos normos svyruoja nuo 1 690 kcal (asmenims sukausiems 65 m. ir daugiau, kurių fizinis aktyvumo koeficientas atitinka labai mažo intensyvumo fizinį aktyvumą) iki 2 780 kcal (19–34 m. amžiaus asmenims, kurių fizinis aktyvumo koeficientas atitinka didelio intensyvumo fizinį aktyvumą) moterims ir 2 030 kcal (asmenims sukausiems 65 m. ir daugiau, kurių fizinis aktyvumo koeficientas atitinka labai mažo intensyvumo fizinį aktyvumą) iki 3 500 kcal vyrams (19–34 m. asmenims, kurių fizinis aktyvumo koeficientas

²⁹ Rekomenduojamos paros maistinių medžiagų ir energijos normos, patvirtintos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. 510 „Dėl Rekomenduojamų paros maistinių medžiagų ir energijos normų patvirtinimo“.

atitinka didelio intensyvumo fizinį aktyvumą).

Įvertinus PPC valgyklos darbuotojų pateiktus dietologo sudarytus 4 savaitių valgiaraščius nustatyta, kad vidutinė valgykloje tiekiamo maitinimo pagal bet kurį iš trijų maitinimo tipų paros energetinė vertė suaugusiam žmogui siekia apie 2 400–2 500 kcal, vaikams papildomai tiekiami pavakariai, kurių energetinė vertė siekia 242 kcal.

Patikrinimo metu nustatyta, kad, kaip ir numatyta Priėmimo sąlygų aprašo 14 punkte, PPC užtikrina nemokamą pilnamečių užsieniečių maitinimą 3 kartus per parą, o nepilnamečių užsieniečių – 4 kartus per parą.

PPC administracijos pateiktais duomenimis, 2025 m. spalio 22 d., daugumos PPC ir URC laikytų užsieniečių amžius nesiekė 35 metų. Pažymėtina, kad dėl užimtumo veiklų trūkumo (plačiau žr. šios ataskaitos 8 p.) daugelio PPC ir URC laikytų užsieniečių fizinis aktyvumas galimai nesiekė vidutinio ar didelio aktyvumo lygio ir greičiausiai prilygintinas mažam ar labai mažam. Vadovaujantis Rekomenduojamų paros maistinių medžiagų ir energijos normomis, 19–34 m. amžiaus vyro, kurio fizinis aktyvumas yra mažas, paros energijos norma neturėtų būti mažesnė nei 2 800 kcal, o esant labai mažam aktyvumui – 2 450 kcal.

Pažymėtina, kad patikrinimo metu buvo užsieniečių, kurie teigė reguliariai (3 kartus ir dažniau) besilankantys sporto salėje, taip pat einantys pasivaikščioti ar į sporto aikštę dienvakareje numatytu laiku, todėl jų fizinio aktyvumo intensyvumas gali siekti vidutinį. Tokiu atveju 19–34 m. amžiaus vyro paros energijos norma neturėtų būti mažesnė nei 3 150 kcal.

Atsižvelgiant į tai, kad PPC valgykloje tiekiamo maitinimo vidutinė paros energetinė vertė siekia apie 2 400–2 500 kcal, darytina išvada, jog ji gali būti laikoma pakankama tik tuo atveju, kai 19–34 m. amžiaus vyro fizinis aktyvumas yra labai mažas. Tačiau jei to paties amžiaus vyro fizinis aktyvumas yra mažo, vidutinio ar didelio intensyvumo, PPC valgykloje siūlomas paros energijos kiekis neatitiktų Rekomenduojamose paros maistinių medžiagų ir energijos normose nustatytų rodiklių ir galėtų būti nepakankamas tokio asmens organizmo poreikiams patenkinti. Tai iš dalies pagrindžia kai kurių užsieniečių skundus dėl per mažų patiekalų porcijų.

Pažymėtina, jog PPC pateiktuose valgiaraščiuose nurodyta vidutinė paros energetinė vertė atitinka visų amžiaus grupių moterų poreikius tais atvejais, kai jų fizinis aktyvumo lygis yra vidutinis ar žemesnis. Tačiau, vadovaujantis minėtomis normomis, PPC valgykloje tiekiamo maitinimo vidutinė paros energetinė vertė neatitiktų 19–64 m. amžiaus moterims, kurių fizinis aktyvumas yra didelio intensyvumo, rekomenduojamų paros energijos normų (2 620–

2 780 kcal), todėl siūlomas kaloringumas galėtų būtų laikytinas nepakankamu.

9.5. Kalbintų PPC darbuotojų teigimu, užsieniečiai turi teisę už savo lėšas įsigyti maisto produktų ir kitų būtiniausių daiktų savo poreikiams. Kiekviename gyvenamajame pastate, išskyrus Užsieniečių priėmimo pastatą, buvo užsieniečiams prieinamos virtuvėlės (19 pav.). Vis dėlto, kai kurie kalbinti užsieniečiai apgailestavo, kad jomis naudojasi itin retai, nes neturi pakankamai lėšų įsigyti maisto produktų, kiti skundėsi, kad kartais pritrūksta įrankių ir indų gaminti. Dauguma patikrinimo metu užsieniečiams skirtų šaldytuvų buvo visiškai arba beveik visiškai tušti. Pažymėtina ir tai, kad kalbintų Sulaikytų užsieniečių bendrabutyje laikytų asmenų teigimu, šio bendrabučio I aukšte įrengta virtuvėle jie turi galimybę naudotis vos kelis kartus per savaitę, t. y. rečiau, nei nurodyta jiems teikiamų paslaugų tvarkaraštyje (kiekvieną darbo dieną nuo 10 iki 17 val.).

19 pav. Virtuvėlės Migrantų multifunkcinio centro A korpuse, Pažeidžiamų asmenų bendrabutyje

Pažymėtina tai, kad ne visose virtuvėlėse buvo veikiantys elektriniai virdukliai, trūko indų, įrankių maistui gaminti, buvo ir susidėvėjusių įrankių, pjaustymo lentelės buvo nusidėvėjusios, sulinkusios ir dėl itin ilgo naudojimo nebehigieniškos. Migrantų multifunkcinio centro A korpuso 3 ir 4 aukštuose trūko net gerti skirtų puodelių ir gaminti skirtų puodų, todėl šiuose aukštuose apgyvendinti užsieniečiai maistą gamina ir gėrimus plikė bei juos vartoja naudodamiesi konservuotų produktų skardinėmis, likusiomis suvartojus jiems skirtus maisto daivinius (20 pav.). Ši situacija kelia susirūpinimą dėl pagarbos žmogaus orumui nepaisymo, taip pat dėl galimų neigiamų pasekmių asmenų sveikatai dėl tinkamų higienos sąlygų ir maistui ruošti bei vartoti tinkamų indų bei priemonių neužtikrinimo.

20 pav. priemonės maistui ruošti ir vartoti Migrantų multifunkcinio centro A korpuse

PPC darbuotojų teigimu, užsieniečiai virtuvėlių reikmenis išsineša ir laiko savo kambariuose. Valgyklos darbuotojai atkreipė dėmesį ir į tai, kad dažnai pasigenda šaukštų, kuriuos užsieniečiai taip pat išsineša su savimi. Ši situacija gali reikšti maisto gaminimo ir valgymo įrankių bei indų trūkumą gyvenamuosiuose pastatuose ir poreikį užsieniečiams jų suteikti daugiau. Pastebėtina ir tai, kad 2026 m. balandžio 27 d. vykdyto patikrinimo metu užsieniečiams buvo draudžiama iš valgyklos išsinešti nesuvartotą jiems patiektą maistą. Darbuotojų teigimu, toks sprendimas priimtas atsižvelgus į tai, kad užsieniečiai laiko maisto produktus savo gyvenamosiose patalpose ir jie greitai genda, o tai nesuderinama su tinkama higiena, kelia apsinuodijimų riziką. Kaip minėta anksčiau ir 2026 m. atlikto patikrinimo metu dauguma gyvenamuosiuose pastatuose buvusių šaldytuvų buvo tušti, nors ir veikiantys, o kai kurie jų buvo pustuščiai.

9.6. Įgyvendinant Europos Sąjungos finansuojamo projekto „Priėmimo sąlygų gerinimas“ veiklą „Tikslinės grupės asmenų gyvenimo sąlygų gerinimas“, kiekvienam naujai atvykusiam užsieniečiui išduodami maisto produktų daviniai, kuriuos sudaro konservai, alyvuogės, sultys, greitai paruošiami dribsniai ir makaronai, duonos lazdelės, arbata, medus, cukrus, džiovintos uogos ir riešutai ir kt. Informacinėse lentose buvo skelbiama informacija apie tai, kad užsieniečiams priklauso po vieną maisto produktų davinį per mėnesį, PPC darbuotoja patikino, kad jie išduodami kiekvieną mėnesį. Vis dėlto, kai kurių kalbintų užsieniečių, PPC laikomų ilgiau nei mėnesį, teigimu, tokius davinius jie yra gavę tik kartą, t. y. kai atvyko į PPC.

9.7. Apibendrinant ataskaitos 9.1–9.6 papunkčiuose nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad maitinimas PPC ir URC laikomiems užsieniečiams iš esmės organizuojamas tinkamai,

tačiau nustatyti taisytini trūkumai. Jie susiję su tuo, kad naujai atvykusiems užsieniečiams nesudaryta galimybė pasirinkti maitinimo tipą nedelsiant, užsieniečiai nesupažindinami su aktualiais valgiaraščiais, sudarant juos neatsižvelgiama į didesnių nei 2 500 kcal paros energijos normų poreikį, kurį gali nulemti asmens amžius, lytis ir fizinio aktyvumo lygis. Taip pat gyvenamuosiuose pastatuose įrengtose virtuvėlėse trūko maistui gaminti ir valgyti skirtų įrankių ir indų, dalis inventoriaus buvo susidėvėjusi, ne visose virtuvėlėse buvo elektros virdulių, puodelių.

10. Bendravimo su išorės pasauliu užtikrinimas

10.1. Dėl sulaikytų užsieniečių galimybių naudotis mobiliaisiais įrenginiais

Grąžinimo direktyvos 16 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad sulaikytiems trečiosios šalies piliečiams paprašius, jiems suteikiama galimybė per pagrįstą laikotarpį susisiekti su teisiniais atstovais, šeimos nariais ir kompetentingomis konsulinėmis įstaigomis.

Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų aprašo X skyrius (44-46 punktai) reglamentuoja sulaikytų užsieniečių naudojimosi mobiliojo ryšio įrenginiais tvarką. Šiame skyriuje numatyta, kad užsieniečiai kas antrą dieną URC vidaus tvarkos taisyklėse nustatytu metu³⁰ vieną kartą ne ilgiau kaip 1 valandą gali pasinaudoti asmeniniu mobiliojo ryšio įrenginiu. Jei užsienietis neturi asmeninio mobiliojo ryšio įrenginio, jam sudaroma galimybė pasinaudoti URC esančiu nevyriausybinių organizacijų suteiktu naudoti URC mobiliojo ryšio įrenginiu. Pabradėje tokį telefoną yra suteikusi nevyriausybė organizacija Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija. Pažymėtina, kad apraše yra įtvirtinta, jog, įvertinęs ketinančių pasinaudoti asmeniniu mobiliojo ryšio įrenginiu užsieniečių skaičių, URC darbuotojų dienos krūvį ir kitas objektyvias aplinkybes, URC viršininkas gali leisti pasinaudoti šiais įrenginiais dažniau, jei užsienietis pagrindžia papildomo naudojimosi asmeniniu mobiliojo ryšio įrenginiu poreikį.

Informacija apie galimybę pasinaudoti telefonu užsieniečiams buvo pateikta 13 užsienio kalbų: anglų, arabų, azerų, baltarusių, dari, hindi, ispanų, kurmandžių, prancūzų, puštūnų, rusų, tadžikų, ukrainiečių. Ji buvo išdėstyta URC apgyvendintiems užsieniečiams skirtame

³⁰ Pastebėtina, kad Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro vidaus tvarkos taisyklėse, patvirtintose Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vado 2018 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 4-143 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centro vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“, toks laikas nėra nustatytas.

informaciniame dokumente, taip pat Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų apraše ir jį nukreipiančiose URC Vidaus tvarkos taisyklėse.

Sulaikytų moterų bendrabutyje apgyvendintiems užsieniečiams URC informacijos dokumento kopijos lietuvių, anglų, rusų, prancūzų, arabų, kurmandžių, farsi / dari ir puštūnų kalbomis buvo padėtos ant 1 aukšte šalia skelbimų lentos esančio stalo. Poilsio kambaryje taip pat buvo iškabintas keliomis kalbomis parengtas skelbimas apie galimybes susisiekti su artimaisiais – nurodoma, kad savo ryšio priemonių neturintiems užsieniečiams būtina pateikti prašymą URC viršininkui, ir tokiu atveju jiems bus suteikta galimybė paskambinti. Moterų bendrabučio 1 aukšte ant prie skelbimų lentos esančio stalo taip pat buvo padėta keletas prašymų formų anglų ir rusų kalbomis. Pažymėtina, kad nei skelbimų lentoje, nei viešai prieinamose vietose nebuvo pateikta aiški informacija apie mobiliojo ryšio priemonių naudojimo tvarką ir galimybę prašyti jomis naudotis dažniau.

Kalbintos užsienietės nurodė nesuprantančios, kodėl negali turėti savo mobiliųjų telefonų, kada ir kiek laiko joms leidžiama jais naudotis. Pasak VSAT pareigūnų, jie su sulaikytomis užsienietėmis bendravo anglų kalba ir jos, pareigūnų teigimu, susikalbėti pakako. Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams stebint, VSAT pareigūnai poilsio kambaryje atnešė ir įjungė maršrutizatorių ir padalino užsienietėms jų telefonus. Sulaikytų užsieniečių mobiliojo ryšio įrenginių naudojimo faktas fiksuojamas žurnale, nurodant asmens vardą, pavardę, skambinimo laiką ir trukmę, ar asmuo naudojasi savo ar Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos telefonu. Naudojimosi faktas patvirtinamas užsieniečio ir už tai atsakingo VSAT pareigūno parašais.

Kalbinti sulaikyti vyrai žinojo apie galimybę kas antrą dieną po 1 valandą pasinaudoti telefonu ir teigė, kad jiems ši teisė yra užtikrinama. Taip pat buvo asmenų, kurie naudojosi Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos telefonu, nes neturėjo savo. Vis dėlto kalbinti asmenys teigė, kad pareigūnai paprastai ateina telefono paimti dar nepraėjus valandai (5–10 minučių anksčiau) ir niekada neleidžia juo naudotis ilgiau. Jie taip pat pažymėjo, kad 1 valandos kas antrą dieną jiems nepakanka, nes per šį laiką jie turi susisiekti su artimaisiais, advokatais, bandyti išsiversti teisinius dokumentus, kurie dažniausiai įteikiami lietuvių kalba. Be to, nelieka laiko sužinoti, kas vyksta pasaulyje, jų kilmės valstybėje, Lietuvoje ir pan.

2026 m. balandžio 27 d. Sulaikytų užsieniečių bendrabutyje buvo kalbinti keli asmenys, kurie nurodė neturintys savo asmeninių telefonų, todėl jau kurį laiką negalintys susisiekti su artimaisiais. Informacija apie galimybę pasinaudoti Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos telefonu jiems nebuvo suteikta.

Pažymėtina, kad imigracinis sulaikymas yra administracinio, o ne baudžiamojo pobūdžio, t. y., asmens sulaikymo tikslas nėra jo baudimas. Priėmimo sąlygų direktyvos 8 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas baigtinis prieglobsčio prašytojų sulaikymo pagrindų sąrašas, o Grąžinimo direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje trečiosios šalies piliečių, kuriems taikoma grąžinimo tvarka, sulaikymo pagrindų sąrašas. Nė vienas šių sulaikymo pagrindų nenumato galimybės sulaikyti prieglobsčio prašytoją ar trečiosios šalies pilietį, siekiant apriboti kitas jo pagrindines teises ir laisves nei judėjimo laisvę.

10.2. Dėl sulaikytų užsieniečių galimybių susitikti su tarptautinių ir nevyriausybinių organizacijų atstovais

Grąžinimo direktyvos 16 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta sulaikytų užsieniečių teisė susitikti su tarptautinių ir nacionalinių organizacijų atstovais – numatyta, kad kompetentingoms nacionalinėms, tarptautinėms ir nevyriausybiniams organizacijoms bei įstaigoms turi būti sudaryta galimybė apsilankyti sulaikymo centruose, kuriuose laikomi sulaikyti trečiųjų šalių piliečiai. Be to, šio straipsnio 5 dalyje nustatyta pareiga sistemingai informuoti sulaikytus trečiųjų šalių piliečius apie jų teisę susisiekti su šiomis organizacijomis.

UTPĮ 3 straipsnio 5 dalis 2024 m. buvo papildyta 1¹ punktu³¹, numatant neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantiems užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, teisę, jiems gyvenant laikino apgyvendinimo vietose, susisiekti ir (ar) susitikti su Lietuvos Respublikos nevyriausybinių ar tarptautinių organizacijų atstovais. Įtvirtinant šią nuostatą taip pat nustatyta, kad ši teisė sulaikytiems teismo sprendimu užsieniečiams užtikrinama vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka. Ši tvarka įtvirtinta Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų aprašo IX skyriuje, kuriame numatyta, kad URC užsieniečių susitikimai su visuomeninės ar nevyriausybines organizacijos atstovais vyksta šios organizacijos ir VSAT pasirašytos sutarties nustatyta tvarka. Be to, URC viršininko atsisakymas leisti susitikti visuomeninės, nevyriausybines organizacijos atstovui su užsieniečiu privalo būti motyvuotas.

Iš VSAT pateiktos informacijos matyti, kad patikrinimų metu sutartys buvo pasirašytos: 1) bendrai su Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro (toliau – UNHCR) regioniniu

³¹ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 2, 3, 4, 5, 11, 21, 22-1, 26, 28, 32, 44, 58, 62, 67, 71, 79, 85, 94, 99, 100, 101, 102, 103-1, 104, 105-2, 105-3, 105-4, 106-1, 108, 113, 114, 115, 115-1, 118, 123, 125, 127, 140-2, 140-8, 140-9, 140-13, 140-18, 140-21, 140-28 straipsnių ir priedo pakeitimo, 140-16, 140-19 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas

biuru Baltijos ir Šiaurės šalims ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija³²; 2) su Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija³³; 3) su Tarptautine migracijos organizacija (toliau – TMO) ir 4) su Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“³⁴.

Pažymėtina, kad bendra sutartis su UNHCR regioniniu biuru Baltijos ir Šiaurės šalims ir Raudonojo Kryžiaus draugija buvo pasirašyta 2010 m. ir nuo to laiko nebuvo keičiama. Joje bendradarbiavimas tarp VSAT ir minėtų organizacijų numatytas tik klausimais, susijusiais su prieglobsčio prašytojais.

Bendradarbiavimas su TMO numatytas tik teikiant užsieniečiams savanoriško grąžinimo paslaugas.

Sutartyje su Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ numatyta, kad tikslinė projekto grupė yra prieglobsčio prašytojai. Pagrindinės projekto veiklos: 1) materialinių priėmimo sąlygų gerinimas aprūpinant maistu, būtiniaisiais drabužiais, avalyne; 2) asmens ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugos bei gydytojų paskirti medikamentai; 3) informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas, atstovavimas ir kita socialinė pagalba; 4) teisinės konsultacijos, susijusios su priėmimo ir prieglobsčio procedūromis; 5) savanorių pritraukimas ir koordinavimas; 6) sociokultūrinių ir socialinių įgūdžių ugdymas, mėgstamų užsiėmimų organizavimas. Pagal sutarties nuostatas Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ atstovai teisinės konsultacijas teikia tik prieglobsčio prašytojams.³⁵

Sutarties su Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija preambulėje numatyta bendradarbiauti teikiant pagalbą pažeidžiamiems užsieniečiams Lietuvoje, siekiant užtikrinti jų orumo ir teisių apsaugą ir sudarant galimybes Raudonojo Kryžiaus draugijai dalyvauti teikiant jiems psichologinę, socialinę, teisinę ir kitokią pagalbą, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso. Vis dėlto toliau sutartyje sukonkretinant teikiamas paslaugas, numatyta, kad, nepaisant užsieniečių teisinio statuso, teikiamos visos preambulėje nurodytos paslaugos, išskyrus teisines,

³² Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro regioninio biuro Baltijos ir Šiaurės šalims ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugijos tarpusavio supratimo memorandumas dėl tarpusavio bendradarbiavimo sprendžiant klausimus, susijusius su prieglobsčio prašytojais (asmenimis, kurie priskirti JTVPK mandatui), 2010 m. birželio 2 d. Nr. 8-65.

³³ Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Draugijos bendradarbiavimo susitarimas, 2020 m. birželio 10 d. Nr. 8-30.

³⁴ Sutartis tarp Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Tarptautinės migracijos organizacijos dėl bendradarbiavimo teikiant savanoriško grąžinimo pagalbą trečiųjų šalių piliečiams, 2015 m. gegužės 29 d. Nr. 8-15.

³⁵ Pokalbis telefonu su Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“ atstovu 2025 m. gruodžio 15 d.

kurios aiškiai numatytos tik prieglobsčio prašytojams.

Taigi pagal patikrinimų metu VSAT sudarytas sutartis su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurioms leidžiama teikti paslaugas sulaikytiems užsieniečiams, teisinės paslaugas leidžiama teikti išskirtinai tik prieglobsčio prašytojams.

Ne vienas kalbintas sulaikytas užsienietis, kuris nėra prieglobsčio prašytojas, turėjo klausimų dėl jų teisinio statuso, priimtų sprendimų turinio, teiravosi, kodėl jiems skirtas sulaikymas, o ne alternatyva sulaikymui, dėl galimybių skųsti sprendimus ir pan. Jie nurodė, kad nėra bendravę su UNHCR darbuotojais ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos teisininkais. URC administracija taip pat pabrėžė, kad šių organizacijų atstovai neturi galimybių bendrauti su užsieniečiais, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, nes tai nėra numatyta su šiomis organizacijomis pasirašytose sutartyse.

Atsižvelgiant į Gražinimo direktyvos 16 straipsnio nuostatas ir UTPĮ 3 straipsnio 5 dalies 1¹ punkte įtvirtintą teisę užsieniečiams susisiekti ir (ar) susitikti su nacionalinių nevyriausybinių ar tarptautinių organizacijų atstovais, keltinas klausimas, kodėl užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, užkertamas kelias gauti nemokamas teisinės paslaugas, net jei organizacijų galimybės ir pajėgumai tai leistų, o poreikis gauti tokias paslaugas yra didelis.

10.3. Dėl užsieniečių, kurie nėra sulaikyti, galimybių bendrauti su išore

Dauguma Užsieniečių priėmimo pastate izoliuojamų asmenų turėjo telefonus ir galėjo jais naudotis, tačiau buvo kalbinti keli asmenys, kurie nurodė neturintys telefonų, nes juos pametė dar prieš atvykstant į centrą. Asmenys nurodė, kad dėl šios priežasties 4-5 dienas jie negalėjo susisiekti su artimaisiais, informuoti jų apie savo buvimo vietą. Asmenys nurodė nebuvę supažindinti, kad turi galimybę paprašyti pasinaudoti PPC ir URC esančiu Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos telefonu. Taip pat Užsieniečių priėmimo pastate niekur nebuvo iškabinta informacija apie galimybę pasinaudoti Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos telefonu.

Dauguma PPC apgyvendintų asmenų turėjo asmeninius telefonus ir galimybę susisiekti su artimaisiais, nes PPC patalpose yra prieinamas bevielis internetas. Vis dėlto PPC buvo apgyvendinti ir keli asmenys iš Eritrėjos, kuriems susisiekti su artimaisiais buvo itin problematiška dėl labai ribotos ir tik nedidelei daliai visuomenės prieinamos interneto prieigos šioje šalyje. Pasak vieno asmens, jis palaiko ryšį su giminaičiu, gyvenančiu kitoje Europos valstybėje, kuris savo ruožtu susisiekia su PPC apgyvendinto asmens artimaisiais Eritrėjoje, tačiau

tiesioginio bendravimo su artimaisiais nebuvo. PPC esančiu Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos telefonu užsieniečiai su artimaisiais gali taip pat galėjo susisiekti tik internetu. Ši draugija galėtų padėti užsieniečiams susisiekti su artimaisiais telefono ryšiu per Šeimos ryšių atkūrimo programą, tačiau kalbinti asmenys iš Eritrėjos apie šią galimybę nežinojo.

Kaip minėta ataskaitos 1 punkte, lapkričio 7 d. patikrinimo metu Migrantų multifunkcinio centro A korpuso 1 aukšte buvo apgyvendinta grupė asmenų, prieš kuriuos pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl įtarimo padarius nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso 291 straipsnio 1 dalyje (neteisėtas valstybės sienos perėjimas). Dėl tyrimo iš šių asmenų buvo paimti asmeniniai telefonai, todėl jiems buvo sudėtinga palaikyti ryšius su artimaisiais. Grupėje vienas asmuo turėjo antrą telefoną, todėl kiti nurodė, kad prireikus susisiekti su artimaisiais jį pasiskolina, tačiau negali to daryti labai dažnai. Taip pat jie buvo užsirašę tik kelis telefono numerius, todėl galimybės susisiekti su visais pageidaujamais asmenimis. Pasak kalbintųjų, tyrėjai telefonus žadėjo gražinti per savaitę, tačiau patikrinimo metu asmenys prieigos prie savo telefonų neturėjo ilgiau nei dvi savaites.

PPC gyvenamuosiuose pastatuose apgyvendintiems asmenims galimybė susitikti su Lietuvos Respublikos nevyriausybinų ar tarptautinių organizacijų atstovais nėra ribojama, nepriklausomai nuo užsieniečių teisinio statuso.

Apibendrinant ataskaitos 10 punkte nurodytas aplinkybes, konstatuotina, kad asmenų, kurie nėra sulaikyti, teisė palaikyti ryšius su išore iš esmės buvo užtikrinama, o sulaikytiems užsieniečiams ši teisė buvo užtikrinama tik iš dalies. Be to, sulaikytiems užsieniečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, buvo ribojama galimybė susitikti su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios teikia teisinės paslaugas.

11. Laisvės išpažinti savo religiją ar tikėjimą užtikrinimas

Pagal Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 18 straipsnį, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 9 straipsnį ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 10 straipsnį, kiekvienas asmuo turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti ar pasirinkti religiją arba tikėjimą savo nuožiūra ir laisvę vienam ar kartu su kitais, viešai ar privačiai išpažinti savo religiją ar tikėjimą laikant pamaldas, atliekant tikėjimo apeigas ir mokant jo. Niekas neturi patirti prievartos, kuri varžytų jo laisvę turėti arba pasirinkti religiją ar tikėjimą savo nuožiūra.

Sulaikytų užsieniečių laikymo sąlygų apraše yra įtvirtinta užsieniečių teisė atlikti religines apeigas, jeigu tai netrukdo darbuotojams vykdyti jiems pavestų funkcijų ir nepažeidžia kitų laikomų užsieniečių teisių (14.10 p.). Užsieniečių apgyvendinimo laikino apgyvendinimo vietoje sąlygų bei tvarkos ir laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietų tvarkos aprašo³⁶, kuris, be kita ko, nustato PIIA apgyvendintų užsieniečių teises ir pareigas, 15.9 punkte taip pat numatyta, kad užsieniečiai turi teisę atlikti religines apeigas, jeigu tai netrukdo kitiems asmenims ir nepažeidžia kitų asmenų teisių ir Vidaus tvarkos taisyklių.

URC patalpose kalbinti sulaikyti krikščionybę ir islamą išpažįstantys asmenys. Krikščionys katalikai teigė, kad jokių nusiskundimų dėl laisvės išpažinti savo religiją neturėjo. Islamą išpažįstantys asmenys iš pradžių taip pat teigė nusiskundimų neturintys. Jie minėjo, kad penktadieniais pageidaujantys asmenys pareigūnų yra palydimi į Sulaikytų asmenų bendrabučio 1 aukšto užimtumo kambarį, kuriame vyksta bendruomeninė penktadienio malda. Vis dėlto, paklausus islamą išpažįstančių asmenų apie tai, kokias galimybes jie turi praktikuoti savo religiją kitomis dienomis, keli jų nurodė, kad meldžiasi savo kambariuose, naudodami pagalves ar užklotų užvalkalus. Keletas sulaikytų asmenų turėjo savo asmeninius maldos kilimėlius. URC sulaikytų asmenų bendrabučio II ir III aukštų bendrose laisvalaikiiui skirtose patalpose, kuriomis kai kurie sulaikyti musulmonai naudojami religinėms apeigoms, bendrų maldos kilimėlių nebuvo. Šiose patalpose nebuvo ir religinių knygų. Vienas kalbintų musulmonų, kurio gimtoji kalba yra arabų, nurodė Koraną skolinęsis iš kito sulaikyto užsieniečio. Pastebėtina, kad URC 1 a. bibliotekoje yra keletas Korano egzempliorių arabų kalba, tačiau kalbintas pareigūnas nurodė, kad užsieniečiai, pageidaujantys gauti knygų iš bibliotekos, turi patys kreiptis į pareigūnus ar kitus darbuotojus ir pasakyti, kad pageidauja skaityti ir jiems tokia galimybė būtų sudaroma.

Kalbinti sulaikyti musulmonai taip pat nurodė, kad jiems sunku susiorientuoti, kur yra *kibla* (arab. kryptis) – kryptis į musulmonams šventą Kaabos šventyklą Mekoje, Saudo Arabijoje, į kurią musulmonai turi atsigręžti melddamiesi. Patalpose, skirtose ar naudojamose maldai, ši kryptis nebuvo pažymėta. Kryptį galima nustatyti internetu, naudojant programėlę, tačiau, kaip nurodyta ataskaitos 10 punkte, sulaikyti užsieniečiai telefonu turi galimybę naudotis tik vieną valandą kas antrą dieną ir ją stengiasi išnaudoti bendravimui su artimaisiais, teismų nutarčių, kitų institucijų sprendimų vertimui, susisiekti su teisininkais ir panašioms poreikiams.

³⁶ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2025 m. sausio 3 d. įsakymas Nr. A1-2 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ įgyvendinimo“.

Kiekviename Migrantų multifunkcinio centro A korpuso aukšte buvo visų religijų atstovams skirti maldos kambarėliai, tačiau ne visur jie buvo prieinami. Pavyzdžiui, lapkričio 7 d. patikrinimo metu A korpuso 4 aukšte, kuriame to patikrinimo metu buvo apgyvendintos moterys, kurioms buvo ribojama judėjimo laisvė, maldos kambarys buvo užrakintas. Kalbintos užsienietės taip pat nežinojo, kad jų aukšte yra maldos kambarys. Katalikybę išpažįstanti užsienietė nurodė, kad jai trūksta patalpos, kur galėtų pabūti viena ir pasimelsti. 2026 m. balandžio 27 d. vykusio patikrinimo metu maldos kambariai buvo užrakinti Migrantų multifunkcinio centro A korpuso 1 ir 4 aukštuose.

A korpuso 2 ir 3 aukštuose ant maldos kambarių durų buvo nurodyta kambario paskirtis tik lietuvių kalba. Per spalio 20 d. ir lapkričio 7 d. patikrinimus šiuose maldos kambariuose nebuvo bendram naudojimui skirtų kilimėlių, kai kur ant žemės buvo patiesta patalynė, turistiniai kilimėliai. Per 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimą 3 aukšto maldos kambarys buvo naudojamas džiovinoti drabužius, 2 aukšto maldos kambaryje buvo patiestas musulmonams maldos kryptį rodantis kilimėlis, taip pat paklodės, ant sienų – kalendorius su jau praėjusio Ramadano mėnesio maldų laikais, taip pat balandžio mėnesio maldų laikais, plakatai su islamiškais užrašais, kambaryje taip pat buvo religinių knygų.

Maldos kambariuose taip pat nebuvo pažymėta musulmonams aktuali meldimosi kryptis (*kibla*), tačiau, kaip nurodyta šios ataskaitos 10 punkte, dauguma PIIA patalpose apgyvendintų asmenų turėjo galimybę be apribojimų naudotis asmeniniais telefonais ir prisijungti prie interneto, todėl šią kryptį galėjo nustatyti.

Tiek PIIA, tiek URC patalpose, buvo viešai iškabinti musulmonams aktualūs mėnesio maldos laikai, tačiau dviejų patikrinimų metu šis kalendorius mėnesiu vėlavo: spalio 20 d. buvo iškabinti rugsėjo mėn., lapkričio 7 d. – spalio mėn. maldos laikai, tačiau per 2026 m. balandžio 27 d. patikrinimą buvo iškabinti teisingi – balandžio mėn. maldos kalendoriai.

Spalio 20 d. patikrinimo metu Sulaikytų moterų bendrabutyje buvo apgyvendinta mergina, kuri galvą dengė rankšluosčiu. Ji nurodė išpažįstanti islamą ir norinti dengtis plaukus, tačiau buvo pametusi tam skirtą skarą, o darbuotojai naujos skaros jai nepasiūlė.

EŽTT yra konstatavęs, kad asmenys, kurių laisvė suvaržyta, turi būti aprūpinti maistu atsižvelgiant į jų religinius įsitikinimus ir išlaikant pusiausvyrą tarp visų laisvės atėmimo vietoje laikomų asmenų interesų.³⁷

³⁷ *Vartic prieš Rumuniją*, EŽTT 2013 d. gruodžio 17 d. sprendimas byloje Nr. 14150/08.

2025 m. spalio 20 d. ir lapkričio 7 d. patikrinimų metu tiek VSAT URC patalpose sulaikytiems, tiek ir PIIA patalpose apgyvendintiems asmenims buvo siūloma pasirinkti vieną iš 3 maitinimo tipų: tradicinį, alternatyvų ar vegetarinį maitinimą. Dauguma islamą išpažįstančių asmenų rinkosi alternatyvų maitinimą, kuriame nebuvo kiaulienos, ir tiekiamu maisto dėl religinių priežasčių nesiskundė. Vis dėl to, kaip jau minėta šios ataskaitos 9.1 punkte, 2026 m. balandžio 27 d. vykusio patikrinimo metu buvo fiksuotas atvejis, kai naujai atvykusiems islamą išpažįstantiems asmenims buvo patiektas patiekalas su kiauliena, nesudarius galimybės pasirinkti alternatyvų ar vegetarinį maitinimą.

Atkreiptinas dėmesys, kad siūlomas vadinamasis vegetarinis maitinimas nėra visiškai vegetarinis, nes yra siūlomi žuvies patiekalai. Tačiau, kaip jau minėta šios ataskaitos 9.1 punkte, nė vieno iš patikrinimų metu kalbinti užsieniečiai dėl to nesiskundė. Kartu pastebėtina, kad ateityje centre gali būti apgyvendinti, pavyzdžiui, tam tikros budizmo krypties, kurios mokymas skatina sekėjus vengti gyvūninės kilmės produktų, išpažinėjai ir praktikuojantys asmenys, todėl gali kilti iššūkių užtikrinant jų religinius įsitikinimus atitinkantį maitinimą.

Apibendrinant ataskaitos 11 punkte nurodytas aplinkybes konstatuotina, kad teisė išpažinti savo tikėjimą ar religiją URC ir PPC apgyvendintiems užsieniečiams iš esmės buvo užtikrinama, tačiau pastebėta trūkumų, galinčių lemti šios teisės pažeidimus.

IV. Rekomendacijos

Seimo kontrolierė, atsižvelgdama į patikrinimų metu nustatytas aplinkybes ir vadovaudamasi Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 4 dalies 7 punktu, rekomenduoja:

1. Priėmimo ir integracijos agentūros Pabradės priėmimo centrui:

1.1. Siekiant užtikrinti, kad užsieniečių, kurie nėra sulaikyti, judėjimo laisvės apribojimai neprilygtų *de facto* sulaikymui:

1.1.1. užtikrinti, kad užsieniečiai, kurie laikomi karantino sąlygomis (izoliuoti nuo kitų asmenų), turėtų teisę išeiti pasivaikščioti į lauką, nepriklausomai nuo to, ar jie yra rūkantys, ar ne;

1.1.2. parengti užsieniečių, kurie laikomi karantino sąlygomis (izoliuojami nuo kitų asmenų), apgyvendinimo tvarką, kurioje, be kita ko, būtų reglamentuotas asmenų laikymo režimas ir užsieniečių teisės (teisė pasivaikščioti lauke, nepriklausomai nuo to, ar asmenys rūko ar ne, teisė susisiekti su artimaisiais ir kt.);

1.1.3. užtikrinti, kad asmenys, kurie teigia esantys nepilnamečiai ir dėl kurių amžiaus kyla bent menkiausia abejonė, niekada nebūtų apgyvendinami kartu su pilnamečiais asmenimis, taip pat sulaikymui prilygstančiomis sąlygomis ir nedelsiant būtų pradėdamos visos reikiamos procedūros juos apgyvendinti jų poreikius atitinkančiomis sąlygomis;

1.1.4. parengti užsieniečių, kuriems teismo paskirta Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) 115 straipsnio 2 dalies 5 punkte numatyta alternatyva sulaikymui arba kurių judėjimo laisvė ribojama Migracijos departamento ar VSAT atitinkamai pagal UTPĮ 140⁸ 3 dalį ar 140⁸ 4 dalį priimtus sprendimus, laikymo tvarką, kurioje būtų įtvirtinta užsieniečių teisė išeiti pasivaikščioti į lauką, aprašytos leidimų laikinai išvykti už PPC ribų taisyklės, aiškiai įvardinti kriterijai, pagal kuriuos ši teisė gali būti ribojama ir nustatytos kitos taikomo režimo sąlygos, užtikrinant, kad šios priemonės taikymas neprilygtų *de facto* sulaikymui;

1.1.5. tinkamai pildyti laikino išvykimo iš laikino apgyvendinimo vietos ir grįžimo į ją registracijos žurnalą;

1.1.6. užtikrinti, kad asmenims nebūtų taikomos kolektyvinės bausmės, tarp jų – sprendimai, kurie atima iš visų asmenų, kuriems ribojama judėjimo laisvė, galimybę laikinai išvykti iš

laikino apgyvenimo vietos.

1.2. Siekiant tinkamai užtikrinti migrantų materialines gyvenimo sąlygas, aprūpinimą higienos priemonėmis ir sezoniniais darbužiais:

1.2.1. imtis priemonių, kad administruojamos užsieniečių apgyvendinimo korpusų patalpos, įskaitant higienos, poilsio, laisvalaikio bei maisto gaminimo patalpas, būtų reguliariai vėdinamos, jose palaikoma švara ir drėgmės kontrolė;

1.2.2. įvertinti visas bendro naudojimo higienos patalpas ir esant poreikiui imtis priemonių, kad būtų įgyvendinti privatumą užtikrinantys erdvės atribojimo sprendiniai;

1.2.3. imtis priemonių, kad Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio 1 aukšto patalpų, skirtų asmenims su judėjimo negalia, ženklimas atitiktų jų paskirtį;

1.2.4. nedelsiant užtikrinti, kad visi užsieniečiai būtų aprūpinti švariais drabužiais ir avalyne;

1.2.5. imtis priemonių, kad kiekvienas užsieniečiui išduodamas higienos priemonių paketas atitiktų higienos normos reikalavimus;

1.2.6. imtis priemonių, kad izoliacinės patalpos atitiktų tarptautinius žmogaus teisių standartus: jose būtų įrengti laikrodžiai, sutvarkyti sanitariniai mazgai;

1.2.7. imtis priemonių sutvarkyti Sulaikytų asmenų bendrabučio pirmo aukšto gyvenamąsias patalpas, kuriose karantino sąlygomis apgyvendinami asmenys, užtikrinant, kad patalpose nebūtų apgyvendinti daugiau nei 6 asmenys ir patalpoje vienam asmeniui būtų ne mažesnis nei 4 kvadratinių metrų minimalus plotas.

1.3. Siekiant užtikrinti aplinkos ir informacijos prieinamumą asmenims su negalia:

1.3.1. imtis priemonių, kad visi administruojami korpusai ir jų infrastruktūra (vidaus ir lauko) būtų pritaikyta asmenims su judėjimo negalia (įrengti liftai ar keltuvai, panaikinti fiziniai judėjimo barjerai lauko ir vidaus bendro naudojimo patalpose ir gyvenamuosiuose kambariuose bei jų sanitariniuose mazguose);

1.3.2. imtis priemonių, kad Prieglobsčio prašančių asmenų bendrabučio pirmo aukšto patalpų ir patalpų, skirtų asmenims su judėjimo negalia, aplinka, įskaitant higienos patalpas, bei išėjimai į lauką iš pritaikytų gyvenamųjų kambarių būtų sutvarkyti ir visiškai pritaikyti asmenims su judėjimo negalia;

1.3.3. imtis priemonių, kad administruojamuose korpusuose esančios informacinės lentos ir skundų bei pasiūlymų prašymų dėžutės būtų įrengtos asmenims su judėjimo negalia pasiekiamame aukštyje;

1.3.4. imtis priemonių, kad užsieniečiams aktualūs teisės aktai būtų parengti lengvai suprantama kalba;

1.3.5. organizuoti reguliarius įstaigos darbuotojų ir pareigūnų kvalifikacijos kėlimo ir tobulinimo mokymus, seminarus ar renginius, susijusius su aplinkos ir informacijos pritaikymu asmenims su judėjimo ir (ar) kitokia negalia;

1.3.6. imtis priemonių, kad administruojamuose korpusuose informacinės lentos būtų papildytos užsieniečiams aktualia informacija, parengta lengvai suprantama kalba;

1.3.7. imtis priemonių, kad dienos valgiaraščiai būtų parengti lengvai suprantama kalba;

1.3.8. imtis priemonių, kad įstaigos teritorijoje būtų įrengtos visuotinai suprantamos piktogramos, kuriose būtų pateikta informacija apie pastatų ar patalpų, aktualių užsieniečiams, paskirtis.

1.4. Siekiant užtikrinti asmenų pažeidžiamumo ir specialiųjų poreikių identifikavimą:

1.4.1. užtikrinti, kad asmenų pažeidžiamumo vertinimas būtų atliekamas nuosekliai laikantis teisės aktuose nustatytos procedūros eiliškumo tvarkos;

1.4.2. užtikrinti, kad individualūs pagalbos planai būtų rengiami individualiai, atsižvelgiant į konkretaus asmens nustatytus specialiuosius poreikius, sveikatos būklę, psichologinę situaciją ir pažeidžiamumo aplinkybes;

1.4.3. imtis priemonių užtikrinti tinkamą pažeidžiamumo vertinimo dokumentų ir asmens bylų administravimą – užtikrinti nuoseklų dokumentų segimą, išsamų SNVA anketų pildymą bei visų sprendimų ir atliktų veiksmų dokumentavimą asmens bylose;

1.4.4. imtis priemonių, kad pažeidžiamumo vertinimo metu su užsieniečiais būtų bendraujama jiems suprantama kalba, prireikus pasitelkiant kvalifikuotus vertėjus, taip pat užtikrinti, kad vertimo procese būtų apsaugotas asmenų privatumas ir duomenų bei informacijos konfidencialumas;

1.4.5. inicijuoti ir organizuoti PPC darbuotojams reguliarius mokymus, orientuotus į pažeidžiamumo nustatymo ir darbo su pažeidžiamomis grupėmis klausimus;

1.4.6. užtikrinti nuolatinę pažeidžiamų asmenų stebėseną ir periodinį jų specialiųjų poreikių pervertinimą, tinkamai dokumentuojant priimtus sprendimus dėl asmens teisinio statuso pasikeitimo ar pašalinimo iš pažeidžiamų asmenų sąrašo.

1.5. Siekiant užtikrinti asmens sveikatos priežiūros ir psichologinių paslaugų prieinamumą užsieniečiams:

1.5.1. užtikrinti, kad PPC kasdien dirbtų bent slaugytojo kvalifikaciją turintis ŠGK darbuotojas;

1.5.2. užtikrinti, kad naujai į PPC ir URC pristatyti asmenys, kuriems reikalinga skubi medicininė pagalba, būtų nedelsiant identifikuoti ir atliepti jų sveikatos poreikiai;

1.5.3. skatinti praktiką, kad sveikatos priežiūros paslaugos būtų suteikiamos užsieniečiui suprantama kalba, o užtikrinant vertimą būtų pasitelkiami profesionalūs vertėjai, o ne kiti užsieniečiai;

1.5.4. užtikrinti, kad informacija apie teikiamas psichologijų paslaugas būtų suvienodinta ir prieinama visuose pastatuose, įskaitant Užsieniečių priėmimo pastatą (atsižvelgiant į tai, kad šiame pastate asmenys yra užrakinti kambariuose, informacija turėtų būti prieinama kiekviename kambaryje);

1.5.5. užtikrinti, kad visi gyventojai kuo anksčiau nuo jų pristatymo į URC arba PPC momento būtų supažindinami su galimybe naudotis psichologo paslaugomis ir jiems būtų sudarytos sąlygos paslaugomis pasinaudoti.

1.6. Siekiant gerinti informacijos prieinamumą užsieniečiams:

1.6.1. imtis priemonių, kad su užsieniečiais kontaktuojantiems PPC darbuotojams būtų sudarytos galimybės nuolat tobulinti užsienio kalbų įgūdžius;

1.6.2. užtikrinti, kad visa PPC informacinėse lentose skelbiama informacija, įskaitant viešojo transporto tvarkaraštį, būtų prieinama užsienio kalbomis;

1.6.3. užtikrinti, kad visi PPC informacinėse lentose skelbiami QR kodai būtų aktyvūs (veikiantys) ir nukreiptų į atitinkamus informacijos šaltinius;

1.6.4. toliau plėtoti informacijos vertimą į užsieniečiams suprantamas kalbas, užtikrinant, kad informacijos apimtis ir prieinamumas skirtingomis kalbomis PIIA interneto svetainėje, į

kurią nukreipia PPC informacinėse lentose skelbiami QR kodai, būtų vienodas visomis jame nurodytomis kalbomis;

1.6.5. visuose gyvenamuosiuose pastatuose suvienodinti užsieniečiams prieinamą aktualią informaciją, užtikrinant, kad kiekviename pastate ir jo aukšte būtų skelbiama vienodos apimties ir turinio bendro pobūdžio informacija, įskaitant skelbimus, informacinius plakatus ir kitus leidinius, kartu su ta informacija, kuri yra aktuali tik konkrečiau pastato gyventojams;

1.6.6. pakeisti visuose informaciniuose lapuose pateikiamus kontaktinius telefonų numerius, nurodant galiojantį prefiksą (0), užtikrinti, kad visi nurodyti telefono numeriai būtų galiojantys ir kad gyvenamosiose patalpose įrengtais telefonais būtų galima susiekti su adresatais (PPC darbuotojais);

1.6.7. imtis priemonių, kad visos administruojamuose korpusuose esančios informacinės lentos būtų peržiūrėtos ir sutvarkytos: informacija atnaujinta, pateikta tvarkingai, esant poreikiui išplėstas informacinių lentų kiekis;

1.6.8. imtis priemonių, kad užsieniečiai būtų taip pat ir žodžiu informuojami apie informacinę programėlę „InfoDesk App“ ir galimybę ją atsisiųsti į savo išmaniuosius telefonus, taip pat apie naudojimosi vertimo programa VERTIS galimybes ir tvarką;

1.6.9. užtikrinti, kad visuose pastatuose, kuriuose apgyvendinami užsieniečiai, būtų prieinama užsieniečiams suprantamomis kalbomis parengta aktuali informacija apie Seimo kontrolierių įstaigą ir jos kontaktus, taip pat imtis priemonių, kad ši informacija būtų prieinama ir informacinėje programėlėje „InfoDesk App“;

1.6.10. užtikrinti, kad visi naujai atvykę užsieniečiai jiems suprantama kalba būtų supažindinami su informacijos gavimo PPC galimybėmis, įskaitant informaciją apie tai, kur ir kokiais būdais galima rasti aktualią informaciją apie apgyvendinimo sąlygas, asmens sveikatos priežiūros paslaugas, skundų ir prašymų teikimo tvarką, Seimo kontrolierių įstaigos bei kitų institucijų ir organizacijų, į kurias užsieniečiai gali kreiptis dėl savo teisių apsaugos ar pagalbos, kontaktus, t. y. neapsiribojant vien informacijos pateikimu informacinėse lentose, aplankuose, lankstinukuose ar skaitmeninėse priemonėse, bet taip pat užtikrinant, kad ši informacija užsieniečiams būtų žodžiu paaiškinama ir praktiškai parodoma, kur bei kaip ją galima rasti ir ja pasinaudoti.

1.7. Siekiant užtikrinti galimybę užsieniečiams teikti kreipimusis ir gauti į juos atsakymus laikantis teisės aktuose numatytų procedūrų:

1.7.1. imtis priemonių, kad atsakingi PPC darbuotojai užsieniečių skundus, prašymus ir kitus kreipimusis nagrinėtų laikydamiesi VAĮ ir kituose teisės aktuose nustatytų procedūrų bei terminų, o priėmę sprendimą atsisakyti nagrinėti ir (ar) netenkinti kreipimosi, užsieniečiui teiktų atsakymą raštu, kuriame būtų nurodytas sprendimo teisinis pagrindas, motyvai ir jo apskundimo tvarka;

1.7.2. imtis priemonių, kad PPC būtų užtikrintas aiškus ir atsekamas kreipimūsi registravimas bei jų nagrinėjimo rezultatų fiksavimas dokumentų valdymo sistemoje ar kitu būdu;

1.7.3. užtikrinti, kad užsieniečių kreipimaisi būtų priimami visą PPC darbo laiką, o nesant galimybės tenkinti pateiktą kreipimąsi užsieniečio pageidaujama laiku, jam būtų raštu išdėstyti tokio sprendimo motyvai ir nurodyta, kada prašymas gali būti tenkinamas;

1.7.4. siekiant mažinti administracinę naštą ir užtikrinti operatyvų klausimų sprendimą, taip pat užtikrinti, kad užsieniečių prašymai ar skundai, į kuriuos galima atsakyti arba juose keliamus klausimus išspręsti iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią PPC darbo dieną po pateikimo, būtų priimami žodžiu ir tik jei to neįmanoma padaryti, asmeniui būtų paaiškinta kreipimosi raštu tvarka.

1.8. Siekiant gerinti užsieniečių užimtumo organizavimą:

1.8.1. sistemingai organizuoti užimtumo veiklas PPC ir URC laikomiems užsieniečiams, laikantis sudarytų užimtumo veiklų planų, siūlant didesnę užsiėmimų įvairovę nei nustatyta patikrinimų metu, ir užtikrinti, kad užsieniečiams būtų sudarytos kuo platesnės galimybės dalyvauti užimtumo veiklose lauke ir už savo gyvenamojo korpuso ribų;

1.8.2. užtikrinti, kad tokios laisvalaikio erdvės kaip biblioteka būtų prieinamos užsieniečiams dienotvarkėse nurodytu darbo laiku;

1.8.3. užtikrinti, kad būtų fiksuojamas užsieniečių lankomumas skirtingose užimtumo veiklose ir būtų atliekamas vertinimas dėl užsieniečiams siūlomų veiklų atitikties jų interesams bei papildomų ar alternatyvių veiklų poreikio;

1.8.4. apsvarstyti papildomų socialinių darbuotojų poreikį ir galimybę PPC numatyti daugiau šios pareigybės etatų, siekiant užtikrinti efektyvų užimtumo veiklų užsieniečiams organizavimą ir vykdymą.

1.9. Siekiant užtikrinti tinkamą užsieniečių maitinimo organizavimą:

1.9.1. gerinti sąlygas užsieniečiams gamintis maistą patiems, atnaujinti gyvenamuosiuose pastatuose įrengtose virtuvėse esantį nusidėvėjusį inventorių, jas aprūpinant trūkstama buitine technika, maisto gaminimo reikmenimis, valgymo indais, stalo įrankiais, higienos palaikymo priemonėmis, ir, įvertinus poreikį, reikiamais baldais (valgomaisiais ir maisto gamavimo stalais, kėdėmis);

1.9.2. užtikrinti, kad kiekvieną dieną kiekvieno maitinimo laiku valgykloje užsieniečiams suprantamomis kalbomis būtų skelbiami tos dienos valgiaraščiai;

1.9.3. pasitelkus mitybos specialistus, įvertinti valgykloje užsieniečiams tiekiamo maitinimo paros energetinės vertės atitiktį sveikatos apsaugos ministro rekomenduojamoms paros maistinių medžiagų ir energijos normoms ir imtis priemonių, kad maitinimas būtų organizuojamas atsižvelgiant į skirtingus žmonių fiziologinius poreikius, nulemtus amžiaus, lyties ir fizinio aktyvumo lygio;

1.9.4. užtikrinti galimybę visiems naujai atvykusiems užsieniečiams pasirinkti maitinimo tipą nedelsiant po jų atvykimo ir sudaryti galimybes maitintis pasirinktu maitinimo tipu, taip išvengiant, be kita ko, teisės išpažinti religiją ar tikėjimą pažeidimų.

1.10. Siekiant tinkamai užtikrinti užsieniečių galimybes susisiekti su išorės pasauliu:

1.10.1. Visose informacinėse lentose iškabinti informaciją įvairiomis kalbomis, kad asmenys, kurie neturi asmeninio telefono, turi galimybę su artimaisiais susisiekti Lietuvos Raudonasis Kryžiaus telefonu;

1.10.2. užsieniečiams, kurie kilę iš valstybių, kuriose ribojama prieiga prie interneto, teikti informaciją apie tai, kad Lietuvos Raudonasis Kryžius per Šeimos ryšių atkūrimo programą gali padėti susisiekti su artimaisiais.

1.11. Siekiant tinkamai užtikrinti užsieniečių teisę išpažinti savo religiją ar tikėjimą:

1.11.1. užtikrinti, kad visi maldos kambariai, ypač esantys Multifunkcinio centro A korpuse, būtų nerakinami ir prienami naudojimui;

1.11.2. užtikrinti, kad musulmonams aktualūs maldos laikai tiek PIIA, tiek URC patalpose būtų atnaujinami laiku;

1.11.3. užtikrinti, kad visuose URC Sulaikytų asmenų bendrabučio bendrose laisvalaikiui skirtose patalpose būtų bendro naudojimo maldos kilimėlių islamą išpažįstantiems asmenims;

1.11.4. užtikrinti, kad sulaikyti asmenys turėtų prieigą prie jiems aktualių religinių knygų, tinkamai juos informuojant apie galimybę naudotis biblioteka;

1.11.5. užtikrinti, kad visuose URC Sulaikytų asmenų bendrabučio bendrose laisvalaikiui skirtose patalpose būtų pažymėta meldimosi kryptis (*kibla*);

1.11.6. užtikrinti, kad moterys, kurios nori dengtis plaukus dėl religinių įsitikinimų, nebūtų priverstos naudoti jų orumą žeminančių priemonių ir, prireikus, joms suteikti galvos apdangalus.

2. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos Užsieniečių registracijos centrui:

2.1. Siekiant užtikrinti sulaikytų užsieniečių teisę išeiti į lauką pasivaikščioti, užtikrinti, kad užsieniečiai galėtų išeiti į lauką tiek kartų ir tokiu laiku, kuris numatytas Užsieniečių registracijos centre laikomų užsieniečių darbotvarkėje, ir, jei ši darbotvarkė būtų keičiama, užtikrinti, kad galimybė pasivaikščioti lauke, nepriklausomai nuo užsieniečių statuso ar sulaikymo pobūdžio, truktų ne trumpiau nei 2 val. per vieną dieną.

2.2. Siekiant gerinti informacijos prieinamumą užsieniečiams:

2.2.1. imtis priemonių, kad Sulaikytų asmenų bendrabutyje bendro naudojimo virtuvėlėje ir laisvalaikio patalpoje esantis segtuvas su URC parengta informacija užsieniečiams būtų periodiškai peržiūrimas, siekiant užtikrinti, kad pateikta informacija yra aktuali, o segtuvas – fiziškai nenusidėvėjęs;

2.2.2. imtis priemonių, kad su užsieniečiais kontaktuojantiems URC pareigūnams ir darbuotojams būtų sudarytos galimybės nuolat tobulinti užsienio kalbų įgūdžius;

2.2.3. toliau plėtoti informacijos vertimą į užsieniečiams suprantamas kalbas, užtikrinant, kad URC vidaus taisyklės, informacija apie teises ir pareigas bei kita svarbi informacija būtų sistemingai atnaujinama, verčiama į papildomas kalbas, atsižvelgiant į besikeičiančią situaciją, ir būtų efektyviai prieinama visiems URC laikomiems asmenims;

2.2.4. užtikrinti, kad visiems naujai atvykusiems užsieniečiams būtų įteikiama informacijos apie URC vidaus tvarką, užsieniečių teises ir pareigas raštu suvestinė, parengta užsieniečiui suprantama kalba;

2.2.5. užtikrinti, kad visi URC informacinėse lentose skelbiami QR kodai būtų aktyvūs (veikiantys) ir nukreiptų į atitinkamus informacijos šaltinius.

2.3. Siekiant užtikrinti galimybę užsieniečiams teikti kreipimusis ir gauti į juos atsakymus laikantis teisės aktuose numatytų procedūrų:

2.3.1. imtis priemonių, kad atsakingi URC pareigūnai ir darbuotojai užsieniečių skundus, prašymus ir kitus kreipimusis nagrinėtų laikydamiesi VAĮ ir kituose teisės aktuose nustatytų procedūrų bei terminų, o priėmę sprendimą atsisakyti nagrinėti ir (ar) netenkinti kreipimosi, užsieniečiui teiktų atsakymą raštu, kuriame būtų nurodytas sprendimo teisinis pagrindas, motyvai ir sprendimo apskundimo tvarka;

2.3.2. imtis priemonių, kad būtų užtikrinamas aiškus ir atsekamas kreipimūsi registravimo bei jų nagrinėjimo rezultatų fiksavimas dokumentų valdymo sistemoje ar kitu būdu;

2.3.3. užtikrinti užsieniečių aprūpinimą kanceliarinėmis priemonėmis (popieriumi ir rašikliais), kreipimūsi formomis.

2.4. Siekiant užtikrinti užsieniečių užimtumą, imtis priemonių, kad užimtumo patalpos būtų prieinamos tvarkaraštyje nurodytiems užsieniečiams tvarkaraštyje nurodytu laiku.

2.5. Siekiant užtikrinti, kad sulaikyti užsieniečiai turėtų kuo platesnes galimybes savarankiškai pasigaminti maisto, užtikrinti, kad Sulaikytų asmenų bendrabutyje įrengta virtuvėle užsieniečiai galėtų naudotis ne rečiau kaip kiekvieną darbo dieną URC laikomų užsieniečių darbotvarkėje numatytu laiku, taip pat svarstyti galimybę užtikrinti šios virtuvėlės prieinamumą užsieniečiams ir savaitgaliais.

2.6. Siekiant tinkamai užtikrinti sulaikytųjų galimybes susisiekti su išorės pasauliu:

2.6.1. užtikrinti, kad sulaikytiems užsieniečiams taikomas sulaikymas nebūtų baudžiamojo pobūdžio ir suteikti jiems galimybę mobiliojo ryšio įrenginiais pasinaudoti kiekvieną dieną ne trumpiau kaip 1 val.;

2.6.2. užtikrinti, kad skelbimo lentoje ar kitoje viešai prieinamoje vietoje įvairiomis kalbomis būtų pateikta aiški informacija apie sąlygas, tvarką ir laiką, kuriuo galima naudotis mobiliojo ryšio priemonėmis, taip pat apie galimybę prašyti jomis naudotis dažniau;

2.6.3. užtikrinti, kad galimybė užsieniečiams naudotis mobiliuoju telefonu dažniau ir ilgiau nei 1 val. kas antrą dieną būtų ne tik numatyta teisės akte, bet ir suteikiama praktikoje;

2.6.4. užtikrinti visiems sulaikytiems užsieniečiams, nepriklausomai nuo jų statuso, galimybę susitikti su nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios teikia teisinės paslaugas.

3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

3.1. imtis priemonių, užtikrinančių savalaikį užsieniečių aprūpinimą apranga, asmens higienos priemonėmis ir kitomis būtinomis priemonėmis laikino apgyvendinimo vietose, įskaitant išankstinį poreikio planavimą, tinkamą viešųjų pirkimų organizavimą bei efektyvų jų įgyvendinimą, siekiant išvengti praktikoje pasitaikančių aprūpinimo sutrikimų.

Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19¹ straipsnio 6 dalimi, šios ataskaitos IV skyriuje įvardyti subjektai privalo išnagrinėti Seimo kontrolieriaus jiems skirtas rekomendacijas bei konsultuotis su Seimo kontrolieriais dėl rekomendacijų galimų įgyvendinimo priemonių. Informacija apie rekomendacijų išnagrinėjimą Seimo kontrolierių įstaigai pateikiama vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo rekomendacijų gavimo dienos.

Seimo kontrolierė,
Seimo kontrolierių įstaigos vadovė

dr. Erika Leonaitė